

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΘΕΑΤΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«Δραματική Τέχνη και Παραστατικές Τέχνες στην Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση»

MA in Drama and Performing Arts in Education and Lifelong Learning

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

**Η χρήση της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση ως μέσο καλλιέργειας
της ευεξίας των εφήβων**

Μεταπτυχιακή φοιτήτρια

ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΝΑ

ΑΜ :5052202201004

**Επιβλέπουσα : Ιωάννα Τζαρτζάνη , Επίκουρη Καθηγήτρια - Πανεπιστήμιο
Πελοποννήσου**

Μέλη : Κωστή Αικατερίνη , μέλος Ε.ΔΙ.Π –Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου

**Μάγος Κωνσταντίνος , αναπληρωτής καθηγητής –Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας**

ΝΑΥΠΛΙΟ 2024

Εγώ, η Γιαννοπούλου Μαρίνα , βεβαιώνω ότι είμαι συγγραφέας της παρούσας εργασίας και ότι έχω αναφέρει ή παραπέμψει σε αυτήν, ρητά και συγκεκριμένα, όλες τις πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών, προτάσεων ή λέξεων, είτε αυτές μεταφέρονται επακριβώς (στο πρωτότυπο ή μεταφρασμένες) είτε παραφρασμένες.

Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία προετοιμάστηκε από εμένα προσωπικά ειδικά για το συγκεκριμένα πρόγραμμα σπουδών.

Υπογραφή:

A handwritten signature in black ink, appearing to be the name 'Marina Giannopoulou' written in a stylized, cursive script.

Περίληψη

Η παρούσα έρευνα αποτέλεσε μία παιδαγωγική παρέμβαση με αντικείμενο την αξιοποίηση της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση, η οποία έλαβε χώρα σε 3 διαδοχικές φάσεις 4 παρεμβάσεων. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 12 παρεμβάσεις σε 16 μαθητές, οι οποίες εντάχθηκαν σε τρεις θεματικές κατηγορίες: Α)Αυτονομία – Αποδοχή Εαυτού – Προσωπική Ανάπτυξη – Περιβαλλοντική Κυριαρχία, Β)Ψυχική Ανθεκτικότητα – Ανάκαμψη από αντιξοότητες, Γ) Θετική στάση – Θετικές σχέσεις – Γενναιοδωρία – Απόλαυση Θετικών Συναισθημάτων. Οι παρεμβάσεις ολοκληρώθηκαν και έπειτα αναλύθηκαν μέσα από συνεντεύξεις, παρατήρηση και τα σχόλια του κριτικού φίλου. Η κριτικός φίλος χαρακτήρισε τις παρεμβάσεις επιτυχείς και αποτελεσματικές, τονίζοντας ότι οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία και έδειχναν ιδιαίτερα άνετη και χαρούμενη, βελτιώνοντας διαρκώς τις ικανότητές τους στη δραματοποίηση. Όπως ανέφερε τα παιδιά έδειξαν να κοινωνικοποιούνται, να αναπτύσσουν βαθιές σχέσεις, καθώς και ανάπτυξη, ωριμότητα, συναισθηματική απελευθέρωση, ενισχυμένη αυτογνωσία και αυξημένη ψυχική ανθεκτικότητα. Περνώντας στην αυτοαξιολόγηση και τις παρατηρήσεις της ίδιας της εκπαιδευτικού, διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά ανέπτυξαν θετικές σχέσεις, αυτογνωσία και ενσυναίσθηση, ενισχύοντας ταυτόχρονα την ψυχική τους ανθεκτικότητα, μέσα από την προσωπική ανάπτυξη και τη ρύθμιση των συναισθημάτων. Παρατηρώντας τις παρεμβάσεις, είναι σαφές ότι κάποιοι σημαντικοί στόχοι επιτεύχθηκαν, όπως διαπιστώνεται από το υψηλό επίπεδο συμμετοχής, την αποτελεσματική επικοινωνία, τις θετικές σχέσεις και την ενισχυμένη αυτοπεποίθηση. Αναφορικά, τέλος, με τις απαντήσεις των ίδιων των μαθητών, διαπιστώθηκε ότι κοινωνικοποιήθηκαν και ανέπτυξαν θετικές σχέσεις, ότι βρήκαν ευχάριστες και παιγνιώδεις τις παρεμβάσεις, με μοναδικό μειονέκτημα το άγχος, ότι δημιούργησαν ισχυρούς δεσμούς μεταξύ τους και ότι καλλιέργησαν ευνοϊκές σχέσεις. Τέλος, από τα 16 παιδιά, τα 13 ανέφεραν αυξημένη αίσθηση αυτοαποδοχής μετά την παρέμβαση. Εξέφρασαν επίσης ότι η συμμετοχή τους στις 12 παρεμβάσεις συνέβαλε στην προσωπική τους ανάπτυξη. Όσον αφορά τα συναισθήματα και τη ρύθμισή τους, οι νέοι εξέφρασαν συναισθήματα ενθουσιασμού, χαράς, ανυπομονησίας, θλίψης κατά τη διάρκεια ορισμένων παρεμβάσεων, συντροφικότητας, καθώς και νευρικότητας και επαγρύπνησης.

Abstract

The present research was a pedagogical intervention on the use of drama in education, which took place in 3 successive phases of 4 interventions. In total, 12 interventions were carried out with 16 students, which were grouped into three thematic categories: A)Autonomy - Self Acceptance - Personal Development - Environmental Mastery, B)Mental Resilience - Recovery from Adversity, C) Positive Attitude - Positive Relationships - Generosity - Enjoyment of Positive Emotions. The interventions were completed and then analysed through interviews, observation and the comments of the critical friend. The critical friend described the interventions as successful and effective, highlighting that the students were actively engaged in the process and seemed very comfortable and happy, continually improving their dramatic skills. She said the adolescents showed socialization, deep relationships, as well as growth, maturity, emotional release, enhanced self-awareness and increased mental resilience. Moving on to the teacher's own self-evaluation and observations, it was found that the children developed positive relationships, self-awareness and empathy, while enhancing their mental resilience through personal growth and emotion regulation. Observing the interventions, it is clear that some important goals were achieved, as evidenced by high levels of participation, effective communication, positive relationships and enhanced self-confidence. Finally, in terms of the students' own responses, it was found that they socialised and developed positive relationships, that they found the interventions enjoyable and playful, with the only drawback being anxiety, that they created strong bonds with each other and that they fostered favourable relationships. Finally, of the 16 children, 13 reported an increased sense of self-acceptance after the intervention. They also expressed that their participation in the 12 interventions contributed to their personal growth. Regarding emotions and their regulation, the young people expressed feelings of excitement, joy, impatience, sadness during some interventions, companionship, and nervousness and vigilance.

Περιεχόμενα

<u>Περίληψη</u>	1
<u>Abstract</u>	2
<u>Εισαγωγή</u>	6
<u>Κεφάλαιο 1^ο: Δραματική τέχνη στην εκπαίδευση</u>	8
<u>1.1.Ορισμός της Δραματικής τέχνης</u>	8
<u>1.2.Η Δραματική τέχνη στην εκπαιδευτική διαδικασία</u>	9
<u>1.3.Ο ρόλος του εκπαιδευτικού</u>	12
<u>Κεφάλαιο 2^ο: Η ευεξία των εφήβων</u>	16
<u>2.1.Η περίοδος της εφηβείας</u>	16
<u>2.2.Η ψυχική υγεία και ευεξία των εφήβων</u>	21
<u>2.3.Εννοιολογική προσέγγιση της έννοιας της ευεξίας</u>	22
<u>2.4.Η συμβολή της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση στην ευεξία των εφήβων</u>	28
<u>Κεφάλαιο 3^ο: Μεθοδολογία</u>	31
<u>3.1.Ερευνητική προσέγγιση και στρατηγική</u>	31
<u>3.2.Σχεδιασμός έρευνας</u>	31
<u>3.3. Διδακτικό πλαίσιο</u>	35
<u>3.4. Ερωτηματολόγιο επανελέγχου της πειραματικής ομάδας</u>	36
<u>Κεφάλαιο 4^ο: Παρουσίαση παρεμβάσεων και αποτελεσμάτων</u>	37

<u>4.1.Αυτονομία – Αποδοχή Εαυτού – Προσωπική Ανάπτυξη – Περιβαλλοντική</u>	
<u>Κυριαρχία</u>	37
<u>4.2.Ψυχική Ανθεκτικότητα – Ανάκαμψη από αντιξοότητες</u>	41
<u>4.3.Θετική στάση – Θετικές σχέσεις – Γενναιοδωρία – Απόλαυση Θετικών</u>	
<u>Συναισθημάτων</u>	45
<u>4.4.Σχόλια κριτικού φίλου</u>	51
<u>4.5.Παρατηρήσεις εκπαιδευτικού</u>	55
<u>4.6.Αξιολόγηση μαθητών μέσα από συνεντεύξεις</u>	55
<u>Κεφάλαιο 5ο: Συμπεράσματα</u>	58
<u>Βιβλιογραφικές αναφορές</u>	61
<u>Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία</u>	61
<u>Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία</u>	67
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ / ΚΕΙΜΕΝΑ</u>	68
<u>Α. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 1</u>	68
<u>Β. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 2</u>	69
<u>Γ.ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 3</u>	75
<u>Δ.ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 4</u>	80
<u>Ε' ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 5</u>	84
<u>ΣΤ ΠΑΡΕΒΑΣΗ 6</u>	89
<u>Ζ ΠΑΡΕΒΑΣΗ 7</u>	93
<u>Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 8</u>	97

<u>Θ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 9</u>	105
<u>Ι ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 10</u>	108
<u>ΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 11</u>	113
<u>ΙΒ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 12</u>	116

Εισαγωγή

Η εφηβεία είναι μια περίοδος που χαρακτηρίζεται από ουσιαστικούς μετασχηματισμούς, ενώ αποτελεί ένα κρίσιμο στάδιο για την ανάπτυξη της προσωπικότητας και της ταυτότητας του ατόμου. Κατά τη διάρκεια της εφηβείας, είναι σημαντικό για τα νέα άτομα να διαθέτουν αυξημένα επίπεδα ευεξίας, δεδομένου ότι το στάδιο αυτό χρησιμεύει ως θεμέλιο για τη μελλοντική ψυχική υγεία και τη συνολική ευεξία τους. Η ενσωμάτωση της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση έχει συσχετιστεί με πολλά πλεονεκτήματα για τους εφήβους, συμπεριλαμβανομένης της αύξησης της αυτοεκτίμησης, της συνεργασίας, της κοινωνικότητας, της ενσυναίσθησης και της δημιουργικότητας (Asimidou et al., 2021).

Στόχος της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει τις επιδράσεις της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση στην ψυχική υγεία και ευεξία των εφήβων μαθητών που παρακολούθησαν 12 παρεμβάσεις ΔΤΕ.

Η έρευνα οργανώνεται σε δύο ενότητες. Η θεωρητική ενότητα της μελέτης περιλαμβάνει την παρουσίαση του θεωρητικού πλαισίου, καθώς και μια ολοκληρωμένη ανασκόπηση των ερευνών που εστιάζουν στην εξαρτημένη μεταβλητή της μελέτης, δηλαδή την ευημερία των εφήβων, και την ανεξάρτητη μεταβλητή της μελέτης, η οποία είναι η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση. Η δεύτερη φάση της μελέτης περιλαμβάνει μια ολοκληρωμένη παρουσίαση του ερευνητικού μέρους, που περιλαμβάνει τον ερευνητικό σχεδιασμό και τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Ενώ υπάρχει εκτεταμένη μελέτη σχετικά με τα στοιχεία που επηρεάζουν την ευημερία των εφήβων και τα πλεονεκτήματα της χρήσης της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση, υπάρχει έλλειψη ερευνών που να διερευνούν ειδικά τον αντίκτυπο

της ΔΤΕ στην ευημερία των εφήβων. Ως εκ τούτου, η σημασία της εν εξελίξει έρευνας είναι ουσιαστική και αναμένεται να αποδώσει ενδιαφέροντα και πρακτικά ευρήματα που αφορούν τους τομείς των θεατρικών σπουδών, της παιδαγωγικής και της αναπτυξιακής και εκπαιδευτικής ψυχολογίας.

Κεφάλαιο 1^ο: Δραματική τέχνη στην εκπαίδευση

1.1.Ορισμός της Δραματικής τέχνης

Η Δραματική τέχνη, είναι μια μορφή τέχνης που επικεντρώνεται κυρίως σε ζωντανές παραστάσεις που δημιουργούν μια συνεκτική και ουσιαστική εμπειρία δραματικής αφήγησης. Αν και ο όρος «θέατρο» σχετίζεται ετυμολογικά με την θέαση, η δραματική τέχνη σχετίζεται τόσο με την αίσθηση της ακοής όσο και με την αίσθηση της όρασης. Αυτό είναι εμφανές από την εναλλασσόμενη χρήση των όρων «θεατής» (που σχετίζεται με την όραση) και «κοινό» (που σχετίζεται με την ακοή). Σε πολλές περιπτώσεις, η γοητεία της δραματικής τέχνης βασίζεται στις πνευματικές πτυχές του έργου, όπως για παράδειγμα στις αρχαίες τραγωδίες ή στα θεατρικά έργα του Ουίλιαμ Σαίξπηρ. Ωστόσο, η παρουσία διανοητικών στοιχείων από μόνη της δεν εγγυάται την ποιότητα της δραματικής τέχνης (Chaillet et al., 2023).

Η λογοτεχνική πτυχή της δραματικής τέχνης είναι σημαντική αλλά δευτερεύουσα σε σχέση με τη δραματική παράσταση, παρά το γεγονός ότι μπορεί κανείς να κατανοήσει και να εκτιμήσει πλήρως μια θεατρική παράσταση διαβάζοντας απλώς το σενάριο ενός έργου. Το σενάριο του θεατρικού έργου χρησιμεύει ως το θεμελιώδες συστατικό της δραματικής τέχνης και σε πολυάριθμα αριστουργήματα, αποτελεί την πρωταρχική πτυχή. Ωστόσο, η δραματική τέχνη δεν παράγεται από ένα μόνο άτομο και αποτελεί την άριστη και αρμονική συνεργασία μεταξύ του θεατρικού συγγραφέα, του σκηνοθέτη, του σκηνογράφου, του ενδυματολόγου, των ηθοποιών και άλλων πιθανών συντελεστών (Chaillet et al., 2023).

1.2. Η Δραματική τέχνη στην εκπαιδευτική διαδικασία

Η δραματική τέχνη είναι ένα εξαιρετικά αποτελεσματικό εκπαιδευτικό μέσο που επιδιώκει να προωθήσει την ολοκληρωμένη και αρμονική ανάπτυξη του ανθρώπινου χαρακτήρα. Ο όρος «Δραματική τέχνη στην εκπαίδευση» εμφανίστηκε στην Ευρώπη κατά τη δεκαετία του 1960 και εισήχθη από τους Αγγλοσάξονες. Στόχος τους ήταν η προώθηση μιας μαθησιακής προσέγγισης που να επικεντρώνεται περισσότερο στους μαθητές. Χρησιμοποιεί πόρους και πρακτικές από το θέατρο, εμπλουτίζοντας έτσι την διαδικασία της διδασκαλίας με διαδραστικά και ευχάριστα για τους μαθητές στοιχεία (Ποταμιάνου, 2017).

Αντίστοιχα με άλλα καλλιτεχνικά μέσα, η τέχνη συμβάλλει στη χειραφέτηση των μαθητών, λειτουργεί ως θετική επιρροή, αναπτύσσει την αυτοπεποίθηση και ενισχύει την αισθητική ανάπτυξη των ατόμων που ασχολούνται με αυτήν. Η δραματική τέχνη χρησιμεύει επίσης ως μέσο διερεύνησης πολλών πτυχών της ανθρώπινης συμπεριφοράς, καθώς παρέχει στο άτομο την ευκαιρία να την αναλύσει αλλά και ως ένα ισχυρό εργαλείο το οποίο προωθεί την δημιουργικότητα αλλά και τη διαδικασία της αυτοέκφρασης (Ποταμιάνου, 2017).

Η Δραματική Τέχνη στην εκπαίδευση, χαρακτηρίζεται από την παιγνιώδη πτυχή της και τη σύνδεσή της με την τάση του παιδιού να εμπλέκεται με τον πραγματικό κόσμο μέσω της συμβολικής γλώσσας που έχει τις ρίζες της στη σφαίρα της φαντασίας. Σύμφωνα με τον Vygotsky (1978), το παιχνίδι είναι κατά κύριο λόγο μια κοινωνική δραστηριότητα, καθώς περιλαμβάνει σωματική δραστηριότητα και εμπλοκή με τον πραγματικό κόσμο. Η πρακτική της δραματικής τέχνης επιτρέπει στα παιδιά να υιοθετήσουν απόψεις και πρότυπα συμπεριφοράς, να τα αναλύσουν και να διαμορφώσουν την κοινωνική τους ταυτότητα. Ταυτόχρονα, η Δραματική Τέχνη

λειτουργεί ως εκπαιδευτικό εγχείρημα μέσω του οποίου οι συμμετέχοντες, ιδίως τα παιδιά, αποκτούν γνώσεις για τον κόσμο, διασκεδάζουν και χειραφετούνται (Ποταμιάνου, 2017). Μέσα από την ενασχόλησή τους με δραστηριότητες παιχνιδιού ρόλων, τα παιδιά έχουν την ευκαιρία να αναλύσουν και να εξερευνήσουν διάφορες κοινωνικές δυναμικές και διαπροσωπικές σχέσεις. Επιπλέον, η μέθοδος αυτή παρέχει πολύτιμη βοήθεια στην κατανόηση του φύλου του ατόμου και δίνει τη δυνατότητα στα άτομα να αμφισβητήσουν τις κοινωνικές νόρμες σχετικά με τους ρόλους των φύλων, ειδικά όσον αφορά τα κοινωνικά στερεότυπα (Corsaro, 2012).

Ο τομέας της δραματικής τέχνης συνδέεται στενά με πολυάριθμες διδακτικές μεθοδολογίες και υφίσταται συνεχή εξέλιξη. Οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται στη Δραματική Τέχνη έχουν σαφή συσχέτιση τόσο με την θεωρία της πολλαπλής νοημοσύνης όσο και με τη συναισθηματική νοημοσύνη. Για να επιτευχθεί η γνωστική, συναισθηματική και ψυχοκινητική μάθηση, είναι απαραίτητη η ενεργός συμμετοχή στη διαδικασία της διδασκαλίας (Dikici, Yavuzer, & Gundogdu, 2008). Επιπροσθέτως, η δραματική τέχνη είναι ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό μέσο αυτοέκφρασης (Ποταμιάνου, 2017). Το θεατρικό παιχνίδι προσφέρει στα παιδιά μια θαυμάσια οδό για να εκφράσουν τα συναισθήματά τους και τις ερμηνείες τους για τον κόσμο που τα περιβάλλει. Επιπλέον, χρησιμεύει ως μια εναλλακτική μέθοδος για τους ερευνητές και τους εκπαιδευτικούς να καταγράφουν, να κατανοούν και να αναλύουν τις προοπτικές των μαθητών/μαθητριών οι οποίοι δυσκολεύονται στην άρθρωση των σκέψεών τους μέσω του προφορικού και του γραπτού λόγου (Ποταμιάνου, 2017).

Επιπροσθέτως, η ένταξη της Δραματικής Τέχνης στην εκπαίδευση μπορεί να διευκολύνει αποτελεσματικά την προώθηση των αρχών της διαπολιτισμικής

εκπαίδευσης, δηλαδή την καλλιέργεια της ενσυναίσθησης, της αλληλεγγύης και του διαπολιτισμικού σεβασμού. Η συναίνεση μεταξύ των θεωρητικών σχετικά με τη Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση είναι ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην εκπαιδευτική διαδικασία. Πιστεύεται ευρέως ότι αυτή η μορφή τέχνης συμβάλλει στην ανάπτυξη κοινωνικών-συναισθηματικών δεξιοτήτων και καλλιεργεί κοινωνικές στάσεις και αξίες που ευθυγραμμίζονται με τις αρχές της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης (Παπαϊωάννου & Μάγος, 2022).

Η συγχώνευση του δράματος, της τέχνης και της εκπαίδευσης αποτέλεσε το θεμέλιο της Ακαδημίας του Πλάτωνα. Ο διάσημος αρχαίος φιλόσοφος πίστευε ακράδαντα ότι η απλή μετάδοση γνώσεων ενός αντικειμένου σε έναν μαθητή είναι ανεπαρκής και ότι ένας ικανός δάσκαλος πρέπει επίσης να καλλιεργεί την ικανότητα κριτικής σκέψης και να ενσταλάζει στους μαθητές του τη σημασία της αγωγής και της προώθησης συγκεκριμένων αξιών. Το δράμα και το θέατρο χρησιμεύουν ως ζωτικοί δίαυλοι για την αυτοέκφραση. Χρησιμοποιώντας το δράμα ως εκπαιδευτικό εργαλείο, οι μαθητές εμπλέκονται ενεργά με έναν ολοκληρωμένο τρόπο που περιλαμβάνει τις διανοητικές, σωματικές, κοινωνικές και συναισθηματικές πτυχές τους. Έρευνες έχουν αποδείξει ότι η ενσωμάτωση του θεάτρου και της τέχνης στις εκπαιδευτικές μεθόδους προάγει την ολοκληρωμένη μάθηση, επιταχύνει την ανάπτυξη της προσωπικότητας του ατόμου και παρέχει στους κρίσιμες δεξιότητες ζωής, όπως η επίλυση προβλημάτων, η ηγεσία και η ομαδική εργασία (Leverage, 2022).

Η ενσωμάτωση του θεάτρου και των τεχνών στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι ζωτικής σημασίας για την καλλιέργεια της δημιουργικότητας, την προώθηση της ευφυούς μάθησης, την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και την ανάπτυξη δεξιοτήτων λογικού συλλογισμού στους μαθητές. Ακόμη, έχει υιοθετηθεί εκτενώς από ιδρύματα

σε όλο τον κόσμο για την αύξηση της αποτελεσματικότητας της μαθησιακής διαδικασίας. Χρησιμοποιώντας τακτικές κουκλοθέατρου ή παιχνιδιού ρόλων, οι μαθητές αναπτύσσουν βασικές ικανότητες στη διαπροσωπική και ομαδική επικοινωνία, καθώς και στη δημόσια έκφραση. Επιπλέον, η στρατηγική αυτή προωθεί την καλλιέργεια κλίσης για εξερεύνηση στους μαθητές (Leverage, 2022).

Η ενσωμάτωση του θεάτρου και των τεχνών στην εκπαίδευση επιτρέπει στους μαθητές να αναπτύξουν και να ενισχύσουν τις ικανότητές τους να εκφράζονται. Η ενασχόληση με αυτή την καλλιτεχνική δραστηριότητα επιτρέπει στους νέους να διευρύνουν την κατανόηση και την προοπτική τους, παρέχοντάς τους έτσι τις απαιτούμενες ικανότητες για να αντιμετωπίσουν τις προκλήσεις στο μέλλον.

Το πρόγραμμα παρέμβασης «Εκπαίδευση σε δεξιότητες ζωής» προσφέρει στους μαθητές ένα ολοκληρωμένο σύνολο σημαντικών δεξιοτήτων ζωής, που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, την ομαδική εργασία, την ενσυναίσθηση και τη συνεργασία. Η ενσωμάτωση του δράματος και της τέχνης στην εκπαίδευση έχει ανακαλυφθεί ότι ενισχύει τη διαδικασία ανάπτυξης της προσωπικότητας των παιδιών. Το θέατρο και οι παραστατικές τέχνες προσφέρουν στους μαθητές μια πλατφόρμα για να εξερευνήσουν και να αναπτύξουν τη δική τους φωνή, επιτρέποντάς τους να ενισχύσουν τα έμφυτα ταλέντα, τις δεξιότητες και τις ιδιότητές τους. Επιπλέον, η ένταξη του θεάτρου και των τεχνών στην εκπαίδευση μπορεί να προωθήσει αποτελεσματικά την ανάπτυξη των ικανοτήτων ηγεσίας και ομαδικής εργασίας στους μαθητές, εξοπλίζοντάς τους με την ικανότητα να αναλάβουν ηγετικές θέσεις (Leverage, 2022).

1.3.Ο ρόλος του εκπαιδευτικού

Το εκπαιδευτικό δράμα χρησιμοποιεί διάφορες τεχνικές για να ενισχύσει την κατανόηση του γνωστικού αντικείμενου και να διευκολύνει τη μάθηση μέσω μιας διεπιστημονικής προσέγγισης της γνώσης, της επικοινωνίας και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Προωθεί επίσης την ψυχοπνευματική ωρίμανση, την ανάπτυξη της αυτοέκφρασης και την αισθητική τελειοποίηση (Παπαγιάννη, 2021).

Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι εκπαιδευτικές τεχνικές μπορούν να τροποποιηθούν ή να αναμορφωθούν με βάση τη συμμετοχή και την ανατροφοδότηση των μαθητών. Στο πλαίσιο αυτό, ο δάσκαλος-εμπυχωτής στοχεύει να προωθήσει τη συναισθηματική εμπλοκή, να διευκολύνει την εμπάθунση σε μια ολοκληρωμένη εμπειρία και να ενθαρρύνει την τάση για ανάλυση και στοχασμό (Αντωνούρης, 2019). Ο εκπαιδευτικός-εμπυχωτής παίζει καθοριστικό ρόλο στην εφαρμογή της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση, καλλιεργώντας μια ατμόσφαιρα απελευθέρωσης, εμπιστοσύνης και ειλικρίνειας μεταξύ του ίδιου και των μαθητών (Παπαγιάννη, 2021).

Ακόμη, καθορίζει το πλαίσιο και τον στόχο, εμπνέει, προωθεί τη συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας, ενθαρρύνει και αντιμετωπίζει πιθανά ζητήματα που μπορεί να προκύψουν. Ο δάσκαλος ενορχηστρώνει, αφήνει χώρο για την ανεμπόδιστη αυτοέκφραση των παιδιών, ρυθμίζει, προτείνει, παρακινεί και απέχει από το να παρέμβει, εκτός αν αυτό κρίνεται απαραίτητο, διευκολύνοντας έτσι τη μαθησιακή διαδικασία. Φυσικά, απαιτείται σχολαστικός σχεδιασμός και πρέπει κανείς να είναι προετοιμασμένος να αντιμετωπίσει διάφορες προκλήσεις, όπως (Παπαγιάννη, 2021):

α) περιπτώσεις μη συμμετοχής μαθητών/μαθητριών

β) συγκρούσεις που προκύπτουν από την κατανομή των ρόλων

γ) έλλειψη ενδιαφέροντος, ενέργειας ή κινήτρων.

Ο χώρος του εκπαιδευτικού δράματος είναι δυναμικός και χαρακτηρίζεται από την ενδεχόμενη εμφάνιση πολλών περιστατικών και απρόβλεπτων συνθηκών. Προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε αυτό το περιβάλλον, οι εκπαιδευτικοί πρέπει να διαθέτουν ιδιότητες όπως η ευελιξία, η προσαρμοστικότητα και η προσεκτική προετοιμασία (Παπαγιάννη, 2021). Ο εκπαιδευτής πρέπει να ενσωματώσει ένα εύρος εκπαιδευτικών στόχων και να δημιουργήσει ένα μαθησιακό περιβάλλον που προάγει υψηλά επίπεδα ψυχοκινητικής, συναισθηματικής, γνωστικής και κοινωνικής διέγερσης. Δεν είναι απλώς ένας πομπός γνώσεων, αλλά και εμπυχωτής και καθοδηγητής (Κοντογιάννη, 2008). Ωστόσο, ένας τέτοιος ρόλος απαιτεί εκπαίδευση, εξειδίκευση και πρακτική εξοικείωση εκ μέρους του εκπαιδευτικού προκειμένου να χειριστεί αποτελεσματικά την κατάσταση. Στόχος είναι να τονώσει την αναλυτική σκέψη των μαθητών, να ενισχύσει την εφευρετικότητα και την αυτοπεποίθησή τους. Ο εκπαιδευτικός-εμπυχωτής παρακολουθεί στενά τον ρυθμό των δραστηριοτήτων της ομάδας, προκειμένου να προβεί στις απαραίτητες τροποποιήσεις και προσαρμογές. Προωθεί ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης, συμμετοχικότητας, συνεργασίας και ασφάλειας μεταξύ των μαθητών, με την παράλληλη προώθηση της αυτοέκφρασης (Παπαγιάννη, 2021).

Η ενεργητική ακρόαση, όπως ορίζεται από τον Rogers (1999), είναι μια κρίσιμη ικανότητα επικοινωνίας σε κάθε εκπαιδευτικό περιβάλλον. Η ενεργητική ακρόαση ξεκινά με την επίδειξη ενσυναίσθησης, την κατανόηση του συνομιλητή και την επίδειξη σεβασμού και αποδοχής προς αυτόν. Πρόκειται για μία τεχνική, η οποία πρέπει να εφαρμόζεται από τον εκπαιδευτικό στα πλαίσια της τάξης, όταν η

διδασκαλία πραγματοποιείται μέσω της δραματικής τέχνης. Στο πλαίσιο αυτό ο εκπαιδευτικός που διδάσκει μέσω της δραματικής τέχνης πρέπει να ακούει προσεκτικά τους μαθητές του, επιδεικνύοντας αυθεντικό και γνήσιο ενδιαφέρον. Ο Rogers (1999) αναλύει την αξιοποίηση της ενεργητικής ακρόασης στον τομέα της εκπαίδευσης και τα πλεονεκτήματα που παρέχει, ιδιαίτερα στην ενίσχυση της επικοινωνίας (Παπαγιάννη, 2021).

Κεφάλαιο 2^ο: Η ευεξία των εφήβων

2.1. Η περίοδος της εφηβείας

Η εφηβεία είναι μια κρίσιμη φάση ανάπτυξης και ωρίμανσης που αρχίζει με την έναρξη της εφηβείας και ολοκληρώνεται στα μέσα της δεκαετίας των 20. Όπως εύκολα διαπιστώνεται υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ των χαρακτηριστικών και των ιδιοτήτων ενός ατόμου στην ηλικία των 12 ετών σε σύγκριση με την ηλικία των 24 ετών. Η μετάβαση μεταξύ των δύο σταδίων περιλαμβάνει ένα σημαντικό βαθμό μετασχηματισμού σε όλες τις πτυχές της ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των βιολογικών, γνωστικών, ψυχοκοινωνικών και συναισθηματικών διαστάσεων. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι προσωπικές σχέσεις και το κοινωνικό περιβάλλον υφίστανται σημαντικούς μετασχηματισμούς. Οι συνομήλικοι και οι ερωτικοί σύντροφοι αποκτούν μεγαλύτερη σημασία, ενώ ο έφηβος μεταβαίνει και προχωρά πέρα από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση ή εισέρχεται στο εργατικό δυναμικό (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Κρίσιμο είναι ότι, ενώ οι έφηβοι είναι ιδιαίτερα ευπροσάρμοστοι λόγω της αναπτυξιακής τους ευελιξίας, το ότι είναι ευπροσάρμοστοι δεν σημαίνει ότι δέχονται παθητικά της αλλαγές. Οι έφηβοι γίνονται όλο και πιο ενεργά συμμετέχοντες στη διαδικασία ανάπτυξής τους. Ωστόσο, παρά την εξερεύνηση, τον πειραματισμό και τη μάθηση, οι έφηβοι εξακολουθούν να χρειάζονται υποστήριξη, και συνθήκες που ενισχύουν τις προοπτικές επιτυχίας τους σε ποικίλα πεδία. Ένα ανθυγιεινό/αρνητικό περιβάλλον θέτει σημαντικά εμπόδια στη σωστή ανάπτυξη των εφήβων. Στην ουσία, οι αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στο σώμα, τον εγκέφαλο και τη συμπεριφορά κατά

την εφηβεία επηρεάζουν αμοιβαία η μία την άλλη και το περιβάλλον, διαμορφώνοντας έτσι τη διαδρομή προς την ενηλικίωση.

Κάθε φάση της ζωής εξαρτάται από προηγούμενες εμπειρίες και οι έφηβοι δεν ξεκινούν το ταξίδι τους στην εφηβεία χωρίς προηγούμενες επιρροές. Η εφηβική ανάπτυξη επηρεάζεται, σε κάποιο βαθμό, από τις προηγούμενες εμπειρίες της ζωής. Παρ' όλα αυτά, αυτές οι πρώτες εμπειρίες ζωής δεν έχουν καθοριστικό αντίκτυπο και η ευέλικτη ικανότητα της εφηβείας τη διακρίνει ως μια χρονική περίοδο όπου υπάρχει η δυνατότητα μετασχηματισμού, η οποία διευκολύνεται από τους μηχανισμούς της ανθεκτικότητας, της ανάκαμψης και της ανάπτυξης (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Η εφηβεία, μια τυπική φάση ανάπτυξης που περνάει κάθε νέος άνθρωπος, επηρεάζεται τόσο από κοινωνικούς όσο και από βιολογικούς παράγοντες. Σε αντίθεση με την κοινή παρανόηση, η εφηβεία δεν είναι ένα ξαφνικό και ξεχωριστό γεγονός. Είναι μια συνεχής διαδικασία που συμβαίνει σε διάστημα αρκετών ετών, ξεκινώντας από την παιδική ηλικία και συνεχίζοντας σε όλη τη διάρκεια της εφηβείας (Dorn and Biro, 2011). Η εφηβεία είναι μια βιολογική διαδικασία που περιλαμβάνει περίπλοκες αλλαγές τόσο στο νευρικό όσο και στο ορμονικό σύστημα για μεγάλο χρονικό διάστημα. Οι αλλαγές αυτές οδηγούν σε μεταβολές στο σχήμα του σώματος, όπως η ανάπτυξη των πρωτογενών και δευτερογενών σεξουαλικών χαρακτηριστικών, οι οποίες συμβαίνουν κατά την ύστερη παιδική ηλικία και την πρώιμη εφηβεία. Τελικά, η εφηβεία κορυφώνεται με την επίτευξη της αναπαραγωγικής ωριμότητας (Dorn and Biro, 2011).

Η αδρεναρχή και η εμμηναρχή είναι δύο βιολογικά σημεία της εφηβείας που είναι σημαντικά για την κατανόηση της σχέσης μεταξύ της εφηβείας και της ευημερίας των εφήβων. Η αδρεναρχή, μια διαδικασία που ξεκινά συνήθως μεταξύ των ηλικιών 6 και 9 ετών, δηλώνει την ανάπτυξη του άξονα υποθαλάμου-υπόφυσης-επινεφριδίων (HPA), κατά την οποία αρχίζουν να αυξάνονται οι συγκεντρώσεις των επινεφριδιακών ανδρογόνων (όπως η δεϋδροεπιανδροστερόνη και το θειικό της άλας). Η διαδικασία αρχίζει κατά τα μεταγενέστερα στάδια της παιδικής ηλικίας, αν και τα επίπεδα των επινεφριδιακών ορμονών συνεχίζουν να αυξάνονται κατά την εφηβεία, φθάνοντας στο υψηλότερο σημείο τους στις αρχές της εικοσαετίας (Blakemore et al., 2010). Τα επινεφριδιακά ανδρογόνα παίζουν ρόλο στην ανάπτυξη της ηβικής και μασχαλιαίας τριχοφυΐας.

Η εμμηναρχή αρχίζει συνήθως κατά την πρώιμη εφηβεία, γύρω στην ηλικία των 9 έως 11 ετών και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη των μαστών και των γεννητικών οργάνων στις γυναίκες, ενώ συνδέεται με την είσοδο στη γόνιμη περίοδο.

Οι περίπλοκες μεταβολές στους άξονες υποθαλάμου-υπόφυσης-επινεφριδίων (HPA) και υποθαλάμου-υπόφυσης-γοναδικών (HPG) έχουν ως αποτέλεσμα μια συγχρονισμένη αλληλουχία διακριτών τροποποιήσεων σε πολλές περιοχές του σώματος. Αυτές περιλαμβάνουν ταχεία αύξηση του ύψους, μεταβολές στην κατάσταση του δέρματος, όπως η ακμή, αλλαγές στην οσμή του σώματος, συσσώρευση λιπώδους ιστού στα κορίτσια, εμφάνιση της ανάπτυξης του μαστού στα κορίτσια και διεύρυνση των όρχεων και αύξηση του μεγέθους του πέους στα αγόρια. Επιπλέον, παρατηρείται η ανάπτυξη τριχών στο εφηβαίο και στις μασχάλες, η ανάπτυξη τριχών στο πρόσωπο στα αγόρια και η έναρξη του πρώτου εμμηνορροϊκού κύκλου, γνωστού ως εμμηναρχή, στα κορίτσια (Committee on the

Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Είναι χρήσιμο να διακρίνουμε τρεις ξεχωριστές αλλά αλληλένδετες προσεγγίσεις για τη σύλληψη των διακυμάνσεων της εφηβικής ωριμότητας μεταξύ των ατόμων. Η εφηβική κατάσταση δηλώνει το συγκεκριμένο στάδιο της εφηβικής ανάπτυξης στο οποίο έχουν φθάσει οι έφηβοι σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή. Για παράδειγμα, όταν ένα 11χρονο κορίτσι έχει πρόσφατα βρεθεί εμμηναρχή, θεωρείται ότι έχει φθάσει σε προχωρημένο στάδιο εφηβείας. Αυτό συμβαίνει επειδή η εμμηναρχή είναι το τελικό γεγονός στη διαδικασία της γυναικείας εφηβικής μετάβασης. Η σχέση μεταξύ της κατάστασης της εφηβείας και της ηλικίας είναι εγγενώς περίπλοκη, καθώς οι μεγαλύτερες σε ηλικία έφηβες είναι πιθανότερο να έχουν φθάσει σε πιο προχωρημένο στάδιο της εφηβείας (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Ο χρόνος της εφηβείας, ωστόσο, αφορά το επίπεδο ωριμότητας που διαθέτει ένας έφηβος σε σχέση με τους συνομηλίκους της ίδιας ηλικίας και του ίδιου φύλου. Με απλά λόγια, ο εφηβικός συγχρονισμός περιλαμβάνει πάντα τη σύγκριση του ατόμου με μια ομάδα συνομηλίκων. Για παράδειγμα, αν ένα κορίτσι έχει την πρώτη του έμμηνο ρύση (εμμηναρχή) στην ηλικία των 10 ετών, θα θεωρούνταν πρώιμη ώριμη στις Ηνωμένες Πολιτείες. Αυτό συμβαίνει επειδή ο χρόνος εμμηναρχής της είναι νωρίτερα από τη μέση ηλικία των 12,4 ετών για την εμμηναρχή στη χώρα, όπως προσδιορίστηκε από μια μελέτη σε κορίτσια που γεννήθηκαν μεταξύ 1980 και 1984 (McDowell et al., 2007). Σύμφωνα με μελέτη των Chumlea et al. (2003), εκτιμάται ότι μόνο το 10% των κοριτσιών στις Ηνωμένες Πολιτείες είχαν εμμηναρχή πριν από την ηλικία των 11,11 ετών. Αυτό υποδηλώνει ότι το κορίτσι σε αυτό το σενάριο θα κατατασσόταν στην κατηγορία των κοριτσιών με πρώιμο εφηβικό συγχρονισμό. Σε

αντίθεση με την κατάσταση της εφηβείας, ο χρόνος της εφηβείας δεν επηρεάζεται από την ηλικία, διότι, σύμφωνα με τον ορισμό του, ο χρόνος της εφηβείας είναι εγγενώς συνεπής μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου και της ίδιας ηλικίας, που συνήθως ζουν στο ίδιο έθνος (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Ο ρυθμός της εφηβείας είναι ένα ενδοατομικό μέτρο που περιγράφει την ταχύτητα με την οποία ένα άτομο περνά από τα διάφορα στάδια της εφηβείας. Για παράδειγμα, ορισμένα αγόρια μπορεί να υποστούν ταχεία εμφάνιση της φωνής τους και ανάπτυξη τριχών στο πρόσωπο, τη μασχάλη και την περιοχή γύρω από τα γεννητικά όργανα σε σύντομο χρονικό διάστημα μηνών, ενώ άλλα αγόρια μπορεί να έχουν καθυστέρηση αρκετών ετών μεταξύ της εμφάνισης της φωνής και της εμφάνισης τριχών στο πρόσωπο. Τον τελευταίο καιρό, έχει δοθεί αυξημένη έμφαση στον ρυθμό της εφηβικής ανάπτυξης λόγω της προόδου των διαχρονικών ερευνητικών μεθόδων και της επακόλουθης διαθεσιμότητας διαχρονικών δεδομένων σχετικά με την εφηβική ωρίμανση (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Η πλειονότητα των μελετών για την εφηβική ανάπτυξη έχει επικεντρωθεί κυρίως στα κορίτσια, ανεξάρτητα από τη μέτρηση που χρησιμοποιήθηκε. Η κατανόησή μας για τις διαδικασίες, τους παράγοντες και τα αποτελέσματα της εφηβικής ανάπτυξης στους άνδρες είναι συγκριτικά περιορισμένη. Ωστόσο, είναι καλά τεκμηριωμένο ότι τα κορίτσια γενικά ξεκινούν και ολοκληρώνουν την εφηβεία νωρίτερα από τα αγόρια, γεγονός που έχει παρατηρηθεί με συνέπεια σε έρευνες. Πρόσφατα ευρήματα δείχνουν ότι η σύνδεση μεταξύ της εφηβείας και της ανάπτυξης της αμυγδαλής και της περιοχής του ιππόκαμπου στον εγκέφαλο μπορεί να διαφέρει ανάλογα με το φύλο του ατόμου (Vijayakumar et al., 2018). Η συσχέτιση μεταξύ της ανάπτυξης του

εγκεφάλου και της εφηβείας σε σχέση με τις ψυχικές ασθένειες που παρουσιάζουν τόσο διαταραχές στον ιππόκαμπο όσο και σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων κατά την εφηβεία είναι εξαιρετικά σημαντική (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, ο χρόνος και ο ρυθμός ανάπτυξης της εφηβείας παρουσιάζουν σημαντικές διακυμάνσεις. Η ηλικία ωρίμανσης καθορίζεται από ένα μείγμα κληρονομικών και περιβαλλοντικών παραγόντων (Mustanski et al., 2004). Μελέτες έχουν καταδείξει ότι οι εμπειρίες της πρώιμης ζωής, όπως οι κοινωνικοί κίνδυνοι και τα μειονεκτήματα, ενδέχεται να επιταχύνουν τον ρυθμό της εφηβικής ανάπτυξης και να οδηγήσουν σε πρόωρη έναρξη της εφηβείας (Marshall and Tanner, 1969). Ο επιταχυνόμενος ρυθμός της εφηβείας και ο πρώιμος χρόνος της εφηβείας έχουν συνδεθεί με διάφορους στρεσογόνους παράγοντες, όπως η σεξουαλική κακοποίηση στην παιδική ηλικία, η σωματική κακοποίηση, η παχυσαρκία, η προωρότητα, η έκθεση στο φως, η απουσία πατέρα και η έκθεση σε ενδοκρινικούς διαταράκτες, όπως χημικές ουσίες που βρίσκονται σε πλαστικά, φυτοφάρμακα, προϊόντα περιποίησης μαλλιών και ορισμένα είδη κρέατος και γαλακτοκομικών (Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications, 2019).

2.2. Η ψυχική υγεία και ευεξία των εφήβων

Το 2015, κάθε κράτος μέλος των Ηνωμένων Εθνών δεσμεύτηκε να τηρήσει την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, η οποία περιλαμβάνει 17 Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Ο ΣΒΑ 3 αποσκοπεί στην επίτευξη υγείας και ευημερίας για όλα τα άτομα, ανεξάρτητα από την ηλικία τους. Οι έννοιες της υγείας και της ευημερίας

είναι ουσιώδεις για την επίτευξη αυτού του στόχου. Ο στόχος αυτός περιλαμβάνει τους εφήβους, οι οποίοι αποτελούν μια ιδιαίτερα ευαίσθητη δημογραφική ομάδα. Η Παγκόσμια Στρατηγική για την Υγεία των Γυναικών, των Παιδιών και των Εφήβων (2016-2030) είναι ένα σχέδιο που δημιουργήθηκε από τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών. Σκοπός του είναι η επίτευξη του υψηλότερου δυνατού επιπέδου υγείας και ευημερίας για τις γυναίκες, τα παιδιά και τους εφήβους, σύμφωνα με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ). Η προσέγγιση αναγνωρίζει ότι η επιτυχία του συνολικού σχεδίου θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό από την ενεργό συμμετοχή των εφήβων (Ross et al., 2020).

Το ζήτημα της ευημερίας των εφήβων έχει ιδιαίτερη σημασία, τόσο σε ατομική όσο και σε κοινωνική κλίμακα. Επιπλέον, η εφηβεία είναι μια κρίσιμη φάση στη ζωή του ατόμου, όπου επιτυγχάνεται η καθιέρωση πολλών στοιχείων που συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη ευημερία.

Η έννοια της ευημερίας ορίζεται από δύο επικρατέστερα διανοητικά πλαίσια, συγκεκριμένα την υποκειμενική και την αντικειμενική ευημερία. Η υποκειμενική ευημερία περιλαμβάνει τις προσωπικές εμπειρίες και την ευχαρίστηση ενός ατόμου, περιλαμβάνοντας πτυχές όπως η βαθιά εκπλήρωση (όπως η εύρεση νοήματος στη ζωή και η προσωπική ανάπτυξη), η ηδονική ευημερία (όπως η βίωση της ευτυχίας και της ικανοποίησης από τη ζωή) και άλλα στοιχεία (όπως η αισιοδοξία). Οι αντικειμενικές προσεγγίσεις για τον ορισμό της ευημερίας διαφέρουν από τις υποκειμενικές προσεγγίσεις στηριζόμενες σε μετρήσιμους δείκτες της ποιότητας ζωής. Οι δείκτες αυτοί περιλαμβάνουν διάφορες πτυχές, όπως οι υλικοί πόροι (π.χ. εισόδημα, τροφή και στέγαση) και τα κοινωνικά χαρακτηριστικά (π.χ. εκπαίδευση, υγεία και κοινωνικά δίκτυα) (Ross et al., 2020).

2.3.Εννοιολογική προσέγγιση της έννοιας της ευεξίας

Η ευημερία συνδέεται με την υποκειμενική πεποίθηση του ατόμου ότι η ζωή του κινείται προς μια ευνοϊκή κατεύθυνση. Η ευημερία περιλαμβάνει την κατάσταση της βίωσης ευτυχισμένων συναισθημάτων και της επίτευξης βέλτιστων επιπέδων απόδοσης σε διάφορους τομείς της ζωής. Ο όρος "ευημερία" χρησιμοποιείται συχνά συνώνυμα με τη "βέλτιστη ψυχική ευεξία" και θεωρείται ως δείκτης καλής ψυχικής υγείας (Huppert 2009).

Παραδοσιακά, η έρευνα και η πρακτική στον τομέα της ψυχικής υγείας έχουν επικεντρωθεί κυρίως στη θεραπεία καταστάσεων όπως η κατάθλιψη και το άγχος, ενώ έχουν δώσει ελάχιστη προσοχή στην πρόληψή τους. Ήταν κοινή πεποίθηση ότι το επίπεδο ευημερίας θα μειωνόταν όσο αυξανόταν η παρουσία παθολογίας. Τα αυξανόμενα εμπειρικά στοιχεία δείχνουν ότι τα αυξημένα επίπεδα ευημερίας αποφέρουν ευεργετικά αποτελέσματα τόσο για τους ανθρώπους όσο και για την κοινωνία γενικότερα. Έρευνες έχουν δείξει ότι τα υψηλότερα επίπεδα ευημερίας συνδέονται με θετικά αποτελέσματα σε διάφορους τύπους ερευνών, συμπεριλαμβανομένων των διατομεακών, διαχρονικών και πειραματικών ερευνών. Τα οφέλη που περιλαμβάνονται σε αυτόν τον κατάλογο είναι: επαρκής απόκτηση γνώσεων, αυξημένη αποδοτικότητα και καινοτομία, θετικές σχέσεις με τους άλλους, κοινωνικά αποδεκτή συμπεριφορά, θετικά αποτελέσματα για την υγεία και παράταση της διάρκειας ζωής. Το προαναφερθέν συμπέρασμα προέκυψε με βάση ενδελεχείς αξιολογήσεις που πραγματοποίησαν οι Chida και Steptoe (2008), Diener et al. (2010) και Lyubomirsky et al. (2005).

Προκειμένου να αποκτήσουμε μια ολοκληρωμένη κατανόηση των χαρακτηριστικών και των πηγών της ευημερίας, είναι πολύ σημαντικό να την εξετάσουμε ως ξεχωριστή έννοια και όχι μόνο ως έλλειψη ψυχολογικών διαταραχών. Συνεπώς, για

την διατύπωση ενός κοινώς αποδεκτού ορισμού, είναι απαραίτητο να εντοπιστούν και να οριστούν τα μέλη του πληθυσμού που έχουν μια αίσθηση συνολικής ικανοποίησης και ευτυχίας, καθώς και οι ομάδες ή τα έθνη όπου υπάρχουν υψηλότερα επίπεδα ευημερίας. Με την υιοθέτηση αυτής της προσέγγισης, τα άτομα που ασχολούνται με τους τομείς της προαγωγής της υγείας και της χάραξης πολιτικής μπορούν να θέσουν στέρεες βάσεις για την ενίσχυση του ποσοστού των ατόμων που βιώνουν αυξημένα επίπεδα ευημερίας (Huppert & Son, 2013).

Για τη διεξαγωγή επιστημονικής μελέτης σχετικά με την ευημερία, είναι απαραίτητο να υπάρχει ένας ευρέως αποδεκτός ορισμός και αξιόπιστα εργαλεία αξιολόγησης. Παρόλο που έχουν προταθεί διάφοροι ορισμοί και κλίμακες με βάση διαφορετικές θεωρητικές και εμπειρικές προοπτικές, δεν υπάρχει ακόμη συμφωνία σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής τους στην έρευνα ή τη χάραξη πολιτικής (Huppert & Son, 2013).

Ο Ryff (1989) πρότεινε έξι χαρακτηριστικά που συμβάλλουν στην ψυχολογική ευημερία: αυτονομία, περιβαλλοντική ισορροπία, προσωπική ανάπτυξη, ουσιαστικές σχέσεις, σκοπός στη ζωή και αυτοαποδοχή. Οι διαστάσεις αυτές διαμορφώθηκαν από το έργο του Jahoda και τις θεωρητικές απόψεις άλλων ειδικών στην κλινική και αναπτυξιακή ψυχολογία. Ο Antonovsky (1993) εισήγαγε μια διαφορετική άποψη ορίζοντας την ψυχολογική ευημερία ως μια κατάσταση εσωτερικής συνοχής. Η κατάσταση αυτή ορίζεται από μια νοοτροπία που προβάλλει τη ζωή ως κατανοητή, ελεγχόμενη και σκόπιμη. Οι Ryan και Deci (2001) πρότειναν ότι η επίτευξη της ευημερίας εξαρτάται από την εκπλήρωση τριών βασικών ψυχολογικών αναγκών: αυτονομία, επάρκεια και αίσθημα σκοπού, σύμφωνα με τα θεωρητικά θεμέλια της θεωρίας του αυτοπροσδιορισμού.

Οι προαναφερθείσες προσεγγίσεις δίνουν προτεραιότητα αποκλειστικά στις ευδαιμονικές συνιστώσες της ευημερίας. Η ανασκόπηση που πραγματοποίησαν οι Taillefer et al. (2003) αναδεικνύει περαιτέρω τη σημασία της λειτουργικής ικανότητας στις θεωρίες και τα μέτρα που αφορούν την ποιότητα ζωής και την ευεξία. Παρ' όλα αυτά, λόγω της προέλευσής τους και της τάσης τους να δίνουν έμφαση στους λειτουργικούς περιορισμούς, η ικανότητά τους να προσδιορίζουν τα θετικά στοιχεία της λειτουργικότητας είναι περιορισμένη (Huppert & Son, 2013).

Η επίτευξη της ευημερίας και της θετικής ψυχικής υγείας απαιτεί τη συνύπαρξη τόσο ηδονικών όσο και ευδαιμονικών συνιστωσών. Αυτό συνεπάγεται τον συγκερασμό της εμπειρίας θετικού συναισθήματος με την επίδειξη ικανής ψυχολογικής λειτουργίας. Οι συγγραφείς Forgeard et al. (2011) και Seligman (2011) παρουσιάζουν δύο ακόμη παράγοντες, συγκεκριμένα τις σχέσεις και την επίτευξη. Ο Seligman υποστηρίζει ότι τα πέντε συστατικά στοιχεία, συγκεκριμένα το θετικό συναίσθημα, η δέσμευση, οι σχέσεις, το νόημα και η επίτευξη, που από κοινού αναφέρονται ως PERMA, αποτελούν την ακριβέστερη απεικόνιση της ευημερίας. Τα συστατικά αυτά έχουν καθοριστικό ρόλο στον προσδιορισμό της αίσθησης ευημερίας ενός ατόμου (Seligman, 2011). Ο ορισμός της ευημερίας του Keyes (2002) περιλαμβάνει τόσο συναισθηματικές όσο και συμπεριφορικές συνιστώσες. Το μέτρο του Keyes είναι μια ολοκληρωμένη μέθοδος που συνδυάζει την ηδονική/συναισθηματική ευημερία, η οποία αφορά την ευτυχία ή την ικανοποίηση από τη ζωή, με τις έξι ευδαιμονικές διαστάσεις της ψυχολογικής ευημερίας του Ryff και τις πέντε διαστάσεις της κοινωνικής ευημερίας (Huppert & Son, 2013).

Μια άλλη άποψη υποστηρίζει ότι η θετική ανθρώπινη εμπειρία μπορεί να συνδεθεί μόνο με την ηδονική ευημερία. Η άποψη αυτή υποστηρίζει ότι η υποκειμενική ευημερία περιλαμβάνει δύο διαστάσεις. Η πρώτη διάσταση είναι η συναισθηματική, η

οποία αφορά την ύπαρξη συναισθημάτων ευτυχίας και την απουσία αρνητικών συναισθημάτων. Η δεύτερη διάσταση είναι η αξιολογική, η οποία σχετίζεται με τη συνολική ευχαρίστηση του ατόμου από τη ζωή. Στους υποστηρικτές αυτής της άποψης συγκαταλέγονται ο Bradburn (1969) και οι Diener et al. (1995). Ο Diener υπήρξε ο πιο παραγωγικός ερευνητής στον τομέα της υποκειμενικής ευημερίας στη σύγχρονη εποχή. Στην εκτίμησή του για την ευημερία, περιλαμβάνει διάφορα στοιχεία, όπως ο σκοπός της ζωής, οι θετικές συνδέσεις, η αφοσίωση, η επάρκεια, η αυτοεκτίμηση, η αισιοδοξία και η συμβολή στην ευημερία των άλλων (Diener et al., 2010).

Η σύγχρονη έρευνα αναγνωρίζει ότι η ιδέα της ευημερίας περιλαμβάνει διάφορες πτυχές, γεγονός το οποίο έρχεται σε αντίθεση με τη μακροχρόνια αντίληψη, που παρατηρείται σε πολλές οικονομικές και κοινωνικές μελέτες, ότι ένα μόνο μέτρο ικανοποίησης ή ευχαρίστησης από τη ζωή είναι αρκετό για την κατάλληλη αξιολόγηση των θετικών ανθρώπινων εμπειριών (Huppert & Son, 2013).

Ο Keyes (2007) σημειώνει ότι οι ομάδες συμπτωμάτων που σχετίζονται με την ψυχική υγεία, όπως περιγράφονται στο Διαγνωστικό και Στατιστικό Εγχειρίδιο Ψυχικών Διαταραχών (DSM), αντικατοπτρίζονται ακούσια στην έρευνα για την υποκειμενική ευημερία. Ακριβώς όπως η κατάθλιψη προϋποθέτει την απουσία ευχαρίστησης, η ψυχική ευημερία περιλαμβάνει εμπειρίες ευτυχίας, όπως η συναισθηματική ζωντάνια και ο θετικός αντίκτυπος στη ζωή του ατόμου. Ο Keyes (2007) ορίζει την ψυχική υγεία ως την παρουσία θετικών λειτουργικών συμπτωμάτων.

Η πρόταση ότι τα χαρακτηριστικά της ψυχικής υγείας μπορεί να εμφανίζουν αντίθετη συσχέτιση με τα χαρακτηριστικά μιας κοινής ψυχικής διαταραχής όπως η κατάθλιψη

συνεπάγεται ότι αξίζει να διερευνηθεί ο βαθμός στον οποίο μπορεί να επεκταθεί αυτή η ιδέα.

Οι Diener και Seligman (2004) υποστηρίζουν ότι η τρέχουσα αξιολόγηση της ευημερίας στερείται ομοιομορφίας, καθώς πολλές έρευνες χρησιμοποιούν διαφορετικές μεθοδολογίες για την ποσοτικοποίηση διαφορετικών εννοιών. Ως εκ τούτου, προτείνουν ότι απαιτείται μια πιο συστηματική στρατηγική (Huppert & Son, 2013).

Μετά τον προσδιορισμό μίας ομάδας των χαρακτηριστικών ευεξίας, το επόμενο βήμα είναι η ανάπτυξη μιας πρακτικής κατανόησης της ευεξίας εξετάζοντας τον τρόπο με τον οποίο μπορούν να συνδυαστούν αυτά τα χαρακτηριστικά. Η διαδικασία της ουσιαστικής και ακριβούς ενσωμάτωσης των χαρακτηριστικών ή των συμπτωμάτων δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο με αφαίρεση, αλλά απαιτεί την ενδεδειγμένη συγκέντρωση των σχετικών δεδομένων (Huppert & Son, 2013).

Οι συσσωρευμένες έρευνες δείχνουν ότι η ευημερία ενός ατόμου επηρεάζεται σημαντικά από τις ιδιαίτερες οικονομικές του συνθήκες και τους παράγοντες που τις επηρεάζουν. Προηγούμενες μελέτες έχουν επίσης δείξει ότι τόσο η ψυχική όσο και η σωματική υγεία επηρεάζουν σημαντικά τη συνολική ευημερία ενός ατόμου (Oskrochki et al., 2018).

Ο δείκτης "ευημερίας" έχει περίπου 44 χαρακτηριστικά που περιλαμβάνουν τρεις τομείς: κοινωνία, οικονομία και περιβάλλον, όπως αναφέρουν οι Wittenbecher και Quentin (2015). Σύμφωνα με την κυρίαρχη προοπτική, διάφοροι τύποι κεφαλαίου, όπως το κοινωνικό, το φυσικό και το οικονομικό, θα πρέπει να αξιοποιούνται μέσω διακριτών μηχανισμών για τη δημιουργία ευημερίας (Bradburn, 1969). Ωστόσο, η

εξέταση των κοινωνικών, οικονομικών και οικολογικών πτυχών επιχειρεί πρωτίστως να επιτύχει την οικονομική βιωσιμότητα.

Η αξιολόγηση της ευημερίας είναι αναμφισβήτητα πιο περίπλοκη από την αξιολόγηση της οικονομικής ανάπτυξης, καθώς περιλαμβάνει άυλα στοιχεία όπως οι κοινωνικές σχέσεις, η ποιότητα ζωής και η ικανοποίηση ενός συγκεκριμένου λαού. Η αξιολόγηση της οικονομικής επιτυχίας μιας χώρας εκτιμάται μερικές φορές με την ανάλυση των μεταβολών του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ). Αν και ο δείκτης αυτός έχει οικονομική σημασία, είναι περιορισμένος ως προς την ικανότητά του να καλύπτει πλήρως όλες τις διαστάσεις της κοινωνικής ευημερίας και του βιοτικού επιπέδου (Trabelsi, 2023).

2.4. Η συμβολή της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση στην ευεξία των εφήβων

Η εφηβεία είναι ένα σαφώς καθορισμένο στάδιο της ανθρώπινης ανάπτυξης που σηματοδοτεί τη μετάβαση από την παιδική ηλικία στην ωριμότητα, όπως παρατηρήθηκε από τους Mundy et al. (2013).

Σύμφωνα με τα ευρήματα των Asimidou et al. (2021), η μετάβαση από την παιδική ηλικία στην εφηβεία περιλαμβάνει μια αλληλουχία βιολογικών μετασχηματισμών στη φυσική δομή του σώματος, μαζί με αξιοσημείωτες ορμονικές και συναισθηματικές αλλαγές που συνδέονται στενά με την δυσκολία της αντιμετώπισης άγνωστων συνθηκών και μεταβάσεων (Rizzi et al., 2020). Η συμπεριφορά των εφήβων συνδέεται με το έντονο αίσθημα της μοναξιάς, την κοινωνική ανησυχία και ενδείξεις θλίψης και θυμού καθώς σταδιακά μειώνονται οι αλληλεπιδράσεις τους με τις οικογένειές τους και προσαρμόζονται σε νέα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα (Danneel et al., 2020). Οι έφηβοι προσπαθούν να εδραιώσουν ή να συνδεθούν με την εικόνα του

εαυτού τους συμμετέχοντας στη διαδικασία του αυτοπροσδιορισμού, η οποία μπορεί να επηρεαστεί τόσο από βιολογικές όσο και από συναισθηματικές αλλαγές.

Ο Dubrin (2017) υποστηρίζει ότι διάφορα στοιχεία συμβάλλουν στη διαμόρφωση της αυτοεκτίμησης των εφήβων, όπως οι προσωπικές εμπειρίες και τα επιτεύγματα, η κοινωνική θέση, το κοινωνικό περιβάλλον και οι συναισθηματικές αντιδράσεις τους σε γεγονότα. Το άγνωστο και νέο περιβάλλον της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που συναντούν οι έφηβοι είναι μια σημαντική επιρροή που επηρεάζει την αυτοπεποίθησή τους (Asimidou et al., 2021).

Με βάση την έρευνα που διεξήγαγαν οι Schapiro κ.ά. (2009) και οι McMahan και Thompson (2015), οι μαθητές θεωρούν την ακαδημαϊκή επίδοση ως δείκτη των προσωπικών τους ικανοτήτων, γεγονός που έχει ουσιαστικό αντίκτυπο στις κοινωνικές τους αλληλεπιδράσεις, στη δημιουργικότητα και τελικά στην αυτοπεποίθησή τους. Σύμφωνα με τους Neelands και Goode (2015), η δραματοπαιδαγωγική θεωρείται ως μια καλή τεχνική που συνδυάζει τις καλλιτεχνικές πτυχές και τον κοινοτικό/συνεργατικό χαρακτήρα του θεάτρου με διδακτικούς στόχους.

Το παραδοσιακό σύστημα αξιολόγησης στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση επικεντρώνεται στην εκτίμηση των σχολικών επιτευγμάτων των μαθητών μέσω των βαθμών τους, γεγονός που έχει σημαντικό αντίκτυπο στην αυτοαντίληψή τους (Eccles, 2004). Επιπλέον, η συσχέτιση μεταξύ των ακαδημαϊκών επιδόσεων και της διάνοησης καλλιεργεί ένα έντονα ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Η ενσωμάτωση του θεάτρου και του παιχνιδιού στην εκπαίδευση έχει επιδείξει σημαντικά πλεονεκτήματα σε διάφορους μαθησιακούς τομείς. Επιπλέον, η έρευνα έχει αποδείξει ότι αποτελεί ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό διδακτικό εργαλείο για

διάφορους κλάδους, όπως τα μαθηματικά, οι φυσικές επιστήμες, η κοινωνική εκπαίδευση, η διαπολιτισμική εκπαίδευση, η διδασκαλία της γλώσσας, η ιστορία και η μουσική (Laskarides et al., 2019). Επιπλέον, έχει σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη πολλών πτυχών της προσωπικότητας ενός εφήβου. Συγκεκριμένα, η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση επιτρέπει στους μαθητές να αποκτήσουν γνώσεις υιοθετώντας διαφορετικούς ρόλους που επηρεάζονται από τις ατομικές τους εμπειρίες (Sezerel, 2020). Οι İşyar και Akay (2017) υποστηρίζουν ότι οι ρόλοι αυτοί επιτρέπουν στους μαθητές να εκφράσουν προσωπικές σκέψεις και συναισθήματα που προηγουμένως παραμελούνταν ή θεωρούνταν δύσκολο να κοινοποιηθούν. Ως αποτέλεσμα, οι έφηβοι αναπτύσσουν κοινωνικο-συναισθηματικές ικανότητες όπως η κοινωνική ικανότητα, η αναλυτική σκέψη και η φαντασία.

Έχει προταθεί ότι η αξιοποίηση των δραματικών τεχνών στην εκπαίδευση προσφέρει πολλά υποσχόμενες παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της συστολής, τη βελτίωση της γλωσσικής επικοινωνίας, την προώθηση της ανάπτυξης ισχυρών κοινωνικών δεσμών και την ενίσχυση της δημιουργικότητας των μαθητών μέσω συνεργατικών προσπαθειών και μεθόδων αυτοσχεδιασμού σε θεατρικά περιβάλλοντα (Toivanen and Halkilathi, 2014). Κατά τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας, οι μαθητές μπορούν να δημιουργήσουν μια ενιαία ομάδα και να αναπτύξουν ισχυρές σχέσεις που βασίζονται στις έννοιες της αλληλεγγύης και της αμοιβαίας υποστήριξης.

Ενώ πολυάριθμες μελέτες έχουν καταδείξει τα πλεονεκτήματα της διδασκαλίας των εφήβων στη δραματική τέχνη, υπάρχει έλλειψη ερευνών που να διερευνούν την επίδραση της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση των εφήβων. Ωστόσο, οι Berghs et al. (2022) διεξήγαγαν μελέτες που δείχνουν ότι η δραματοθεραπεία μπορεί να αποφέρει αξιοσημείωτα πλεονεκτήματα για την ψυχική υγεία και τη συνολική ευημερία των εφήβων.

Κεφάλαιο 3^ο: Μεθοδολογία

3.1.Ερευνητική προσέγγιση και στρατηγική

Για την παρούσα έρευνα, υιοθετήθηκε μία ποιοτική προσέγγιση, η οποία βασίζεται στην ποιοτική έρευνα. Τα ποιοτικά δεδομένα, συλλέχθηκαν με σκοπό να εντοπίσει αν η παρέμβαση ΔΤΕ επηρέασε με θετικό τρόπο την ευεξία των εφήβων ή όχι. Τέλος, ως προς τη στρατηγική της, η παρούσα έρευνα, αποτέλεσε μία έρευνα δράσης, η οποία διερεύνησε αν η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση καλλιέργησε εν τέλει την ευεξία των εφήβων.

3.2.Σχεδιασμός έρευνας

(α) Αφετηρία της έρευνας: Αφορμή για την επιλογή του συγκεκριμένου θέματος ήταν η επαφή με τους έφηβους μαθητές μου και η παρατήρηση της εναλλαγής των συναισθημάτων τους. Είναι γνωστό ότι η εφηβεία είναι μια ηλικία “storm and stress”, κατά την οποία, τα άτομα μπορεί να εμφανίζουν έντονη πίεση και διακυμάνσεις. Οπότε, κρίθηκε ιδιαίτερα σημαντικό να διερευνηθεί, αν η ΔΤΕ, μπορεί να συμβάλλει στην ενίσχυση της ευεξίας των εφήβων.

(β) Αποσαφήνιση έρευνας – Ερευνητικά ερωτήματα

1. Μπορεί η χρήση τεχνικών της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση να ενισχύσει την ευεξία των εφήβων με την έννοια:

1(α) της θετικής στάσης απέναντι στη ζωή

1(β) της αυτοεκτίμησης

1(γ) της ικανοποίησης από τη ζωή

1(δ) της στάσης απέναντι στα προβλήματα

1(ε)της στάσης απέναντι στα σωματικά προβλήματα

1(στ) της αντιμετώπισης της καταθλιπτικής διάθεσης

2. Με ποιο τρόπο είναι δυνατό η χρήση τεχνικών της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση να επηρεάσει την ευεξία των έφηβων;

(δ) Στρατηγικές δράσης: Η έρευνα η οποία σχεδιάστηκε αποτελεί μία έρευνα δράσης .Η έρευνα δράσης επιδιώκει να συνδυάσει την ανάπτυξη θεωρητικών γνώσεων με την πρακτική εφαρμογή. Μάλιστα, έγινε τριγωνοποίηση με το συνδυασμό περισσότερων του ενός μέσων συγκέντρωσης δεδομένων, μέσα από την παρατήρηση, την αυτοαξιολόγηση του εκπαιδευτικού, αλλά και την αξιολόγηση του εκπαιδευτικού των στάσεων των ίδιων των μαθητών.

(ε) Πώς θα αναπτυχθεί και θα αναλυθεί η έρευνα;

Η ανάπτυξη έλαβε χώρα σε 3 διαδοχικές φάσεις 4 παρεμβάσεων. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν τουλάχιστον 12 παρεμβάσεις. Οι 3 ευρύτερες κατηγορίες, εντός των οποίων εντάσσονται οι ακόλουθες:

A)Αυτονομία – Αποδοχή Εαυτού – Προσωπική Ανάπτυξη – Περιβαλλοντική Κυριαρχία

B)Ψυχική Ανθεκτικότητα – Ανάκαμψη από αντιξοότητες

Γ) Θετική στάση – Θετικές σχέσεις – Γενναιοδωρία – Απόλαυση Θετικών Συναισθημάτων

Στη συνέχεια, συνελέχθησαν δεδομένα μέσω συνεντεύξεων και παρατήρησης και πραγματοποιήθηκε θεματική ανάλυση των αποτελεσμάτων.

(στ) Τα ερευνητικά εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη συλλογή δεδομένων περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

Συμμετοχική παρατήρηση (participant observation) και ημερολόγιο.

Τεκμήρια (documents) των εργασιών των μαθητών, στον προσωπικό τους φάκελο (portfolio)

Πίνακας παρατηρήσεων κριτικού φίλου

Ερωτήσεις αξιολόγησης του συνόλου του προγράμματος των παρεμβάσεων οι οποίες ενσωματώθηκαν στο ερωτηματολόγιο επανελέγχου της πειραματικής ομάδας.

Οι ερωτήσεις έγιναν στους μαθητές με προφορικό τρόπο και αναλύθηκαν μέσα από τη θεματική ανάλυση.

(ζ) Δείγμα – χαρακτηρισμός δείγματος

Ως προς τη συλλογή του δείγματος, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος δειγματοληψία χιονοστιβάδας, και το δείγμα έφτασε τους 16 μαθητές. Οι μαθητές που συμμετείχαν είχαν πρώτα ενημερωθεί για το ύφος των παρεμβάσεων και αφού εκδήλωσαν ενδιαφέρον ως προς αυτές, στην συνέχεια συμμετείχαν. Για τον λόγο αυτό το δείγμα αυτό χαρακτηρίζεται ως ευνοϊκό. Ο αριθμός δείγματος επιτρέπει ταυτόχρονα την διεξαγωγή ποιοτικής ανάλυσης αλλά και την πραγματοποίηση των διδακτικών παρεμβάσεων, καθώς σε περισσότερους μαθητές ταυτόχρονα, θα ήταν δυσκολότερο να πραγματοποιείται άμεση παρέμβαση και παρατήρηση από ένα μόνο άτομο. Επειδή οι μαθητές ήταν ανήλικοι, ελήφθησαν άδειες , μετά από λεπτομερή ενημέρωση των κηδεμόνων τους , για τη συμμετοχή τους τόσο στις δραστηριότητες, όσο και στην έρευνα.

Η παρέμβαση αφορά αποκλειστικά εφήβους. Κατά τη διάρκεια της εφηβείας μπορεί να παρατηρηθούν πολλά ευνοϊκά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι παρουσιάζουν κυρίως αυθορμητισμό και εκφράζουν ανοιχτά τα συναισθήματά τους. Αυτό οδηγεί συχνά σε αντιπαραθέσεις με άτομα και θεσμούς (όπως η οικογένεια, οι γονείς και το σχολείο). Επιπλέον, απαιτούν αναγνώριση, επικύρωση και ανταπόδοση. Η αδιαφορία από την οικογένεια και το κοινωνικό περιβάλλον, σε συνδυασμό με μια κριτική στάση απέναντί τους, οδηγεί σε αισθήματα απόρριψης και δυσαρέσκειας. Έχουν έντονη τάση προς τον ιδεαλισμό και διαθέτουν οραματική νοοτροπία. Διαθέτουν ιδέες και έχουν ισχυρή πίστη σε υψηλές αξίες, οραματιζόμενοι μια ουτοπική κοινωνία απαλλαγμένη από τον πραγματισμό και τον σκεπτικισμό που χαρακτηρίζουν τους σύγχρονους πολιτισμούς των ενηλίκων. Επιπλέον, χαρακτηρίζονται από αποφασιστική επιμονή, ακλόνητη θέληση και ένθερμο ζήλο για τις πεποιθήσεις και τις αρχές τους. Η έλλειψη εμπειρίας και ο αυθορμητισμός τους, τους καθιστούν ασυμβίβαστους. Είναι γνωστοί για την επαναστατικότητα τους, τον αντικομφορμισμό τους και την προθυμία τους να αμφισβητούν τα πράγματα. Διαθέτουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιτίθενται στην αδικία και την εκμετάλλευση, που αποτελούν καθοριστικά χαρακτηριστικά των σύγχρονων κοινωνιών, καθώς και στην αναντιστοιχία μεταξύ των ισχυρισμών και της συμπεριφοράς των πολιτικών.

Η επικρατούσα κοινωνική αποστροφή προς την ποικιλία γεννά πλήθος ψυχολογικών προκλήσεων για τους εφήβους που βιώνουν την έλλειψη αποδοχής μέσα στο περιβάλλον τους. (Μακρή-Μπότσαρη , 2011)

(ζ) Εγκυρότητα έρευνας

Για την εγκυρότητα της έρευνας εφαρμόστηκαν 12 συνολικά διδακτικές παρεμβάσεις, ώστε να εξασφαλιστούν επαρκείς επαναλήψεις των κύκλων σχεδιασμού– δράσης–

αναστοχασμού της έρευνας δράσης, τριγωνοποίηση των δεδομένων με τη χρήση περισσότερων από μία πηγών δεδομένων, ενώ με τον έλεγχο των μελών.

Ακόμη, οι συμμετέχοντες έχουν πρόσβαση στα δεδομένα, ώστε να μπορούν να συγκριθούν με αυτά οι προσωπικές τους πεποιθήσεις κι απόψεις και να παρέχεται η δυνατότητα να εξηγούν ή και να επεκτείνουν τις πληροφορίες που έχουν ήδη παράσχει αλλά και να περιορίζουν την πιθανότητα μεροληψίας από την πλευρά του ερευνητή.

Τέλος, για την διασφάλιση της εγκυρότητας, θα αξιοποιηθεί και ο ρόλος του κριτικού φίλου τον οποίο θα διαδραματίσει η κ. Μαυροπούλου Σοφία. Ο κριτικός φίλος παρευρίσκεται στις παρεμβάσεις και κρατάει σημειώσεις και σχολιάζει, διασφαλίζοντας έτσι την τριγωνοποίηση των συμπερασμάτων.

(i) Περιορισμοί έρευνας

Επειδή η συγκεκριμένη έρευνα είναι πρωτίστως ποιοτική, οι αξιώσεις για γενίκευση είναι περιορισμένες. Το ίδιο συμβαίνει επειδή το δείγμα δεν είναι τυχαίο, αλλά και επειδή είναι ιδιαίτερα μικρό.

3.3. Διδακτικό πλαίσιο

Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στην ανάπτυξη εκπαιδευτικών παρεμβάσεων που χρησιμοποιούν τη δραματική τέχνη ως μέσο διδασκαλίας στην εκπαίδευση. Η διδασκαλία θα πρέπει να δίνει προτεραιότητα στις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών και να καθοδηγείται από τις αρχές της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Οι διδακτικές παρεμβάσεις αντλούν έμπνευση από θέματα που συναντώνται στην αρχαία τραγωδία, καθώς και από θέματα που αφορούν τη φύση και τις αναπηρίες. Επιπλέον, υπάρχουν πολυάριθμες παρεμβάσεις που επικεντρώνονται στον αυτοσχεδιασμό, με στόχο την ενίσχυση της δημιουργικής ικανότητας των μαθητών.

Η επιλογή των θεμάτων καθορίζεται από την έννοια της προώθησης της ποικιλίας και της ενίσχυσης της αυτοέκφρασης.

3.4. Ερωτηματολόγιο επανελέγχου της πειραματικής ομάδας

Στο τέλος της παρέμβασης, τέθηκαν τα ακόλουθα ερωτήματα στους μαθητές, τα οποία είναι όλα ανοιχτού τύπου και αναλύονται ποιοτικά:

Ήταν οι παρεμβάσεις ευχάριστες; Αν ναι γιατί;

Ποια πλεονεκτήματα και ποια μειονεκτήματα εντοπίζεις και ποια σου άρεσε περισσότερο;

Ήρθες πιο κοντά με τα υπόλοιπα παιδιά;

Αισθάνεσαι περισσότερη αποδοχή του εαυτού σου;

Αναπτύχθηκες σε προσωπικό επίπεδο από τις παρεμβάσεις;

Βίωσες κάποιο θετικό ή αρνητικό συναίσθημα;

Θεωρείς πως οι παρεμβάσεις σε βοήθησαν να διαχειρίζεσαι τα αρνητικά συναισθήματα;

Κεφάλαιο 4^ο: Παρουσίαση παρεμβάσεων και αποτελεσμάτων

4.1.Αυτονομία – Αποδοχή Εαυτού – Προσωπική Ανάπτυξη – Περιβαλλοντική Κυριαρχία

Στην συγκεκριμένη κατηγορία, εντάσσονται οι ακόλουθες 4 παρεμβάσεις: 1, 2, 11 και 12 (βλ. Παράρτημα).

Η πρώτη από τις παρεμβάσεις καθώς και η δεύτερη είχαν ως θέμα τον αθλητισμό. Ξεκινώντας από την πρώτη, αυτή είχε ως θέμα και βασικό στόχο της να ενισχύσει την αποδοχή εαυτού των παιδιών μαθαίνοντας τους να αποδέχονται την ήττα, να αποκτούν δύναμη μέσα από τον αθλητισμό, ισορροπώντας έτσι το σώμα με την ψυχή τους.

Η δραστηριότητα συμπεριλάμβανε παιχνίδι αλλά και δραματοποίηση μέσω της ανάληψης ρόλων και, τα θέματα τα οποία συζητήθηκαν περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Ποια είναι τα θετικά αισθήματα που αντιλαμβάνεστε κατά τη διάρκεια ή μετά από μια προπόνηση;
- Σε ποιο είδος αθλητισμού αισθάνεστε περισσότερη χαρά και ευεξία;
- Πώς η σωματική δραστηριότητα επηρεάζει την ενέργειά σας και τη συγκέντρωσή σας στις καθημερινές σας δραστηριότητες;
- Έχετε παρατηρήσει βελτιώσεις στην υγεία σας μετά από αθλητική δραστηριότητα;
- Πώς ο αθλητισμός επηρεάζει την ύπαρξή σας και τη σχέση σας με τους άλλους;
- Πώς η συμμετοχή σε αθλητικές ομάδες σας επηρεάζει κοινωνικά και συναισθηματικά;
- Πώς διαχειρίζεστε το άγχος ή το άγχος μέσω της φυσικής δραστηριότητας;
- Ποιοι είναι οι στόχοι που θέτετε για τον εαυτό σας σε σχέση με τον αθλητισμό;

- Πώς μπορεί ο αθλητισμός να σας βοηθήσει στην επίτευξη της ισορροπίας μεταξύ σώματος και ψυχής;

Περνώντας στη δεύτερη παρέμβαση, τα παιδιά έπαιξαν, ανέλαβαν διακριτούς ρόλους, έμαθαν μέσα από το παράδειγμα του λόγου εμπνευσμένων αθλητών¹ και έδειξαν να διασκεδάζουν. Όταν τους ζητήθηκαν να παρακινήσουν ή να αποθαρρύνουν οι ίδιοι υποθετικά ένα παιδί από την ομάδα να λάβει μέρος σε μία αθλητική δραστηριότητα ανέφεραν:

-Πήγαινε δεν έχεις να χάσεις κάτι.

-Από το να καθίσεις σπíti καλύτερα να πας εκεί.

-Πάρε έναν φίλο σου να πάτε παρέα .

-Μόνο η συμμετοχή είναι νίκη.

-Άμα μείνεις σπíti θα σκουριάσεις.

-Σκέψου τι ωραία θα νιώσεις όταν θα τερματίσεις.

¹ «Ο λόγος της επιτυχίας μου είναι οι συνεχόμενες αποτυχίες μου».

–Michael Jordan Ο αμερικανός παλαίμαχος καλαθοσφαιριστής είναι φημισμένος ως ο «καλύτερος καλαθοσφαιριστής όλων των εποχών».

Με την ειλικρίνεια των λόγων του όπως τα παραπάνω, αντιλαμβάνεται κανείς γιατί ο Μάικλ Τζόρνταν ασκεί επιρροή όχι μόνον στην αθλητική αλλά και την πολιτιστική και πνευματική άποψη του πλανήτη.

«Ο μόνος τρόπος να αποδείξει κάποιος την αξία του, είναι μέσα από την ήττα».

–Έρνι Μπανκς Λίγοι έχουν βιώσει και έχουν διδάξει το πάθος και την ηθική ακεραιότητα όσο ο Έρνι Μπανκς, μία ιστορική μορφή του μπέιζμπολ.

«Μπορεί κάποιος να έχει περισσότερο ταλέντο από εσάς-αυτό όμως δεν είναι δικαιολογία να μην προσπαθήσετε περισσότερο από τον καθένα». – Ντέρεκ Τζέτερ Τα λόγια αυτά προέρχονται από τον Ντέρεκ Τζέτερ, τον άλλοτε άσο των New York Yankees και ίσως τον τελευταίο μεγάλο παίχτη του μπέιζμπολ.

«Ο δρόμος για την οδό της Άνεσης περνά από τον υπόνομο». –Τζον Μάντεν

Προτού γίνει δημοφιλής ως παρουσιαστής και ιδιοκτήτης αλυσίδας βίντεο παιχνιδιών, ο Τζον Μάντεν ήταν προπονητής της αμερικανικής ποδοσφαιρικής ομάδας Όκλαντ Ράιντερς. Έχοντας οδηγήσει την ομάδα του στη κατάκτηση δύο βραβείων Σούπερ Μπούλ, ομολογεί ότι ο δρόμος της νίκης δεν είναι εύκολος ούτε αυτονόητος.

«Ο κόσμος θεωρεί το πείσμα ένα αρνητικό χαρακτηριστικό. Σε εμένα λειτούργησε θετικά». –Καλ Ρίπκεν Τζούνιορ

Ο άλλοτε παίκτης του μπέιζμπολ είναι μία ηγετική μορφή του χώρου που έχει καταγράψει διαδοχικές νίκες στη 16ετή του παρουσία στον αθλητισμό.

«Για να εκπληρώσει ο άνθρωπος το σκοπό του, πρώτα πρέπει να ανακαλύψει τα όριά του και έπειτα να τα υπερβεί» Πίκαμπο Στρίτ

Το παραπάνω απόφθεγμα ο χρυσός ολυμπιονίκης του σκι το έχει μετατρέψει σε τρόπο ζωής.

«Το καλύτερο μέρος του αγώνα είναι η ευκαιρία της συμμετοχής». –Μάικ Σίνγκλετερι

Κατά την αθλητική του καριέρα με τους Chicago Bears, ο Μάικ Σίνγκλετερι έγινε γνωστός κυρίως για το βλέμμα του και την επιμονή του, στα οποία οφείλει τις νίκες που κατακτούσε με το σθένος μικρού παιδιού.

«Μην σκύβετε το κεφάλι, μην τα παρατάτε και μην παραπονιάστε. Αναζητήστε έναν άλλον τρόπο». –Σάτσελ Πέιζ

Ο Σάτσελ Πέιζ, παίκτης του μπέιζμπολ, πίσηρ ήταν προικισμένος με δημιουργικότητα και επιμονή. Έχει ειπωθεί πως υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους αθλητές του αγώνισματος, που τον χαρακτήριζε αξιοθαύμαστος αυτοέλεγχος και πείσμα. «Το βάρος της καρδιάς και όχι των κιλών είναι που μετράει στον άνθρωπο».

–Εβάντερ Χόλφιλντ Κατάφερε να γίνει ο αδιαφιλονίκητος πρωταθλητής σε δύο κατηγορίες πυγμαχίας, των μεσαίων και των βαρέων βαρών. Σίγουρα γνωρίζει τη σημασία της καρδιάς κατά τη διάρκεια της μάχης.

- Μετά τον αγώνα θα πας για σουβλάκια.
- Σκέψου πόσο κόσμο θα έχει εκεί , θα είναι τέλεια!
- Έλα τώρα που να τρέχεις.
- Βαριέμαι και μόνο που το σκέφτομαι.
- Κάτσε σπιτάκι σου στην ηρεμία σου.
- «Λιώσε» στο Play Station μία μέρα σου αξίζει.
- Μια Κυριακή έχεις να χαλαρώσεις.
- Που να πηγαίνεις τώρα μόνος σου χωρίς παρέα.
- Θα ιδρώσεις και μετά θα πρέπει να κάνεις μπάνιο ..
- Θα βγεις τελευταίος και όλοι θα γελάνε!

Στη δεύτερη παρέμβαση, αναλύθηκαν ζητήματα που περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Πώς αισθάνεσαι όταν χάνεις σε ένα παιχνίδι ή σε μια δραστηριότητα;
- Ποια συναισθήματα νιώθεις όταν δεν καταφέρνεις να κερδίσεις;
- Πώς αντιλαμβάνεσαι τον εαυτό σου όταν χάνεις;
- Υπάρχουν συγκεκριμένα παιχνίδια ή δραστηριότητες που σε κάνουν να αισθάνεσαι πιο απογοητευμένο;
- Πώς συνηθίζεις να αντιδράς όταν χάνεις;
- Υπάρχει κάτι που σε βοηθά να αντιμετωπίζεις καλύτερα τις αποτυχίες;
- Ποιοι είναι οι άνθρωποι που θα ήθελες να μοιραστείς τα συναισθήματά σου όταν χάνεις;
- Τι συμβουλή θα έδινες σε ένα φίλο που αισθάνεται απογοητευμένος επειδή χάνει;
- Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να κάνει ή να ακούσει κανείς όταν αισθάνεσαι έτσι;

Ακολουθως, τόσο η 11η όσο και 12η παρέμβαση, ανήκουν επίσης στην ίδια κατηγορία. Η 11η παρέμβαση, αφορά τη δραματοποίηση λογοτεχνικού κειμένου της Ζωρζ Σαρή και περιλαμβάνει μία πολύ μικρή σκηνή που τα παιδιά δραματοποίησαν ελεύθερα, το κάθε ένα με διαφορετικό τρόπο/προσέγγιση.²

Αναλυτικότερα, το βασικό ερώτημα που τέθηκε προς απάντηση ήταν το: Πως οι άνθρωποι απωθούν πράγματα που τους πληγώνουν/ντροπιάζουν/φοβίζουν; Αντίστοιχα, τα επί μέρους ερωτήματα, είναι τα ακόλουθα:

Τι σημαίνει απώθηση;

Πως διαχειρίζεται ο άνθρωπος τα αρνητικά συναισθήματα;

Στόχος της παρέμβασης αποτέλεσαν η κατανόηση της σκηνής και η κατανόηση της ψυχολογικής έννοιας της απώθησης, ώστε να μπορέσει να δραματοποιηθεί.

Η 12η παρέμβαση, από την άλλη πλευρά, συνδυάζοντας της δραματική τέχνη στην εκπαίδευση και στο πλαίσιο της διερεύνησης της σχέσης του παιδιού με τον εαυτό και τους άλλους βασίστηκε στη λογοτεχνία, και στο απόσπασμα [Οι πρόσφυγες] από το έργο της Δ. Σωτηρίου Ματωμένα Χώματα, αγγίζοντας μάλιστα και ένα επίκαιρο ζήτημα το προσφυγικό.³ Τα παιδιά κλήθηκαν να δραματοποιήσουν δύσκολες σκηνές

² Κλέφτρα, άτιμη και ψεύτρα. Χτες, ο караγκιόζης μου (το άλλο «εγώ» που κλείνω μέσα μου, το «σκοτεινό βάθος της συνειδήσεως», όπως το εξηγεί η περισπούδαχτη αδερφή μου), μου πέταξε κατάμουτρα αυτά τα λόγια κι εγώ δε βρήκα ούτε μια τόση δα λεζούλα να τον αποστομώσω. Ούτε καν τη λέξη «πεινάω», γιατί το μεσημέρι, δηλαδή λίγες ώρες πριν να γίνει το κακό, είχα φάει και μάλιστα καλοφάει. Αθηνά μου, όταν θα γίνουμε δυο γριούλες με άσπρα μαλλιά και θα λέμε για τα παλιά, τότε μόνο θα σου φανερώσω την καθαρή αλήθεια για τα κουλουράκια. Τώρα ντρέπομαι να σε κοιτάξω στα μάτια. Θα καταχωνιάσω σ' ένα απόκρυφο μέρος την εξομολόγησή μου, μην τυχόν και τη διαβάσει μάτι ανθρώπου

³

Μια νέα γυναίκα πετούσε από καιρό σε καιρό ένα τραγικό νανούρισμα: «Νάνι, νάνι, το παιδάκι μου να κάνει...». Στην αγκαλιά της κρατούσε ένα μαξιλάρι που όλο το σκέπαζε και το φιλούσε και κοίταζε γύρω της πανικόβλητη. Κανένας δεν την πρόσεχε. Μόνο ο γερο-πατέρας της πάσχιζε να την ησυχάσει.

— Κορούλα μου, Ελένη μου, κάνε, παιδί μου, κουράγιο. Αυτό ήταν το θέλημα του Θεού...

Κάποιος δημοσιογράφος που πρόσεξε τη σκηνή, κοντοστάθηκε και θέλησε να πληροφορηθεί.

— Αχ! έκανε ο γέρος. Τ' αγοράκι της έσκυψε να πάρει απ' την κούνια κι αντί γι' αυτό πήρε το μαξιλάρι κι έφυγε!

Μια μέρα, αντάμωσα μέσα σ' ένα ανθρώπινο μπουλούκι το θείο Θανάση με την κόρη του τη Βαλεντίνη. Ήταν οι πρώτοι συγγενείς που έβλεπα κι αρπάχτηκα απ' αυτούς, ξεσπώντας σ' ένα παραπονεμένο κλάμα.

και στη συνέχεια συζητήσαν/συνέκριναν/ανέλυσαν κατανοώντας βαθύτερα τη σχέση του εαυτού τους με την ιστορία και του παρελθόντος με το παρόν.

4.2. Ψυχική Ανθεκτικότητα – Ανάκαμψη από αντιξοότητες

Στην κατηγορία αυτή, εντάσσονται οι ακόλουθες 4 παρεμβάσεις: 7,8,9,10 (βλ. Παράρτημα). Και οι 4 παρεμβάσεις με θέμα την Ψυχική Ανθεκτικότητα και την Ανάκαμψη από τις αντιξοότητες βασίζονται στη δραματοποίηση του λογοτεχνικού λόγου καθώς και τον αυτοσχεδιασμό.

Αναλυτικότερα, η έβδομη παρέμβαση αφορμάται από ένα κείμενο του Λουκιανού⁴ και διερευνά την έννοια της ανάκαμψης από αντιξοότητες, της τόλμης, της καινοτόμου σκέψης που βοηθά τον άνθρωπο να ανταπεξέλθει στα δύσκολα. Οι μαθητές,

Η Βαλεντίνη προσπάθησε να με μερώσει.

— Θα 'ρθουν, μην απελτίζεσαι. Είναι κόσμος, χιλιάδες κόσμος, που μαρκάρει ακόμα.

Της έδειξα πού βρίσκεται το ξενοδοχείο μας. Μα ο θείος Θανάσης δεν πήγε μαζί της. Αδιάφορος και ήρεμος κοίταζε τον κόσμο. Είχε πάθει πάλι μια δυνατή νευρική κρίση κι έλεγε ξερά:

— Πώς κάνουν έτσι οι άνθρωποι! Τι τους έπιασε και το χάσαν πάλι το τσερβέλο*;

Η Βαλεντίνη μας ανιστόρησε όλα όσα ήξερε για την καταστροφή. Πώς μπήκαν οι ζειμπέκηδες* μέσα στη Σμύρνη. Στην αρχή δεν πείραξαν άνθρωπο· μα ύστερα ρίχτηκαν με λύσσα στη σφαγή και στο πλιάτσικο*, αρχίζοντας απ' την αρμένικη γειτονιά. Ο Νουρεντίν πασάς έβγαλε τότε φιρμάνι ν' αφήνουν όλα τα γυναικόπαιδα και τους γέροντες να φεύγουν, και να κρατούνε αιχμάλωτους μόνο τους άντρες και τ' αγόρια.

Η Σμύρνη είχε παραδοθεί στις φλόγες και στο αίμα. Ο κόσμος στριμωχνόταν στην παραλία ζητώντας προστασία απ' τον αγγλογαλλικό και τον αμερικάνικο στόλο· και παρακαλούσε τους συμμάχους να τον σώσουν απ' το λεπίδι. Μα οι ξένοι είχαν, λέει, διαταγές να μην επεμβαίνουν! Και κάθονταν πάνω στα καράβια τους με σταυρωμένα χέρια και κάπνιζαν τα τσιμπούκια τους! Και κοίταζαν, σαν θεατές, το φοβερό μαρτύριο ενός ολόκληρου πληθυσμού.

Όσοι άνθρωποι είχαν λεφτά, έδιναν ολόκληρη περιουσία για να τους πάρουν οι βάρκες. Μα τις περισσότερες φορές άλλοι, πιο χεροδύναμοι και σβέλτοι, σπρώχναν τους

πρώτους κι άρπαζαν τη θέση τους. Κι οι βάρκες, κάθε τόσο, αναποδογύριζαν κι οι άνθρωποι πνίγονταν μέσα στον πανικό, σαν τις μύγες.

— Θε μου! Θε μου! δε θέλω ν' ακούσω άλλο, έλεγε η θεία Ερμιόνη.

⁴ Το πλωτό δάσος

Δε θα 'χαμε προχωρήσει ούτε πενήντα μίλια πάλι και βλέπουμε ένα μεγάλο και πυκνό δάσος, όλο πεύκα και κυπαρίσσια. Σκεφτήκαμε πως θα 'τανε η ήπειρος, όμως ήταν ένα πέλαιο άπατο, με δέντρα φυτεμένα δίχως ρίζα, που στέκονταν ακίνητα κι όρθια, λες κι επιπλέανε. Όταν πλησιάσαμε και καταλάβαμε τι γίνεται, δεν ξέραμε πια τι να κάνουμε, γιατί ούτε ανάμεσα απ' τα δέντρα περνούσαμε —έτσι πυκνά και πλάι πλάι όπως ήταν—, κι ούτε ήταν βέβαια εύκολο να γυρίσουμε πάλι πίσω.

Τότε κι εγώ σκαρφάλωσα στο πιο ψηλό δέντρο να δω μέχρι πού φτάνουν κι είδα ότι το δάσος συνέχιζε έτσι πέντε ή έξι μίλια κι ύστερα πάλι άρχιζε η θάλασσα. Έτσι, σκεφτήκαμε να ανεβάσουμε το καράβι απάνω στις πυκνές κορφές των δέντρων και να το περάσουμε, αν τα καταφέρουμε, ως την άλλη μεριά. Έτσι κι έγινε. Το δέσαμε μ' ένα μεγάλο παλαμάρι, σκαρφαλώσαμε στα δέντρα και, με χίλια ζόρια, το ανεβάσαμε απάνω στα κλαδιά. Ανοίξαμε κατόπιν το πανί κι όπως το φούσκωνε ο αέρας, γλιστρούσαμε απάνω στις κορφές των δέντρων σα να 'μασταν στη θάλασσα.

Κείνη την ώρα μου 'ρθε στο νου ένας στίχος του ποιητή Αντίμαχου* που λέει κάπου:

Έτσι καθώς ερχόντουσαν πλέοντες απ' το δάσος.

αναλαμβάνοντας τους ρόλους τους, κατανόησαν τις έννοιες αυτές, ενώ σκέφτηκαν και συζήτησαν πάνω σε αντίστοιχα θέματα.

Βασικό ερώτημα το οποίο τέθηκε ήταν: Πως θα μάθουν τα παιδιά να ξεπερνούν τις δυσκολίες;

Ακόμη, τέθηκαν τα ακόλουθα επί μέρους ερωτήματα:

- Μπορεί η φαντασία και η δημιουργικότητα να μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες;
- Πως το πετυχαίνουμε αυτό;
- Ποιος ο ρόλος της εμπιστοσύνης στον εαυτό στην προσπάθεια εξεύρεσης μίας λύσης

Τέλος, οι 2 βασικοί στόχοι ήταν:

- Ανάλυση κειμένου
- Δημιουργική γραφή

Έπειτα, η παρέμβαση 8, η οποία έδειξε να αρέσει ιδιαίτερα στα παιδιά είχε ως θέμα της την δραματοποίηση ορισμένων σκηνών από ένα κείμενο που αφορά μαθητές, το οποίο αποτέλεσε τμήμα από διήγημα του Φιλίπ Μπαρμπώ.⁵ Τα ερωτήματα τα οποία τέθηκαν ήταν ως κύριο ερώτημα: «Πως η μάθηση και η εργασία μας βοηθούν να ενδυναμωθούμε» και ως δευτερόντα ερωτήματα: «Μπορεί η επαφή με τα βιβλία

⁵ [...]

— Γελάς, Κάρλος, γιατί αυτό σου φαίνεται αδιανόητο. Θα δεις όμως· θα σου συμβεί ό,τι συμβαίνει σε όλους. Όταν νιώσεις την πραγματική γλύκα των βιβλίων, των καλών βιβλίων, εκείνων που σε κάνουν να ονειρεύεσαι, να κλαις, να τραγουδάς ή να γελάς, δε θα μπορείς πια να ζεις χωρίς αυτά.

— Εγώ προτιμώ ένα καλό στιφάδο, δήλωσε ο Σουφλέ.

Κι οι υπόλοιποι, δεν τα βλέπαμε με καλό μάτι όλα αυτά.

Τον Τυφλοπόντικα τον συμπαθούσαμε. Δε θέλαμε να τον στενοχωρήσουμε, αλλά αυτή η ιστορία με τα βιβλία μάς φαινόταν σκέτη σαχλαμάρα. Εμάς, μόνο το δικό μας μας άρεσε... Επειδή δεν έμοιαζε με κανένα άλλο βιβλίο.

Τέλος πάντων! Θέλοντας και μη το κατάπιε κι αυτό και στρωθήκαμε στη δουλειά. Όλο το πρωινό δουλέψαμε με ρυθμό ρομπότ. Το στρώσιμο της μοκέτας ήταν εύκολη δουλειά· μας βγήκε όμως η ψυχή ώσπου να ράψουμε τα μαξιλάρια και να βάψουμε τα χαρτόκουτα.

Είχαμε μοιράσει μεταξύ μας τη δουλειά. Ο Χοσέ, η Θυρωρός, η Μυριέλ και ο Φαμπρίς ανέλαβαν να ράψουν και να γεμίσουν τα μαξιλάρια. Ο Χοσέ είχε πολλή πλάκα. Περνούσε και ξαναπερνούσε τη βελόνα του, με μια προσοχή σαν την καλύτερη μοδιστρούλα. Για να σαλιώσει την κλωστή, έβγαζε ο άτιμος μια γλώσσα πιο μακριά κι από το χέρι του.

Οι άλλοι, ζωγραφίζαμε τα χαρτόκουτα που θα γίνονταν ράφια για τα βιβλία. Ο Τυφλοπόντικας πήγαινε από ομάδα σε ομάδα, έδινε συμβουλές και βοηθούσε όπου χρειαζόταν. Μόνο ο Ύπνος δε δέχτηκε να δουλέψει· έμεινε στο θρανίο του και κοιμόταν.

Όταν χτύπησε το κουδούνι για να σχολάσουμε, όλα ήταν έτοιμα. Δεν έμεινε παρά να τοποθετήσουμε το μοναδικό βιβλίο μας στη βιβλιοθήκη. Καθένας μας ήθελε να αναλάβει ο ίδιος αυτή τη δουλειά. Ο κλήρος έπεσε στο Σπόρο. Όταν είδαμε το βιβλίο μας ολομόναχο πάνω στο χαρτονένιο ράφι, ανάμεσα στα μαξιλάρια, όλοι σκεφτήκαμε πως έπρεπε να αγοράσουμε μερικούς συντρόφους.

αλλά και η ομαδική δουλειά να βοηθήσουν έναν άνθρωπο να ξεπεράσει τα προβλήματά του;», «Έκανε καλό στα παιδιά η ομαδική συνεργασία;», «Είδαν με καλό μάτι τα βιβλία;», «Τι χαρακτηριστικά πιστεύετε πως είχαν τα παιδιά, με βάση τα ονόματά τους;»

Οι στόχοι της παρέμβασης ήταν οι ακόλουθοι:

- Κατανόηση του ρόλου του βιβλίου στην ενίσχυση της ψυχολογίας ενός παιδιού
- Κατανόηση της σημασίας της ομαδικής εργασίας/συνεργασίας για την οικοδόμηση ψυχικής ανθεκτικότητας

Κάθε παιδί ανέλαβε ένα ρόλο και μάλιστα προσπάθησε στη δραματοποίηση να αναπτύξει τα χαρακτηριστικά τα οποία υποδηλώνει το όνομα: Τυφλοπόντικας, Μυριελ, Ξανθομπάμπουρας, Ύπνος, Σουφλέ, Θυρωρός, Σπόρος

Αναφορικά με την παρέμβαση 9 αυτή επεδίωξε να βοηθήσει τα παιδιά να κατανοήσουν την έννοια του ανθρωπίνου πόνου καθώς και αυτή της ψυχικής ανθεκτικότητας, η οποία αναπτύσσεται από τον άνθρωπο για να τα καταφέρει απέναντι στις αντιξοότητες και τις δυσκολίες της ζωής. Για να γίνει αυτό, αναλύθηκε και δραματοποιήθηκε με τα παιδιά να αναλαμβάνουν ρόλο ηθοποιού, δραματουργού, σκηνοθέτη και αρχαίου Έλληνα θεατή μία σκηνή από τον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου:

Τα παιδιά συζήτησαν για τις αντιξοότητες και αναλογίστηκαν τι βοηθά τον άνθρωπο να ξεπερνά τις δυσκολίες ενώ γνωρίζουν την τραγωδία ως είδος.⁶

⁶

Δέστε, θεός, από θεούς, πώς πάσχω*.

Χάρισα στους θνητούς ο δύστυχος τα θεία δώρα
και μπήκα στης ανάγκης το ζυγό.
Έκλεψα κι έκρυψα σε ξύλο κουφωτό
το σπόρο του πυρός*, το δάσκαλο
για πάσα* τέχνη των θνητών, προίκα μεγάλη.

Τα ερωτήματα τα οποία τέθηκαν ήταν τα ακόλουθα:

- Πως απεικονίζεται ο πόνος και πως μπορούμε να τον κατανοήσουμε και να τον αντέξουμε;
- Σε ποιο μύθο αναφέρεται η τραγωδία;
- Πως μπορεί αν δραματοποιηθεί;
- Τι βοηθά τον άνθρωπο να αντέξει τον πόνο ψυχικό και σωματικό;
- Ποια τα αίτια της ψυχικής και ποια της σωματικής δυσφορίας του πρωταγωνιστή;

Αντίστοιχα, τέθηκαν οι κάτωθι στόχοι:

- Κατανόηση της έννοιας του σωματικού και ψυχικού πόνου
- Παροχή ιδεών για την έννοια της ανθεκτικότητας
- Επαφή με την έννοια της τραγωδίας

Η τελευταία παρέμβαση στη συγκεκριμένη κατηγορία, είναι η παρέμβαση 10, η οποία αφορά τη σχέση του ανθρώπου με τα ζώα και τον τρόπο με τον οποίο η άδολη αγάπη, όπως αυτή των ζώων ή των καλών φίλων μπορεί να οδηγήσει στην γενναιότητα, τον ηρωισμό και την υπέρβαση των εμποδίων. Πρόκειται για ένα εξαιρετικά περιπετειώδες κείμενο του Τζ. Λόντον, σε σχέση με το οποίο το βασικό ερώτημα είναι: Τι καθιστά ήρωες τους πρωταγωνιστές;, ενώ τα επιμέρους ερωτήματα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα: Τι είναι ηρωισμός;, Πως θα χαρακτηρίζατε τους ήρωες; Τι μας δείχνει η ιστορία για τη σχέση ανθρώπου-ζώου⁷.

Για τέτοιο κρίμα πληρώνω μετέωρος
στην ερημιά, καρφωμένος σε τούτο το βράχο.

Με βλέπετε τον άμοιρο θεό δεσμώτη,
τον εχθρό του Διός, το μισημένο
απ' όλους τους θεούς, αυτούς
που στην αυλή του Διός συχνοδιαβαίνουν.
Γιατί πολύ τον άνθρωπον αγάπησα.

7

Αμέσως ο Χανς τράβηξε το σκοινί, όπως έκανε και με τη βάρκα, κι αυτό τεντώθηκε στη δίνη του ρεύματος. Ο Μπακ χάθηκε κάτω από την επιφάνεια, ώσπου το κορμί του χτύπησε στην όχθη και τον έσυραν έξω. Ήταν μισοπνιγμένος και ο Χανς με τον Πίτε βάλθηκαν να του πιέζουν το στήθος, για να φύγει το νερό. Στάθηκε στα πόδια του, αλλά ξανάπεσε. Τότε, έφτασε ως αυτούς αχνή η φωνή του Θόρντον και, παρόλο που δεν ξεχώριζαν τις λέξεις, κατάλαβαν ότι είχε φτάσει στα όριά του. Η φωνή του αφεντικού του διαπέρασε τον Μπακ σαν ηλεκτρικό ρεύμα. Πετάχτηκε όρθιος κι έτρεξε μπροστά απ' τους άντρες στο σημείο όπου είχε πέσει πριν από λίγη ώρα. Του ξανάδεσαν το σκοινί, τινάχτηκε κι όρμησε ξανά στο νερό, αλλά αυτή τη φορά κολυμπώντας ακριβώς μέσα στο ρεύμα. Την πρώτη

Στόχοι της παρέμβασης είναι:

- Να κατανοήσουν τα παιδιά τι σημαίνει ήρωας
- Να αντιληφθούν τη δύναμη που μας δίνει η αγάπη να ξεπεράσουμε τα δεινά μέσα από τη μελέτη της σχέσης ανθρώπου-ζώου

4.3.Θετική στάση – Θετικές σχέσεις – Γενναιοδωρία –

Απόλαυση Θετικών Συναισθημάτων

Στην κατηγορία Θετική στάση – Θετικές σχέσεις – Γενναιοδωρία – Απόλαυση Θετικών Συναισθημάτων, εντάσσονται οι παρεμβάσεις 3,4,6 και 5 (βλ. Παράρτημα).

Ξεκινώντας από την παρέμβαση 3, με τίτλο «Η φάρμα των ζώων» απευθύνεται σε εφήβους μαθητές. Και τοχεύει στην ανάπτυξη αυτοεκτίμησης και ενσυναίσθησης στον μαθητή για την θέση του κάθε ανθρώπου στην κοινωνία. Θέμα της αποτελούν οι φυλετικές και κοινωνικές διακρίσεις⁸ και το βασικό ερώτημα είναι το ακόλουθο: «Είναι ο κάθε άνθρωπος υπεύθυνος για τη δράση και τη θέση του στην κοινωνία;»

Στην κατεύθυνση αυτή, τίθενται και τα ακόλουθα επιμέρους ερωτήματα:

- Επιλέγουμε την κοινωνική μας θέση;
- Μέχρι ποιο βαθμό μπορούμε να ελέγξουμε τις συνθήκες διαβίωσης μας;

Οι στόχοι οι οποίοι τέθηκαν για τη συγκεκριμένοι παρέμβαση για τα παιδιά είναι:

φορά είχε κάνει λάθος, αλλά τώρα δε θα το επαναλάμβανε. Ο Χανς άφησε ελεύθερο το σκoinί, χωρίς να το χαλαρώσει πολύ, ενώ ο Πίτε πρόσχε να μην μπερδευτεί. Ο Μπακ τράβηξε σε ευθεία γραμμή προς το Θόρντον, έπειτα πήρε στροφή και με εκπληκτική ταχύτητα βρέθηκε πλάι του. Εκείνος τον είδε που ερχότανε και, όπως ο Μπακ έπεσε πάνω του σαν αγριεμένο κριάρι με όλη τη δύναμη του ρεύματος που τον έσπρωχνε, τον άρπαξε και τύλιξε τα χέρια του γύρω από τον αναμαλλιασμένο λαμό του. Ο Χανς έδεσε το σκoinί από ένα δέντρο και τράβηξαν κάτω από την επιφάνεια του νερού τον Μπακ και το Θόρντον. Αυτοί, παλεύοντας και ασφυκτιώντας, πότε ο ένας από πάνω, πότε ο άλλος, σέρνονταν στον ανώμαλο βυθό, σβαρνίζοντας σε βράχια και κούτσουρα, ώσπου έφτασαν στην όχθη. Ο Θόρντον συνήλθε, όταν ο Χανς και ο Πίτε τον ξάπλωσαν μπρούμυτα πάνω σ' ένα κούτσουρο και τον ταρακούνησαν πέρα δώθε. Το πρώτο του μέλημα ήταν να ψάξει με τα μάτια για τον Μπακ, όπου πάνω από το ταλαιπωρημένο και άψυχο σχεδόν κορμί του μούγκριζε ο Νιγκ, ενώ η Σκιτ τού έγλειφε το βρεγμένο πρόσωπο και τα κλειστά του μάτια. Ο Θόρντον, παρά το γεγονός ότι ήταν και ο ίδιος χτυπημένος και μελανιασμένος, πήγε προσεχτικά πάνω απ' τον Μπακ, τον εξέτασε και βρήκε τρία πλευρά σπασμένα. «Λουπόν, κανονίστηκε», ανακοίνωσε. «Θα κατασκηνώσουμε ακριβώς εδώ». Έτσι κι έγινε, ώσπου θεραπεύτηκαν τα πλευρά του Μπακ και ήταν πια σε θέση να ταξιδέψει.

⁸ Κείμενο βάση παρέμβασης 3: «Ο κος Μιχάλης, μαζί με τη γυναίκα του την κα Γιώτα, έχουν φτιάξει μία φάρμα και ζουν από τα έσοδα αυτής της φάρμας. Προσέχουν πολύ τα ζώα τους και τηρούν όλους τους προβλεπόμενους κανονισμούς μιας κτηνοτροφικής μονάδας. Εκτρέφουν 4 είδη ζώων: πουλερικά (κότες, γαλοπούλες), αγελάδες, αμνοερίφια και χοίρους. Τα έσοδα της φάρμας προκύπτουν από την πώληση του κρέατος των ζώων, καθώς και όλων των παραγώγων τους. Τον τελευταίο καιρό, ο πληθυσμός των ζώων έχει αυξηθεί πολύ και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να έχουν δημιουργηθεί πολλά προβλήματα στη διαβίωσή τους, καθώς και στην απόδοσή τους. Η φάρμα δεν έχει άλλη δυνατότητα για επέκταση οπότε αναγκαστικά κάποια ζώα πρέπει να μετακινηθούν σε άλλη φάρμα... Οι ιδιοκτήτες της φάρμας αποφάσισαν να καταργήσουν ένα είδος ζώου εντελώς από τη φάρμα, αλλά ποιο θα είναι αυτό; Ο κος Μιχάλης έδωσε τον λόγο στα ίδια τα ζώα και ζήτησε από την κάθε ομάδα να στηρίξει τη θέση της σε αυτή τη φάρμα.»

- Να αναγνωρίσουν οι μαθητές πως η θέση του κάθε ανθρώπου στην κοινωνία και κατ' επέκταση στον κόσμο, είναι πολλές φορές τυχαία.
- Να αντιληφθούν πως θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν ένα ηθικό δίλημμα
- Να προβληματιστούν για τις διάφορες φυλετικές διακρίσεις
- Να διερωτηθούν οι μαθητές για τα αίτια που ωθούν τους ανθρώπους σε φυλετικές και κοινωνικές διακρίσεις
- Να αναπτύξουν ηθική στάση απέναντι σε αυτό το φαινόμενο
- Να εξοικειωθούν με τις τεχνικές της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση, μέσα από απλές διαδικασίες
- Να αναπτύξουν διάθεση για ενεργό δράση στο θέμα

Για τη διεξαγωγή της παρέμβασης με κατευθυνόμενο αυτοσχεδιασμό ακολουθήθηκαν τα παρακάτω βήματα:

1. Οι συμμετέχοντες σχηματίζουν ένα κύκλο και παίρνουν τους αριθμούς 1, 2, 3, 4, 1, 2,...
2. Καλούνται τώρα να βηματίζουν ελεύθερα στο χώρο.
3. Ακολουθούν τις οδηγίες του αφηγητή και καθένας μορφοποιεί μέσα του έναν ρόλο.
4. Ο εμπυχωτής αγγίζει 2 συμμετέχοντες. Αυτοί είναι ο κος Μιχάλης και η κα Γιώτα.
5. Όσοι έχουν το νούμερο 1 κινούνται/μιμούνται γουρούνια.
6. Όσοι έχουν το νούμερο 2 κινούνται/μιμούνται αγελάδες.
7. Όσοι έχουν το νούμερο 3 κινούνται/μιμούνται κότες-γαλοπούλες.
8. Όσοι έχουν το νούμερο 4 κινούνται/μιμούνται αρνιά-κατσίκια.

Ακόμη, πραγματοποιήθηκε γραφή σε ρόλο για τη αξιολόγηση καθώς και εκτενής συζήτηση με τους μαθητές.

Η επόμενη παρέμβαση της τρίτης κατηγορίας είναι η τέταρτη παρέμβαση, η οποία έχει ως θέμα της τον εκφοβισμό και εστιάζει πάνω σε συγκεκριμένα χαρακτηριστικά και πτυχές του. Οι συμμετέχοντες προσπαθούν να προτείνουν τη δική τους λύση σε ένα καθημερινό πρόβλημα.

Στόχος για τα παιδιά είναι:

Να «περπατήσουν με τα παπούτσια» του άλλου.

Με αφορμή κείμενο / μελέτη περίπτωσης⁹ για το σχολικό εκφοβισμό τα παιδιά έχουν δέκα λεπτά για να σχεδιάσουν τις δύο παρακάτω σκηνές .

1η σκηνή : Μαρίνος – Νεφέλη – Μιχάλης –Γιάννης– Καθηγήτρια

2η σκηνή : Μαρίνος – Αριάδνη (Μαμά) μετά την σκηνή στο σχολείο

Όσα παιδιά βρίσκονται εκτός σκηνής γράφουν σε ένα χαρτάκι μια αλλαγή της σκηνής, παρέχοντας έτσι τις δικές τους προτάσεις. Μετά την παρέμβαση και αφού αναλογιστούν τι συμβουλή θα έδινε τώρα ο Μαρίνος στον εαυτό του μετά από δέκα έτη, οι μαθητές κάνουν όλοι ένα κύκλο και ακολουθούν οι κάτωθι ενέργειες:

- Ένα βήμα μπροστά : Στον κύκλο κάνουν ένα βήμα προς τα μέσα όσοι έχουν δεχθεί έστω και μια φορά εκφοβισμό από τους συνομήλικους τους.
- Ένα βήμα πίσω : Στον κύκλο κάνουν ένα βήμα προς τα έξω όσοι έχουν φερθεί με εκφοβισμό έστω και μια φορά στους συνομήλικους τους.

Ακολουθεί συζήτηση με τους συμμετέχοντες και απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Ποια είναι η ηλικία σας;
- Φύλο: a. Άνδρας b. Γυναίκα c. Άλλο
- Έχετε βιώσει ή έχετε γνωρίσει κανέναν που έχει βιώσει bullying; a. Ναι b. Όχι

⁹ Ο Μαρίνος είναι ένα συνισταμένο και μοναχικό παιδί. Διανύει την περίοδο του λυκείου πλέον αλλά δεν έχει πολλούς φίλους και αυτοί που έχει πηγαίνουν σε άλλο σχολείο. Μαθητής με υψηλές επιδόσεις στα μαθήματα, συχνά γίνεται αντικείμενο κοροϊδίας από τον Μιχάλη και τους φίλους του με διάφορους χαρακτηρισμούς. Η αυτοπεποίθησή του όμως δεν μειώνεται γιατί ο στόχος του είναι να γίνει μαθηματικός. Όσο τολμηρός όμως είναι με τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες, άλλο τόσο δεν είναι με τις κοπέλες και ας του αρέσει πολύ η Νεφέλη. Ο Μαρίνος στον ελεύθερο του χρόνο διαβάζει πολλά κόμικς γιατί θαυμάζει την ηθική των ηρώων και επίσης του κρατάνε συντροφιά. Φυσικά δεν αναφέρει ποτέ το χόμπι του γιατί πιστεύει πως θα γίνει ένας ακόμη λόγος κοροϊδίας από τους συμμαθητές του, καθώς τους έχει ακούσει να λένε πως τέτοιες ασχολίες δεν αφορούν έναν έφηβο. Η μητέρα του, η κυρία Αριάδνη με την οποία ζει, τον στηρίζει όσο μπορεί και του δίνει κίνητρο να συνεχίσει να κάνει αυτό που αγαπάει. Ένα συμβάν, ωστόσο, θα αλλάξει τα μέχρι τώρα δεδομένα. Μια μέρα ο Μιχάλης θα αναφέρει πως δυσκολεύεται πολύ με τα μαθηματικά και χρειάζεται βοήθεια από κάποιον. Αυτό θα το ακούσει ο Μαρίνος και θα αποφασίσει να τον βοηθήσει.

- Ποιος είναι ο τύπος του bullying που έχετε παρατηρήσει ή βιώσει; (Επιλέξτε όσα ισχύουν) i) Λεκτικό bullying ii) Σωματικό bullying iii) Ψυχολογικό bullying iv) Κοινωνικό αποκλεισμό v) Ηλεκτρονικό bullying vi) Άλλο (συγκεκριμένο)
- Πώς αντιδράτε στο bullying όταν το παρατηρείτε; i) Προσπαθώ να βοηθήσω το θύμα ii) Το αναφέρω σε κάποιον ενήλικα (γονέα, καθηγητή, σχολικό προσωπικό) iii) Το αναφέρω σε συμμαθητές iv) Δεν κάνω τίποτα v) Άλλο (συγκεκριμένο)
- Έχετε ζητήσει βοήθεια από κάποιον ενήλικα αν αντιμετωπίζετε bullying; a. Ναι b. Όχι
- Πώς έχει επηρεάσει το bullying την ψυχολογική σας κατάσταση και ευεξία; i) Πολύ θετικά ii) Θετικά iii) Ουδέτερα iv) Αρνητικά v) Πολύ αρνητικά
- Ποιες συναισθηματικές ή ψυχολογικές επιπτώσεις έχετε παρατηρήσει στον εαυτό σας ή σε άλλα άτομα λόγω του bullying;
- Πιστεύετε ότι η ενημέρωση και η εκπαίδευση σχετικά με το bullying είναι απαραίτητες στα σχολεία; a. Ναι b. Όχι
- 10. Πώς θα χαρακτηρίζατε την αντιμετώπιση του bullying από το σχολείο/κοινότητα; i) Πολύ αποτελεσματική ii) Κάπως αποτελεσματική iii) Λίγο αποτελεσματική iv) Καθόλου αποτελεσματική v) Δεν γνωρίζω

Στην παρούσα ενότητα, εντάσσονται ακόμη και οι παρεμβάσεις 5 και 6. Η πέμπτη παρέμβαση, αφορά ένα πολύ γνωστό κείμενο, αυτό του Μικρού πρίγκιπα του Antoine de Saint – Exupery¹⁰. Οι μαθητές καλούνται μέσα από αυτή τη δραματοποίηση να διερευνήσουν Πότε ένας άνθρωπος νιώθει ξένος σε ένα μέρος, Πιο συγκεκριμένα, τίθενται τα ακόλουθα ερωτήματα:

- Ξένος νιώθει μόνο αυτός που φεύγει από τον τόπο του?
- Μήπως ξένος νιώθει και ο διαφορετικός?

Στόχος της παρέμβασης είναι οι τα παιδιά:

¹⁰ Ο μικρός πρίγκιπας ένωθε μεγάλη μοναξιά πάνω στον αστεροειδή Β612 και για καιρό δεν είχε να τον διασκεδάσει τίποτα άλλο παρά η γλύκα που αναδύουν τα ηλιοβασιλέματα. Μια μέρα είχε δει τον ήλιο να βασιλεύει 43 φορές. Τότε πήρε τη μεγάλη απόφαση να αφήσει τον πλανήτη του και να επισκεφτεί τη γη, μήπως και καταφέρει να κάνει καινούριους φίλους. Ανέβηκε, λοιπόν, σε έναν διερχόμενο κομήτη και χωρίς να το καταλάβει βρέθηκε πάνω στη γη. Εκεί συνάντησε για πρώτη φορά τους κατοίκους της γης και προσπαθεί να τους πλησιάσει και να δημιουργήσει ας πούμε σχέσεις οικειότητας μεταξύ τους. Να κάνει μία γνωριμία.

- Να εκφράσουν με δραματικό τρόπο τις αντιδράσεις τους απέναντι σ' έναν άγνωστο άνθρωπο που προσπαθεί να τους πλησιάσει και να δημιουργήσει σχέσεις οικειότητας μεταξύ τους.
- Να προβληματιστούν τα παιδιά αν έχουν αντιμετωπίσει άλλα παιδιά ως ξένους εξαιτίας της διαφορετικότητάς τους ή αν έχουν τα ίδια αντιμετωπιστεί ως ξένοι.
- Να στηρίξουν φίλους ή γνωστούς που πιθανόν βιώνουν την κατάσταση αυτή.

Τα παιδιά, χωρίζονται σε 5 ομάδες και αναλαμβάνουν τους ακόλουθους ρόλους: κάτοικοι της γης: παιδιά στο σχολείο τους, παρέα γυναικών που πίνουν καφέ, πλούσια οικογένεια, φτωχή οικογένεια, παρέα ηλικιωμένων.

Τέλος, η έκτη παρέμβαση με τίτλο «Η Πετρόσουπα που άλλαξε τον κόσμο» αποτελεί ένα πρόγραμμα δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση απευθύνεται σε εφήβους και βασίζεται σε πρόγραμμα το οποίο είχε αρχικά πραγματοποιηθεί για πληθυσμό κρατουμένων, με τις ανάλογες προσαρμογές. Το θέμα του αποτελεί η Αναζήτηση της ευτυχίας. Και το βασικό ερώτημα είναι το ακόλουθο: «Πού κρύβεται τελικά η ευτυχία;»

Τα επιμέρους ερωτήματα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα:

- Τι κάνει τους ανθρώπους να φοβούνται και να αποξενώνονται;
- Πώς η συνεργασία συμβάλλει στην κοινωνική αλλά και ατομική ευτυχία;
- Ποια είναι η αξία των απλών πραγμάτων για την ευτυχία;

Οι στόχοι οι οποίοι τέθηκαν είναι

1. Να αντιληφθούν τη σημασία της συνεργασίας.
2. Να κατανοήσουν πως τα μικρά πράγματα είναι αρκετά για να οδηγήσουν στην ευτυχία.
3. Να αναζητήσουν τι τους κάνει ευτυχισμένους.
4. Να αναρωτηθούν πώς ο φόβος αποξενώνει τον άνθρωπο.
5. Να εκφραστούν κιναισθητικά.

Τα παιδιά, μοιράζονται τους ρόλους της αφήγησης της Πετρόσουπας¹¹ που περιλαμβάνουν τους 3 γέροντες και τους κατοίκους του χωριού Αρχικά, τα παιδιά γνωρίζονται μέσα από μία άσκηση κατά την οποία πετούν ένα μπαλάκι ο ένας στον άλλον. Έπειτα, μοιράζονται εναλλάξ σε δύο ομάδες με αριθμούς. Από χέρι σε χέρι, κάθε ομάδα ταυτόχρονα μεταφέρει την μπάλα χωρίς να της πέσει. Στόχος είναι να επιστρέψει στον αρχικό παίκτη όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Ακολουθεί αφήγηση και έπειτα ιδεοθύελλα, όπου σε ένα χαρτί μεγάλων διαστάσεων οι συμμετέχοντες θα καταγράψουν τις πρώτες τους σκέψεις για το τι είναι ευτυχία.

Ακολουθεί αφήγηση, αυτοσχεδιασμός και έπειτα οι συμμετέχοντες καλούνται να συνεργαστούν για να φτιάξουν την πετρόσουπα. Τους ζητείται λοιπόν να γράψουν μονολεκτικά σε χαρτάκια τι θα ήθελαν να ρίξουν σε αυτήν. Τα «συστατικά» τους ρίχνονται στην κατσαρόλα για να μαγειρευτούν και γίνεται αναπαράσταση μαγειρέματος σούπας Τέλος, ακολουθεί βίντεο και έπειτα κέρασμα σε όλα τα παιδιά μέσα από την κατσαρόλα της πετρόσουπας, ως μία συμβολική κίνηση.

4.4.Σχόλια κριτικού φίλου

Αρχίζοντας την ανάλυση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων, αξίζει αρχικά να αναλυθούν ορισμένα τα σχόλια της κριτικού φίλου για κάθε παρέμβαση. Όπως η ίδια

¹¹ Στα βάθη της Ανατολής 3 σοφοί γέροντες ταξίδευαν στον κόσμο. Ο Λοκ, ο Χοκ και ο Σο αναζητούσαν τι είναι αυτό που κάνει κάποιον ευτυχισμένο. Διάφορες σκέψεις πέρασαν από τον νου τους, μα δεν μπορούσαν να βρουν την απάντηση. «Ας ψάξουμε να το βρούμε!» είπαν. Καθώς περπατούσαν άκουσαν μία καμπάνα που τους κίνησε την προσοχή. Ερχόταν από ένα χωριό στην πλαγιά του βουνού. Πλησίασαν... τότε αντίκρισαν έναν έρημο τόπο. Δεν κυκλοφορούσε ψυχή, όλοι ήταν κλεισμένοι στα σπίτια τους, ούτε τα παράθυρα δεν ήταν ανοιχτά. Παρόλα αυτά αποφάσισαν να χτυπήσουν μια πόρτα. Κανείς δεν απάντησε. Δεν το έβαλαν κάτω. Στο δεύτερο σπίτι ακούστηκε μια φωνή: «Φύγε ξένε, δεν ανοίγουμε ούτε σε αγνώστους ούτε σε γνωστούς». Οι κάτοικοι του χωριού ήταν βασανισμένοι και φοβούνταν τους ανθρώπους, δε μιλούσαν ούτε μεταξύ τους. Αφού οι άνθρωποι δεν ξέρουν τι πάει να πει ευτυχία, θα τους δείξουμε εμείς... θα φτιάξουμε μία... ΠΕΤΡΟΣΟΥΠΑ! Αρχισαν να μαζεύουν σιγά σιγά κλαράκια για να ανάψουν τη φωτιά. Μετά από λίγο ένα παιδάκι βγήκε έξω από το σπίτι, κοντοστάθηκε μέχρι που τους πλησίασε και τους ρώτησε: -Τι κάνετε εκεί; -Πετρόσουπα. Θα σου έδινα λίγη αλλά η κατσαρόλα μου είναι μικρή και δεν φτάνει να σου δώσω...-Αυτό δεν είναι πρόβλημα. Θα σας φέρω τη μεγάλη κατσαρόλα της μάνας μου. Ξέρω που την έχει! Έρχομαι αμέσως! Και... σιγά σιγά, πόρτα τη πόρτα, οι άνθρωποι μαζεύτηκαν γύρω από το μεγάλο τσουκάλι. Αρχικά πήγαν να δουν από περιέργεια, μετά από ενδιαφέρον και τελικά επειδή τους άρεσε να ξανακουβεντιάζουν όλοι μαζί, να γελάνε και να μοιράζονται. Ο καθένας έφερε ό,τι ήθελε για να βάλουν μέσα στη σούπα. Πόσο όμορφα μύριζε, πόσο νόστιμη γινόταν...δεν έχετε ιδέα!! Έγλειφαν τα δάχτυλά τους. Είχαν σκύψει όλοι πάνω από την πετρόσουπα και ανυπομονούσαν να γίνει. Αργά το βράδυ όλοι τους βρέθηκαν στο ίδιο τραπέζι, να τρώνε, να πίνουν και να χορεύουν. Πείραζαν ο ένας τον άλλον σαν τον παλιόκαιρό, που δεν φοβούνταν. Τα γέλια και η ευτυχία επέστρεψαν. Και κοίτα να δεις που η ευτυχία τελικά είναι κάτι τόσο απλό, όσο να φτιάξει κανείς μία πετρόσουπα. Σε λίγα λεπτά το κέφι είχε ανάψει με πολλή μουσική και χορό.

έγραψε στον πίνακα σχολίων, η διαδικασία των παρεμβάσεων της φάνηκε εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και παρατήρησε πως όλοι οι μαθητές συμμετείχαν και μάλιστα με προθυμία και χωρίς να δείχνουν πως νιώθουν άβολα, παρά το γεγονός ότι δεν είχαν εμπειρία επάνω στη δραματική τέχνη. Κατέστη σαφές ότι τα παιδιά βίωναν ευφορία, ήταν ιδιαίτερα χαρούμενα και κοινωνικοποιήθηκαν αρκετά και ανοίχτηκαν από τη μία παρέμβαση στην άλλη. Όπως η ίδια τόνισε, επρόκειτο για μία διαδικασία ενδοσκόπησης αλλά και εξομολογητική, όπου τα παιδιά ήρθαν πολύ κοντά και δε δίστασαν να αγγίζουν ακόμη και προσωπικά τους θέματα, μιλώντας για τα συναισθήματά τους. Μάλιστα, παρατήρησε μία εξαιρετικά ώριμη στάση για την ηλικία των παιδιών και πως πραγματικά έδειξαν να τα αγγίζουν πολλά, ιδιαίτερα σύνθετα ζητήματα σε σχέση με τον άνθρωπο και την επαφή του με τους άλλους γύρω του. Γενικότερα, τα σχόλια ήταν θετικά και η ίδια έκρινε παρατηρώντας όλες τις παρεμβάσεις αλλά και τη διαδικασία των συνεντεύξεων, πως τα παιδιά αναπτύχθηκαν, ωρίμασαν, εκτόνωσαν αρνητικά συναισθήματα, βελτίωσαν την κατανόηση του εαυτού και την ψυχική τους ανθεκτικότητα, ενδυναμώθηκαν και βελτίωσαν τη σχέση τους με τους άλλους.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	ΣΧΟΛΙΟ ΚΡΙΤΙΚΟΥ ΦΙΛΟΥ
1	ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΠΑΙΔΙΩΝ ΜΕ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΚΛΙΜΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΗΡΘΑΝ ΚΟΝΤΑ ΓΝΩΡΙΜΙΑ ΚΑΙ ΑΜΕΣΟΤΗΤΑ
2	ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΔΕΙΞΑΝ ΠΟΛΥ ΚΟΝΤΑ, ΓΕΛΑΣΑΝ, ΕΠΑΙΞΑΝ, ΗΤΑΝ ΣΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΙ ΦΙΛΟΙ

	<p>ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ ΟΛΑ ΠΡΟΘΥΜΑ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΚΑΠΟΙΑ ΠΟΥ ΝΤΡΕΠΟΝΤΑΙ ΛΙΓΟ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΑΛΛΑ ΣΤΗΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΠΑΡΑΚΙΝΟΥΝΤΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΞΕΠΕΡΝΟΥΝ ΤΗΝ ΝΤΡΟΠΗ ΤΟΥΣ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΝΑ ΑΠΟΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ</p>
3	<p>ΣΕ ΚΑΘΕ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΕΝΑ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΕΝΕΡΓΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΑΛΙΣΤΑ ΖΗΤΟΥΝ ΚΑΠΟΙΑ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΦΑΝΤΑΣΙΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΝ ΙΔΕΕΣ</p>
4	<p>ΩΡΙΜΟΤΗΤΑ ΕΥΑΙΣΘΗΣΙΑ ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΥΖΗΤΟΥΝ ΜΕ ΤΟΝ ΙΔΙΟ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟ ΚΑΙ</p>

	ΣΟΒΑΡΑ/ΔΥΣΑΡΕΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ
5	ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΜΕ ΤΟ ΠΑΙΧΝΙΔΙ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΕ ΚΑΘΕ ΜΑΘΗΜΑ ΚΑΤΑΦΕΡΝΟΥΝ ΝΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΟΥΝ ΤΙΣ ΣΚΗΝΕΣ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥΣ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΗ ΑΥΤΟΠΕΠΟΙΘΗΣΗΤ
6	ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΣΑΝ ΟΜΑΔΑ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΚΛΙΜΑ ΣΟΒΑΡΗ ΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΕΝΘΟΥΣΙΑΣΜΟΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ
7	ΚΑΠΟΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΠΟΛΥ ΚΟΥΡΑΣΜΕΝΑ ΣΤΗΝ ΑΡΧΗ ΚΑΙ ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΜΙΑ ΑΠΡΟΘΥΜΕΙΑ ΝΑ ΣΥΜΜΕΤΑΣΧΟΥΝ. Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΥΝΕΧΙΖΕΤΑΙ ΜΕ ΤΑ ΥΠΟΛΟΙΠΑ ΠΑΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΧΑΡΙΣΤΟ ΕΙΝΑΙ ΠΩΣ ΚΑΝΕΝΑ ΠΑΙΔΙ ΔΕΝ ΕΦΥΓΕ.
8	ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ ΤΙΣ ΣΚΗΝΕΣ ΜΕ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΕΧΕΙ ΒΕΛΤΙΩΘΕΙ ΚΑΤΑ ΠΟΛΥ Ο

	<p>ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ</p> <p>ΚΑΤΑΝΟΟΥΝ ΣΥΝΘΕΤΑ ΘΕΜΑΤΑ</p>
9	<p>Η ΟΜΑΔΑ ΕΧΕΙ ΔΕΘΕΙ</p> <p>ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΕΊΝΑΙ ΧΑΡΟΥΜΕΝΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ</p> <p>ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΣΗΜΑΔΙΑ ΠΡΟΣΜΟΝΗΣ ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ</p>
10	<p>Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΓΙΝΕΤΑΙ ΟΛΟ ΚΑΙ ΠΙΟ ΒΑΘΥΣ</p> <p>ΟΛΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΗΡΑΝ ΤΟ ΛΟΓΟ ΠΟΛΛΕΣ ΦΟΡΕΣ</p> <p>ΔΕΙΧΝΟΥΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΓΙΑ ΣΥΝΘΕΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ</p> <p>ΑΡΙΣΤΗ ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ</p>
11	<p>ΕΜΒΑΘΥΝΣΗ ΣΕ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΔΥΣΚΟΛΑ ΘΕΜΑΤΑ</p> <p>ΕΝΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ</p> <p>ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΛΟΓΟΥ</p> <p>ΙΚΑΝΟΤΗΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ</p> <p>ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΨΥΧΙΚΗΣ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ</p>
12	<p>ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΚΑΙ</p>

	<p>ΔΡΑΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ ΜΙΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΔΥΣΚΟΛΗ ΣΚΗΝΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΖΟΝΤΑΣ ΑΡΤΙΑ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΣΥΖΗΤΩΝΤΑΣ ΩΡΙΜΑ</p>
--	---

4.5. Παρατηρήσεις εκπαιδευτικού

Η διαδικασία ήταν πραγματικά εξαιρετικά διδακτική για τον ίδιο τον εκπαιδευτικό, δηλαδή για τη γράφουσα. Η επαφή με τα παιδιά ήταν άμεση και διαρκής, η ομάδα δέθηκε πάρα πολύ και δεν υπήρχε καμία δυσάρεστη, δύσκολη ή άβολη στιγμή, κάτι ιδιαίτερα σπάνιο, αν αναλογιστεί κανείς ότι ο αριθμός των παιδιών ήταν αρκετά μεγάλος και ότι στην πλειοψηφία τους τα παιδιά αυτά δεν γνωρίζονταν καλά. Αν και στην αρχή υπήρχε λίγο άγχος, πολύ γρήγορα τα ίδια τα παιδιά με τη ζωτικότητα και το ενδιαφέρον τους το εξάλειψαν και η διαδικασία αναπτύχθηκε με έναν τρόπο συμμετοχικό, καθώς και τα ίδια τα παιδιά μοιράστηκαν τις ιδέες τους και πήραν πρωτοβουλίες. Μέσα από την παρατήρηση κατά τη διάρκεια των παρεμβάσεων, όπου υπήρχε υψηλή συμμετοχή, επικοινωνία, θετικές σχέσεις και αυτοπεποίθηση, ήδη διαπιστώνεται ότι ορισμένοι βασικοί στόχοι επετεύχθησαν.

4.6. Αξιολόγηση μαθητών μέσα από συνεντεύξεις

Κατόπιν της ολοκλήρωσης της παρέμβασης, σε όλους τους μαθητές τέθηκαν ερωτήματα ανοιχτού τύπου, τα οποία είναι τα ακόλουθα:

- Ήταν οι παρεμβάσεις ευχάριστες; Αν ναι γιατί;
- Ποια πλεονεκτήματα και ποια μειονεκτήματα εντοπίζεις και ποια σου άρεσε περισσότερο;
- Ήρθες πιο κοντά με τα υπόλοιπα παιδιά;

- Αισθάνεσαι περισσότερη αποδοχή του εαυτού σου;
- Αναπτύχθηκες σε προσωπικό επίπεδο από τις παρεμβάσεις;
- Βίωσες κάποιο θετικό ή αρνητικό συναίσθημα;
- Θεωρείς πως οι παρεμβάσεις σε βοήθησαν να διαχειρίζεσαι τα αρνητικά συναισθήματα;

Ξεκινώντας από το αν οι παρεμβάσεις ήταν ευχάριστες για τους μαθητές, τα παιδιά στο σύνολό τους απάντησαν θετικά, αναφέροντας πως διασκέδασαν, το απόλαυσαν, ήρθαν κοντά με άλλα παιδιά, και ακόμη και ότι γνώρισαν νέα πράγματα. Ενδεικτικά, παρατίθενται ορισμένες από τις απαντήσεις που δόθηκαν:

«Ήταν πολύ ωραία γιατί κάναμε κάτι νέο που δεν το γνωρίζαμε και συμμετείχαμε πολλά παιδιά μαζί, από πολλές τάξεις»

M5

«Μου άρεσε πάρα πολύ πραγματικά γιατί αγαπώ και το θέατρο και την τηλεόραση και για εμένα ήταν ο,τι καλύτερο»

M6

Σε σχέση με τα πλεονεκτήματα των παρεμβάσεων, οι μαθητές ανέφεραν στην πλειοψηφία τους ότι ήταν διασκεδαστικές, ότι έμοιαζαν με παιχνίδι και ότι τους άρεσε που χρησιμοποίησαν τη φαντασία τους ενώ ως μειονέκτημα, δύο από τα παιδάκια ανέφεραν ότι στην αρχή ένιωσαν να ντρέπονται:

«Να σας πω στην αρχή ένιωθα λίγο ντροπή ειδικά να παίξω αλλά μετά μου πέρασε»

M3

Όλα τα παιδιά, τα οποία έλαβαν μέρος στην έρευνα, ανέφεραν ότι ήρθαν κοντά ο ένας με τον άλλον, ανέπτυξαν θετικές σχέσεις, κοινωνικοποιήθηκαν και μοιράστηκαν μοναδικές στιγμές. Ενδεικτικά αναφέρθηκαν:

«Ήταν τέλεια τα παιδιά θα γίνουμε σίγουρα φίλοι στο μέλλον, είμαστε τέλεια τέλεια ομάδα»

M4

«Ναι ένιωθα πολύ άνετα γιατί γελάγαμε, κάναμε πλάκες, παίζαμε δεν ήταν κάποιος αγενής ή να κοροϊδεύει για παράδειγμα»

M5

Από τα 16 παιδιά τα 13 απάντησαν πως αισθάνονται περισσότερη αποδοχή του εαυτού τους μετά την παρέμβαση και πως η εμπειρία της συμμετοχής στις 12 παρεμβάσεις τα βοήθησε να αναπτυχθούν σε προσωπικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα τα παιδιά ανέφεραν ότι έμαθαν να δέχονται το διαφορετικό, να αναγνωρίζουν το δικαίωμά τους στο λάθος και την ήττα και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους χωρίς ντροπή. Ενδεικτικά ανέφεραν:

«Με έκανε να νιώσω και αποδοχή του εαυτού μου και γενικά να μην ντρέπομαι να παίξω για παράδειγμα τον ρόλο όπως το νιώθω γιατί είδα ότι τα παιδιά δε με κοροΐδευαν αλλά τους άρεσε η προσπάθεια, είχαμε γενικά θετικό κλίμα, για αυτό.»

M16

Τέλος, σε σχέση με τα συναισθήματα αλλά και με τη διαχείρισή τους τα παιδιά ανέφεραν ότι βίωσαν: ενθουσιασμό, χαρά, ανυπομονησία, θλίψη σε κάποια θλιβερά θεατρικά και συντροφικότητα αλλά και άγχος και εγρήγορση. Ακόμη, απάντησαν πως γενικά θεωρούν

πως έμαθαν να διαχειρίζονται τα συναισθήματά τους (15 στους 16 μαθητές) και να τα εκφράζουν ανάλογα με την περίπτωση. Ενδεικτικά, μία μαθήτρια ανέφερε:

«Έπρεπε να παίξω ας πούμε ότι έχασα το παιδί μου, για να μπω στον ρόλο έπρεπε να καταλάβω ένα συναίσθημα πολύ δύσκολο και που δεν μπορώ να το συλλάβω εγώ αλλά μόνο μία μαμά, αυτό με έκανε να κατανοήσω και τα δικά μου συναισθήματα καλύτερα κάπως σαν να τα αποκωδικοποίησα ας πούμε»

M12

Κεφάλαιο 5^ο: Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα έλαβε χώρα σε 3 διαδοχικές φάσεις 4 παρεμβάσεων. Συνολικά, πραγματοποιήθηκαν 12 παρεμβάσεις. Οι 3 ευρύτερες κατηγορίες, εντός των οποίων εντάσσονται είναι:

A)Αυτονομία – Αποδοχή Εαυτού – Προσωπική Ανάπτυξη – Περιβαλλοντική Κυριαρχία

B)Ψυχική Ανθεκτικότητα – Ανάκαμψη από αντιξοότητες

Γ) Θετική στάση – Θετικές σχέσεις – Γενναιοδωρία – Απόλαυση Θετικών Συναισθημάτων

Οι παρεμβάσεις ολοκληρώθηκαν με επιτυχία και εν συνεχεία αναλύθηκαν μέσα από ερωτήματα ανοιχτού τύπου (συνεντεύξεις) των μαθητών που αναλύθηκαν, τις παρατηρήσεις του εκπαιδευτικού, αλλά και τις παρατηρήσεις του κριτικού φίλου.

Ξεκινώντας από τις παρατηρήσεις της κριτικού φίλης σχετικά με κάθε παρέμβαση διαπιστώνεται ότι κατά την ίδια οι παρεμβάσεις ήταν επιτυχείς και αποτελεσματικές. Παρατήρησε επίσης ότι όλοι οι μαθητές συμμετείχαν ενεργά στη διαδικασία, ελεύθερα και χωρίς κανένα σημάδι δυσφορίας, παρά την έλλειψη προηγούμενης εμπειρίας τους στο δράμα. Οι έφηβοι παρουσίασαν εμφανή ευφορία, επιδεικνύοντας υψηλά επίπεδα ικανοποίησης και συμμετέχοντας σε ένα θετικό κλίμα έντονης κοινωνικοποίησης, καθώς γίνονταν σταδιακά πιο ανοιχτοί με κάθε επόμενη αλληλεπίδραση. Όπως τόνισε η ίδια, ήταν μια διαδικασία αναστοχασμού και εξομολόγησης, κατά την οποία οι νέοι ανέπτυξαν ισχυρό δεσμό μεταξύ τους και συζήτησαν ανοιχτά ακόμη και πιο προσωπικά θέματα, εκφράζοντας τα συναισθήματά τους. Παρατήρησε μια πραγματικά ώριμη συμπεριφορά στα παιδιά,

λαμβάνοντας υπόψη την ηλικία τους. Φάνηκε να εμβαθύνουν σε πολυάριθμα περίπλοκα θέματα σχετικά με τα ανθρώπινα όντα και τις αλληλεπιδράσεις τους με τους άλλους. Συνολικά, η ανατροφοδότηση ήταν θετική και εκτίμησε, μέσω της προσεκτικής παρατήρησης όλων των παρεμβάσεων και της διαδικασίας της συνέντευξης, ότι τα παιδιά είχαν βιώσει ανάπτυξη, ωριμότητα, συναισθηματική απελευθέρωση, ενισχυμένη αυτογνωσία, αυξημένη ψυχική ανθεκτικότητα και βελτιωμένες διαπροσωπικές σχέσεις.

Περνώντας στην αυτοαξιολόγηση και τις παρατηρήσεις της ίδιας της εκπαιδευτικού, η διαδικασία ήταν ιδιαίτερα κατατοπιστική για την ίδια, δηλαδή τη γράφουσα. Η αλληλεπίδραση με τα παιδιά ήταν άμεση και συνεχής και η ομάδα δημιούργησε ισχυρούς δεσμούς. Αξιοσημείωτο είναι ότι δεν υπήρξαν δυσάρεστες, δύσκολες ή άβολες στιγμές, παρά τον μεγάλο αριθμό των παιδιών και το γεγονός ότι τα περισσότερα από αυτά δεν ήταν εξοικειωμένα μεταξύ τους. Παρά την αρχική ανησυχία, τα παιδιά έδειξαν ενθουσιασμό και ωριμότητα, οδηγώντας σε μια συνεργατική διαδικασία όπου συνεισέφεραν ενεργά τις ιδέες τους και ανέλαβαν την ευθύνη για την ενίσχυση της μάθησης και της καλλιέργειας δεξιοτήτων. Παρατηρώντας προσεκτικά τις παρεμβάσεις, είναι προφανές ότι κάποιοι σημαντικοί στόχοι επιτεύχθηκαν, όπως διαπιστώνεται από το υψηλό επίπεδο συμμετοχής, την αποτελεσματική επικοινωνία, τις θετικές σχέσεις και την ενισχυμένη αυτοπεποίθηση.

Μετά το τέλος της παρέμβασης, σε όλα τα παιδιά έγιναν ερωτήσεις ανοικτού τύπου. Όσον αφορά την απόλαυση των παρεμβάσεων από τους μαθητές, η συνολική απάντηση των παιδιών ήταν θετική. Εξέφρασαν ότι πέρασαν καλά, αντλούσαν ευχαρίστηση από τις δραστηριότητες, αλληλεπιδρούσαν με άλλα παιδιά και μάλιστα απέκτησαν νέες γνώσεις.

Όσον αφορά τα οφέλη των παρεμβάσεων, οι περισσότεροι μαθητές εξέφρασαν ότι τις βρήκαν ευχάριστες, ότι μοιάζουν με παιχνίδι και εκτίμησαν την ευκαιρία να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους. Ωστόσο, ως μειονέκτημα, δύο παιδιά ανέφεραν ότι αισθάνθηκαν αρχικά άβολα και άγχος, κατά τη δραματοποίηση σκηνών.

Όλοι οι έφηβοι που συμμετείχαν στη μελέτη δήλωσαν ότι δημιούργησαν ισχυρούς δεσμούς μεταξύ τους, καλλιέργησαν ευνοϊκές σχέσεις, συμμετείχαν σε κοινωνικές δραστηριότητες και απόλαυσαν εξαιρετικές εμπειρίες.

Από τα 16 παιδιά, τα 13 ανέφεραν αυξημένη αίσθηση αυτοαποδοχής μετά την παρέμβαση. Εξέφρασαν επίσης ότι η συμμετοχή τους στις 12 παρεμβάσεις συνέβαλε στην προσωπική τους ανάπτυξη. Συγκεκριμένα, οι νέοι ανέφεραν ότι απέκτησαν την ικανότητα να αγκαλιάζουν τη διαφορετικότητα, να αναγνωρίζουν το δικαίωμά τους να κάνουν λάθη, να βιώνουν την αποτυχία και να επικοινωνούν ανοιχτά τα συναισθήματά τους χωρίς να νιώθουν αμηχανία.

Όσον αφορά τα συναισθήματα και τη ρύθμισή τους, οι νέοι εξέφρασαν συναισθήματα ενθουσιασμού, χαράς, ανυπομονησίας, θλίψης κατά τη διάρκεια ορισμένων παρεμβάσεων, συντροφικότητας, καθώς και νευρικότητας και επαγρύπνησης. Επιπλέον, οι ερωτηθέντες δήλωσαν ότι γενικά απέκτησαν την ικανότητα να ρυθμίζουν αποτελεσματικά τα συναισθήματά τους και να τα επικοινωνούν κατάλληλα με βάση το πλαίσιο.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Antonovsky, A. (1993). The structure and properties of the sense of coherence scale. *Social Science and Medicine*, 36, 725–733.

Asimidou, A., Lenakakis, A., & Tsiaras, A. (2021). The contribution of drama pedagogy in developing adolescents' self-confidence: a case study. *NJ*, 45(1), 45-58.

Berghs, M., Prick, A. J. C., Vissers, C., & van Hooren, S. (2022). Drama Therapy for Children and Adolescents with Psychosocial Problems: A Systemic Review on Effects, Means, Therapeutic Attitude, and Supposed Mechanisms of Change. *Children(Basel,Switzerland)*, 9(9),1358. <https://doi.org/10.3390/children9091358>

Blakemore, S. J., Burnett, S., & Dahl, R. E. (2010). The role of puberty in the developing adolescent brain. *Human brain mapping*, 31(6), 926-933.

Bradburn, N. (1969). *The structure of psychological well-being*. Chicago: Aldine.

Chaillet, N. , Davis, . Tracy C. and Guthrie, . Tyrone (2023). theatre. *Encyclopedia Britannica*. <https://www.britannica.com/art/theatre-art>

Chida, Y., & Steptoe, A. (2008). Positive psychological well-being and mortality: A quantitative review of prospective observational studies. *Psychosomatic Medicine*, 70, 741–756.

Corsaro, W. A. (2012). Interpretive Reproduction in Children's Play. *American Journal of Play*, 4(4), 488-504

Danneel, S., F. Geukens, M. Maes, M. Bastin, P. Bijttebier, H. Colpin, K. Verschueren, and L. Goossens. (2020). Loneliness, Social Anxiety Symptoms and Depressive Symptoms in Adolescence: Longitudinal Distinctiveness and Correlated Change. *Journal of Youth and Adolescence*, 49(11), 2246–2264.
<https://doi.org/10.1007/s10964-020-01315-w>

Dikici, A., Yavuzer, Y., & Gundogdu, R. (2008). Creative Drama Course in College of Education: A Study of Content Analysis. *Online Submission*, 23, 36-48.

Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond money: Toward an economy of well-being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5, 1–31.

Diener, E., Diener, M., & Diener, C. (1995). Factors predicting the subjective well-being of nations. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 851–864.

Diener, E., Helliwell, J. F., & Kahneman, D. (Eds.). (2010). *International differences in well-being*. New York: Oxford University Press.

Dorn, L. D., & Biro, F. M. (2011). Puberty and its measurement: A decade in review. *Journal of research on adolescence*, 21(1), 180-195.

Dubrin, A. J. (2017). *Human Relations for Career and Personal Success: Concepts, Applications and Skills*. Pearson Education.

Eccles, J. S. (2004). Schools, Academic Motivation, and Stage-environment Fit. In R. M. Lerner and L. Steinberg (edited by), *Handbook of Adolescent Psychology* (pp. 125–153). John Wiley & Sons Inc

Forgeard, M. J. C., Jayawickreme, E., Kern, M. L., & Seligman, M. E. P. (2011). Doing the right thing: Measuring well-being for public policy. *International Journal of Well-being*, 1(1), 79–106.

Huppert, F. A. (2009). A new approach to reducing disorder and improving well-being. In E. Diener (Ed.) *Perspectives on psychological science*, 4, 108–111.

Huppert, F.A., So, T.T. (2013). Flourishing Across Europe: Application of a New Conceptual Framework for Defining Well-Being. *Soc Indic Res* 110, 837–861.
<https://doi.org/10.1007/s11205-011-9966-7>

İşyar, Ö. Ö., and C. Akay. (2017). The Use of “Drama in Education” in Primary Schools from the Viewpoint of the Classroom Teachers: A Mixed Method Research. *Journal of Education and Practice*, 8(28), 201–216.

Keyes, C. L. M. (2002). The mental health continuum: From languishing to flourishing in life. *Journal of Health and Social Behavior*, 43, 207–222.

Keyes, C. L. M. (2007). Promoting and protecting mental health as flourishing: A complementary strategy for improving national mental health. *American Psychologist*, 62, 95–108.

Laskarides, A., A. Kontoyianni, A. Tsiaras, and C. Zoniou. (2019). Teaching Adolescents Civil Law: Process Drama as a Tool for Achieving Legal Literacy Antigone. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14(1), 243–260.
<https://doi.org/10.21612/yader.2019.014>

Leverage, E. (2022). *Drama and Art in Education*. Wings.

Marshall, W. A., & Tanner, J. M. (1969). Variations in pattern of pubertal changes in girls. *Archives of disease in childhood*, 44(235), 291–303.
<https://doi.org/10.1136/adc.44.235.291>

McDowell MA, Brody DJ, Hughes JP. Has age at menarche changed? Results from the National Health and Nutrition Examination Survey (NHANES) 1999-2004. *Journal of Adolescent Health*. 2007;40:227–231

McMahan, I., and S. Thompson. (2015). *Adolescence*. Pearson

Mundy, L. K., J. G. Simmons, N. B. Allen, R. M. Viner, J. K. Bayer, T. Olds, J. Williams, C. Olsson, H. Romaniuk, F. Mensah, S. M. Sawyer, L. Degenhardt, R. Alati, M. Wake, F. Jacka, and G. C. Patton. (2013). Study Protocol: The Childhood to Adolescence Transition Study (CATS). *BMC Pediatrics*, 13 (1), 160. <https://doi.org/10.1186/1471-2431-13-160>

Mustanski, B. S., Viken, R. J., Kaprio, J., Pulkkinen, L., & Rose, R. J. (2004). Genetic and environmental influences on pubertal development: longitudinal data from Finnish twins at ages 11 and 14. *Developmental psychology*, 40(6), 1188.

National Academies of Sciences, Engineering, and Medicine; Health and Medicine Division; Division of Behavioral and Social Sciences and Education; Board on Children, Youth, and Families; Committee on the Neurobiological and Socio-behavioral Science of Adolescent Development and Its Applications; Backes EP, Bonnie RJ, editors. *The Promise of Adolescence: Realizing Opportunity for All Youth*. Washington (DC): National Academies Press (US); 2019 May 16. 2, Adolescent Development. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK545476/>

Neelands, J., and T. Goode. (2015). *Structuring Drama Work*. Cambridge University Press.

Oskrochi, G., Bani-Mustafa, A., & Oskrochi, Y. (2018). Factors affecting psychological well-being: Evidence from two nationally representative surveys. *PloS one*, 13(6), e0198638. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0198638>

Rizzi, V., C. Pigeon, F. Rony, and A. Fort-Talabard. (2020). Designing a Creative Storytelling Workshop to Build Self-confidence and Trust among Adolescents. *Thinking Skills and Creativity*, 38, 100704.

Rogers, C. (1999). *On Becoming a Person: a therapist's view of psychotherapy*, London: Constable & Company.

Ross, D. A., Hinton, R., Melles-Brewer, M., Engel, D., Zeck, W., Fagan, L. & Mohan, A. (2020). Adolescent well-being: A definition and conceptual framework. *Journal of Adolescent Health*, 67(4), 472-476.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141–166.

Ryff, C. D. (1989). Beyond Ponce de Leon and life satisfaction: New directions in quest of successful aging. *International Journal of Behavioral Development*, 12, 35–55.

Schapiro, M., B. H. Schneider, B. M. Shore, J. A. Margison, and S. J. Udvari. (2009). Competitive Goal Orientations, Quality and Stability in Gifted and Other Adolescents' Friendships: A Test of Sullivan's Theory about the Harm Caused by Rivalry. *Gifted Child Quarterly*, 53(2), 71–88

Seligman, M. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Simon & Schuster.

Sezerel, H. (2020). Campus Guiding and Creative Drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 15(1), 101–112 doi: 10.21612/yader.2020.006.

Taillefer, M. C., Dupuis, G., Roberge, M. S., & Le May, S. (2003). Health-related quality of life models: Systematic review of the literature. *Social Indicators Research*, 64, 293–323.

Tavernier, J.L., Cuneo, P. and Plateau, C. (2015), “Measurement of quality of life and well-being in France: the drivers of subjective well-being”, *Review of Income and Wealth*, Vol. 61, pp. 25-33.

Toivanen, T., and L. Halkilathi. (2014). Investigating Pupils’ Group Creativity in Drama – Teacher Trainees Fostering a Creative Classroom Environment. *International Journal of Research in Education Methodology*, 5(3), 757–766. <https://doi.org/10.24297/ijrem.v5i3.3901>

Trabelsi, M. A. (2023). What is the impact of social well-being factors on happiness?. *European Journal of Management Studies*, 28(1), 37-47.

Vijayakumar, N., de Macks, Z. O., Shirtcliff, E. A., & Pfeifer, J. H. (2018). Puberty and the human brain: Insights into adolescent development. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 92, 417-436.

Vygotsky, L. S., & Cole, M. (1978). *Mind in society: Development of higher psychological processes*. Harvard university press.

Wittenbecher, F. and Quentin, W. (2015), “Switzerland: health systems review”, *Health Systems in Transition*, Vol. 17 No. 4, pp. 1-288.

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Αντωνούρης, Ν. (2019). Οι τεχνικές του δράματος και οι ΤΠΕ στην εκπαίδευση ως μέσα διδασκαλίας. (Μεταπτυχιακή Διατριβή, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ελλάδα).

Κοντογιάννη, Α. (2008). Μαύρη Αγελάδα - Άσπρη Αγελάδα: Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση και Διαπολιτισμικότητα, Αθήνα: Τόπος

Κωστή, Κ. (2014). Ερευνώντας στη Σχολική Τάξη: Μεθοδολογικές Επιλογές. IRRIDIUM ΕΡΕΥΝΩΝ 1, 5-22 (Διαθέσιμο στο διαδίκτυο, στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://ts.uop.gr/images/files/final_IRIDIUM.pdf, τελευταία επίσκεψη 18.6.2015). Κωστή, Κ. (2016). Η Δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση ως μέσο για την Καλλιέργεια της ιστορικής Ενσυναίσθησης σε μαθητές Γυμνασίου. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. Ναύπλιο: Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου (Διαθέσιμη στη διεύθυνση: <https://www.didaktorika.gr/eadd/handle/10442/37390>).

Παπαγιάννη, Μ. (2021). Η Δραματική Τέχνη ως παιδαγωγική μέθοδος για την ενίσχυση της κοινωνικής και συναισθηματικής ανάπτυξης των μαθητών στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση.

Παπαϊωάννου Θ. ., & Μάγος Κ. (2022). Η χρήση των τεχνικών της Δραματικής Τέχνης στην Εκπαίδευση στην προσέγγιση ηθικών διλημμάτων. *Διάλογοι! Θεωρία και πράξη στις επιστήμες αγωγής και εκπαίδευσης*, 8, 20–39. <https://doi.org/10.12681/dial.31112>

Ποταμιάνου, Δ. (2017). Η δραματική τέχνη στην εκπαίδευση ως μέσο ενίσχυσης της αυτοαντίληψης στους εφήβους : Μια έρευνα δράσης σε Δημόσιο Γυμνάσιο της Αττικής. Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ / ΚΕΙΜΕΝΑ

A. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 1

1η) Συνάντηση (2 Παρεμβάσεις)

Η πρώτη συνάντηση έγινε στο σπίτι μου . Είχαμε κανονίσει να μαζευτούμε όλοι στις 11 : 00 το πρωί του Σαββάτου. Τα παιδιά ήξεραν πως η πρώτη μας συνάντηση θα είχε πολύ παιχνίδι. Κάθε παιδί με το που έφτανε έγραφε σε ένα χαρτάκι το όνομα του μαζί με ένα χαρακτηρισμό (καλό) που είχε το ίδιο πρώτο γράμμα με αυτό του ονόματος του: π.χ. πανέμορφος Παναγιώτης , ρομαντική Ρούλα κ.α. Μαζεύτηκαν λοιπόν όλα τα παιδιά και κάναμε έναν κύκλο .Στην συνέχεια πέρασα εγώ, με ένα κουτί ,μπροστά από κάθε παιδί και ζήτησα να μου πει δυνατά ότι έγραφε στο χαρτάκι του και στην συνέχεια να το ρίξει , μέσα στο κουτί που κρατούσα-η ομάδα απαντούσε με παλαμάκι . Έτσι έγινε η πρώτη γνωριμία με την ομάδα. Όπως ήμασταν σε κύκλο παίξαμε « Χα Χο Χι » και φάνηκε να το απολαμβάνουν πολύ. Έπειτα ήρθε η ώρα της κλήρωσης. Με κλειστά μάτια τραβούσα τυχαία από το κουτί δύο –δύο τα χαρτάκια και έτσι σχηματίστηκαν οκτώ ζευγάρια παιδιών που θα έπαιζαν από έναν αγώνα πίνκ πόνκ το κάθε ζευγάρι. Παίχτηκαν λοιπόν οκτώ αγώνες. Κάθε ζευγάρι όταν τελείωνε τον αγώνα του καθόταν στην άκρη και κρατούσε τα στατιστικά του επόμενου αγώνα .Έμπαιναν σε ρόλο « στατιστικολόγου » λοιπόν , κρατώντας σημειώσεις για το σκορ , τα νετ και τα άουτ του κάθε παίχτη ξεχωριστά .

Στο τέλος λοιπόν όλων των αγώνων τα παιδιά χωρίστηκαν σε δύο ομάδες. Σε αυτούς που κέρδισαν και σε αυτούς που έχασαν ..άρα σε οκτώ και σε άλλους οκτώ. Τότε ζήτησα από τα παιδιά να φτιάξουν ανά τέσσερις δύο παγωμένες εικόνες όπου οι χαμένοι να παριστάνουν τους νικητές και οι νικητές τους ηττημένους.

Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση- Ρόλο σε τοίχο

Κάναμε συζήτηση με τις παρακάτω ερωτήσεις και τα παιδιά έγραψαν σε ένα χαρτάκι μία λέξη για το πώς αισθάνονται μετά από όλη την παρέμβαση το οποίο και κόλλησαν πάνω στο τραπέζι του ΠΙΝΚ ΠΟΝΚ

. Ημιδομημένες συνεντεύξεις

Γίνεται παράθεση των ερωτήσεων της ημιδομημένης συνέντευξης στα παιδιά της ομάδας

1. Πώς νιώθετε όταν ασκείτε φυσική δραστηριότητα;
2. Ποια είναι τα θετικά αισθήματα που αντιλαμβάνεστε κατά τη διάρκεια ή μετά από μια προπόνηση;
3. Σε ποιο είδος αθλητισμού αισθάνεστε περισσότερη χαρά και ευεξία;
4. Πώς η σωματική δραστηριότητα επηρεάζει την ενέργειά σας και τη συγκέντρωσή σας στις καθημερινές σας δραστηριότητες;
5. Έχετε παρατηρήσει βελτιώσεις στην υγεία σας μετά από αθλητική δραστηριότητα;
6. Πώς ο αθλητισμός επηρεάζει την ύπαρξή σας και τη σχέση σας με τους άλλους;
7. Πώς η συμμετοχή σε αθλητικές ομάδες σας επηρεάζει κοινωνικά και συναισθηματικά;
8. Πώς διαχειρίζεστε το άγχος ή το άγχος μέσω της φυσικής δραστηριότητας;
9. Ποιοι είναι οι στόχοι που θέτετε για τον εαυτό σας σε σχέση με τον αθλητισμό;
10. Πώς μπορεί ο αθλητισμός να σας βοηθήσει στην επίτευξη της ισορροπίας μεταξύ σώματος και ψυχής;

B. ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 2

2^η Συνάντηση

Η δεύτερη συνάντηση πραγματοποιήθηκε πάλι στην αυλή του σπιτιού μου. Είχαμε κανονίσει να μαζευτούμε όλοι στις 11 : 00 το πρωί της Κυριακής , ακριβώς την επόμενη μέρα από την πρώτη παρέμβαση . Το σημερινό θέμα ήταν βασισμένο σε ένα ομαδικό άθλημα που δεν ήταν άλλο από το ποδόσφαιρο. Τα παιδιά είχαν έρθει όλα πάλι στην ώρα τους και με πολύ ωραία διάθεση καθώς ήξεραν ότι το πρόγραμμα θα είχε πολύ παιχνίδι όπως και την προηγούμενη μέρα.

Κάναμε λοιπόν έναν κύκλο και κάθε μαθητής έκανε πάσα σε κάποιον άλλο απέναντι του μία μπάλα ποδοσφαίρου και καθώς έστελνε την μπάλα έλεγε το όνομα του παιδιού στο οποίο την έστελνε .φυσικά μπήκα και εγώ στο παιχνίδι και έδωσα πάσα στα παιδιά που δεν είχαν πάρει ή θύμιζα κάποια ονόματα παιδιών που δεν είχαν ακουστεί . Συνειδητοποίησα ότι τα παιδιά είχαν ήδη μάθει τα ονόματα των άλλων παιδιών οπότε σειρά είχε τώρα ένα λεκτικό παιχνίδι., το παιχνίδι « γροθιά ,δύναμη , κλωτσιά ». Το συγκεκριμένο παιχνίδι έχει σκοπό να βοηθήσει τα παιδιά να συνηθίσουν να ελέγχουν την ταχύτητα των αντιδράσεων , τη διακύμανση της φωνής και να συντονίζουν το σώμα τους . Όταν λέω την λέξη « γροθιά » πρέπει όλοι να φωνάξουν τη λέξη και ταυτόχρονα να σχηματίσουν με το χέρι τους μια γροθιά . Με την λέξη «δύναμη» φωνάζουν τη λέξη και την ίδια στιγμή σταυρώνουν τα χέρια τους μπροστά στο στήθος .Τέλος με την λέξη «κλωτσιά » φωνάζουν τη λέξη και κάνουν την κίνηση της κλωτσιάς .Το παιχνίδι αρχικά ξεκίνησε με αργές κινήσεις , όμως , στην συνέχεια ο ρυθμός και η ένταση ανέβηκαν και αυτό είχε ως αποτέλεσμα τα παιδιά να κάνουν λάθος και να μπερδεύουν τις λέξεις με τις αντίστοιχες κινήσεις που πρέπει να εκτελούν. Έτσι όποιος έκανε λάθος απομακρυνόταν από την ομάδα και ο τελευταίος που έμεινε ανακηρύχτηκε νικητής . Μετά από αυτό το παιχνίδι η ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε ήταν πολύ ευχάριστη με γέλια και πολλά πειράγματα.

Στην συνέχεια ζήτησα από τα παιδιά να καθίσουν και να ηρεμήσουν για να συνεχίσουμε .Πέρασα λοιπόν μπροστά από κάθε μαθητή μου και τους μοίρασα το παρακάτω δισέλιδο και ζήτησα από κάθε έναν να διαβάσει δυνατά τα λόγια αυτών των μεγάλων αθλητών . Επίσης τους διέθεσα και διάφορα αξεσουάρ όπως γυαλιά ηλίου , μπάλα μπάσκετ , ποδοσφαίρου, γυαλιά κολύμβησης ,σάκο του μποξ και

γάντια , καπέλο μπείζμπολ . Σηκώνονταν λοιπόν ένας ένας και μιμούνταν τον κάθε αθλητή που τους τύχαινε σαν να τα έλεγαν εκείνοι μπροστά μας .

Στην συνέχεια χώρισα τα παιδιά σε τέσσερις ομάδες και πήγαμε στο χορτάρι του κήπου και παίξανε ανά δύο ομάδες ποδόσφαιρο. Όταν έμπαινε ένα γκολ η ομάδα που κέρδιζε έκανε παγωμένη εικόνα για το πώς ένιωθε η άλλη ομάδα που είχε μόλις χάσει και αντίστροφα η κερδισμένη ομάδα έκανε παγωμένη εικόνα για να περιγράψει την χαμένη ομάδα . Αυτό συνέβαινε σε κάθε γκολ και μετά άλλαξαν οι ομάδες και έτσι όλοι πέρασαν από την φάση του χαμένου αλλά και του νικητή .

-Ας πούμε τώρα ότι στην πόλη σας, διοργανώνεται ένας αγώνας δρόμου των 5 χμ. Εντελώς τυχαία ο Ερνέστο (τον επιλέγω τυχαία) το βλέπει σε μία διαφήμιση και έχει αρχίσει να σκέπτεται να συμμετάσχει .

-Θέλω τώρα να σχηματίσετε έναν διάδρομο και δεξιά να καθίσετε οι μισοί που θα παροτρύνετε τον Ερνέστο να πάει στον αγώνα ενώ αριστερά του οι άλλοι μισοί που θα τον παροτρύνετε να μην πάει.

Ακούστηκαν λοιπόν τα εξής επιχειρήματα :

-Πήγαινε δεν έχεις να χάσεις κάτι.

-Από το να καθίσεις σπίτι καλύτερα να πας εκεί.

-Πάρε έναν φίλο σου να πάτε παρέα .

-Μόνο η συμμετοχή είναι νίκη.

-Αμα μείνεις σπίτι θα σκουριάσεις.

-Σκέψου τι ωραία θα νιώσεις όταν θα τερματίσεις.

-Μετά τον αγώνα θα πας για σουβλάκια.

-Σκέψου πόσο κόσμο θα έχει εκεί , θα είναι τέλεια!

-Έλα τώρα που να τρέχεις.

-Βαριέμαι και μόνο που το σκέφτομαι.

-Κάτσε σπιτάκι σου στην ηρεμία σου.

- «Λιώσε» στο Play Station μία μέρα σου αξίζει.

- Μια Κυριακή έχεις να χαλαρώσεις.

-Που να πηγαίνεις τώρα μόνος σου χωρίς παρέα.

-Θα ιδρώσεις και μετά θα πρέπει να κάνεις μπάνιο ..

-Θα βγεις τελευταίος και όλοι θα γελάνε!

-Λοιπόν Ερνέστο θέλω να σκεφτείς πολύ καλά και να αποφασίσεις τώρα.

Ο Ερνέστο αποφάσισε να πάει τελικά στον αγώνα και όλοι τον χειροκρότησαν με ενθουσιασμό!

Το εργαστήριο τελείωσε με τα χέρια σφιγμένα σε κύκλο, μια δραστηριότητα η οποία δε γινόταν αντιληπτή από τους μαθητές και χρειάστηκε δυο φορές να επαναληφθεί για να ευοδωθεί και το χαμόγελο να ζωγραφιστεί στα πρόσωπά τους.

Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση- Ρόλο σε τοίχο

Έγινε συζήτηση για την αξία και τα οφέλη του να αθλείσαι .Καταλήξαμε πως ένας άνθρωπος και μόνο που θα συμμετάσχει σε έναν αγώνα είναι ήδη κερδισμένος ανεξαρτήτου τι αποτελέσματος θα φέρει.

. Ημιδομημένες συνεντεύξεις

Γίνεται παράθεση των ερωτήσεων της ημιδομημένης συνέντευξης στα παιδιά της ομάδας

1. Πώς αισθάνεσαι όταν χάνεις σε ένα παιχνίδι ή σε μια δραστηριότητα;
2. Ποια συναισθήματα νιώθεις όταν δεν καταφέρνεις να κερδίσεις;
3. Πώς αντιλαμβάνεσαι τον εαυτό σου όταν χάνεις;
Υπάρχουν συγκεκριμένα παιχνίδια ή δραστηριότητες που σε κάνουν να αισθάνεσαι πιο απογοητευμένο;
4. Πώς συνηθίζεις να αντιδράς όταν χάνεις;
5. Υπάρχει κάτι που σε βοηθά να αντιμετωπίζεις καλύτερα τις αποτυχίες;
6. Ποιοι είναι οι άνθρωποι που θα ήθελες να μοιραστείς τα συναισθήματά σου όταν χάνεις;
7. Τι συμβουλή θα έδινες σε ένα φίλο που αισθάνεται απογοητευμένος επειδή χάνει;
8. Υπάρχει κάτι που θα ήθελες να κάνει ή να ακούσει κανείς όταν αισθάνεσαι έτσι;

«Ο λόγος της επιτυχίας μου είναι οι συνεχόμενες αποτυχίες μου».

–Michael Jordan

Ο αμερικανός παλαίμαχος καλαθοσφαιριστής είναι φημισμένος ως ο «καλύτερος καλαθοσφαιριστής όλων των εποχών».

Με την ειλικρίνεια των λόγων του όπως τα παραπάνω, αντιλαμβάνεται κανείς γιατί ο Μάικλ Τζόρνταν ασκεί επιρροή όχι μόνον στην αθλητική αλλά και την πολιτιστική και πνευματική άποψη του πλανήτη.

«Ο μόνος τρόπος να αποδείξει κάποιος την αξία του, είναι μέσα από την ήττα».

–Έρνι Μπανκς

Λίγοι έχουν βιώσει και έχουν διδάξει το πάθος και την ηθική ακεραιότητα όσο ο Έρνι Μπανκς, μία ιστορική μορφή του μπέιζμπολ.

«Μπορεί κάποιος να έχει περισσότερο ταλέντο από εσάς-αυτό όμως δεν είναι δικαιολογία να μην προσπαθήσετε περισσότερο από τον καθένα».

– Ντέρεκ Τζέτερ

Τα λόγια αυτά προέρχονται από τον Ντέρεκ Τζέτερ, τον άλλοτε άσο των New York Yankees και ίσως τον τελευταίο μεγάλο παίχτη του μπέιζμπολ.

«Ο δρόμος για την οδό της Άνεσης περνά από τον υπόνομο».

–Τζον Μάντεν

Προτού γίνει δημοφιλής ως παρουσιαστής και ιδιοκτήτης αλυσίδας βίντεο παιχνιδιών, ο Τζον Μάντεν ήταν προπονητής της αμερικανικής ποδοσφαιρικής ομάδας Όκλαντ Ράιντερς. Έχοντας οδηγήσει την ομάδα του στη κατάκτηση δύο βραβείων Σούπερ Μπούλ, ομολογεί ότι ο δρόμος της νίκης δεν είναι εύκολος ούτε αυτονόητος.

«Ο κόσμος θεωρεί το πείσμα ένα αρνητικό χαρακτηριστικό. Σε εμένα λειτούργησε θετικά».

–Καλ Ρίπκεν Τζούνιορ

Ο άλλοτε παίκτης του μπέιζμπολ είναι μία ηγετική μορφή του χώρου που έχει καταγράψει διαδοχικές νίκες στη 16ετή του παρουσία στον αθλητισμό.

«Για να εκπληρώσει ο άνθρωπος το σκοπό του, πρώτα πρέπει να ανακαλύψει τα όριά του και έπειτα να τα υπερβεί».

–Πίκαμπο Στριτ

Το παραπάνω απόφθεγμα ο χρυσός ολυμπιονίκης του σκι το έχει μετατρέψει σε τρόπο ζωής.

«Το καλύτερο μέρος του αγώνα είναι η ευκαιρία της συμμετοχής».

–Μάικ Σίνγκλετερι

Κατά την αθλητική του καριέρα με τους Chicago Bears, ο Μάικ Σίνγκλετερι έγινε γνωστός κυρίως για το βλέμμα του και την επιμονή του, στα οποία οφείλει τις νίκες που κατακτούσε με το σθένος μικρού παιδιού.

«Μην σκύβετε το κεφάλι, μην τα παρατάτε και μην παραπονιέστε. Αναζητήστε έναν άλλον τρόπο».

–Σάτσελ Πέιζ

Ο Σάτσελ Πείζ, παίκτης του μπέιζμπολ, πίστευε ήταν προικισμένος με δημιουργικότητα και επιμονή. Έχει ειπωθεί πως υπήρξε ένας από τους μεγαλύτερους αθλητές του αγωνίσματος, που τον χαρακτήριζε αξιοθαύμαστος αυτοέλεγχος και πείσμα.

«Το βάρος της καρδιάς και όχι των κιλών είναι που μετράει στον άνθρωπο».

–Εβάντερ Χόλιφιλντ

Κατάφερε να γίνει ο αδιαφιλονίκητος πρωταθλητής σε δύο κατηγορίες πυγμαχίας, των μεσαίων και των βαρέων βαρών. Σίγουρα γνωρίζει τη σημασία της καρδιάς κατά τη διάρκεια της μάχης.

Γ.ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 3

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τίτλος προγράμματος Η φάρμα των ζώων	
Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας– Θεωρητικό πλαίσιο Η παρέμβαση απευθύνεται σε εφήβους μαθητές. Η θεωρία στοχεύει στην ανάπτυξη αυτοεκτίμησης και ενσυναίσθησης στον μαθητή για την θέση του κάθε ανθρώπου στην κοινωνία.	
Διάρκεια	60 λεπτά
Θέμα	φυλετικές και κοινωνικές διακρίσεις
Βασικό ερώτημα	Είναι ο κάθε άνθρωπος υπεύθυνος για τη δράση και τη θέση του στην κοινωνία;
Επιμέρους ερωτήματα	Επιλέγουμε την κοινωνική μας θέση; Μέχρι ποιο βαθμό μπορούμε να ελέγξουμε τις συνθήκες διαβίωσης μας;
Στόχοι	γνωστικοί: Να αναγνωρίσουν οι μαθητές πως η θέση του κάθε ανθρώπου

	<p>στην κοινωνία και κατ' επέκταση στον κόσμο, είναι πολλές φορές τυχαία. Να αντιληφθούν πως θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν ένα ηθικό δίλημμα Να προβληματιστούν για τις διάφορες φυλετικές διακρίσεις</p> <p>συναισθηματικοί στόχοι: να διερωτηθούν οι μαθητές για τα αίτια που ωθούν τους ανθρώπους σε φυλετικές και κοινωνικές διακρίσεις να αναπτύξουν ηθική στάση απέναντι σε αυτό το φαινόμενο</p> <p>κιναισθητικοί στόχοι: να εξοικειωθούν με τις τεχνικές της δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση, μέσα από απλές διαδικασίες να αναπτύξουν διάθεση για ενεργό δράση στο θέμα</p>
<p>Προκείμενο</p>	<p>Ο κος Μιχάλης, μαζί με τη γυναίκα του την κα Γιώτα, έχουν φτιάξει μία φάρμα και ζουν από τα έσοδα αυτής της φάρμας. Προσέχουν πολύ τα ζώα τους και τηρούν όλους τους προβλεπόμενους κανονισμούς μιας κτηνοτροφικής μονάδας. Εκτρέφουν 4 είδη ζώων: πουλερικά (κότες, γαλοπούλες), αγελάδες, αμνοερίφια και χοίρους. Τα έσοδα της φάρμας προκύπτουν από την πώληση του κρέατος των ζώων, καθώς και όλων των παραγώγων τους. Τον τελευταίο καιρό, ο πληθυσμός των ζώων έχει αυξηθεί πολύ και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα να έχουν δημιουργηθεί πολλά προβλήματα στη διαβίωσή τους, καθώς και στην απόδοσή τους. Η φάρμα δεν έχει άλλη δυνατότητα για επέκταση οπότε αναγκαστικά κάποια ζώα πρέπει να μετακινηθούν σε άλλη φάρμα... Οι ιδιοκτήτες της φάρμας αποφάσισαν να καταργήσουν ένα είδος ζώου εντελώς από τη</p>

	φάρμα, αλλά ποιο θα είναι αυτό; Ο κος Μιχάλης έδωσε τον λόγο στα ίδια τα ζώα και ζήτησε από την κάθε ομάδα να στηρίξει τη θέση της σε αυτή τη φάρμα.
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	Ομάδες παιδιών αντιπροσωπεύουν ομάδες ζώων της φάρμας.
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός της δράσης – αφήγηση και δασκάλα σε ρόλο κτηνιάτρου
Αξιολόγηση	Η αξιολόγηση γίνεται με γραφή σε ρόλο
Πηγές	Μουσική με ήχους από τη φύση
A. Εισαγωγή	<p>Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός</p> <p>Οι συμμετέχοντες σχηματίζουν ένα κύκλο και παίρνουν τους αριθμούς 1, 2, 3, 4, 1, 2,...</p> <p>Καλούνται τώρα να βηματίζουν ελεύθερα στο χώρο.</p> <p>Ακολουθούν τις οδηγίες του αφηγητή και καθένας μορφοποιεί μέσα του έναν ρόλο.</p> <p>Ο εμπυχωτής αγγίζει 2 συμμετέχοντες. Αυτοί είναι ο κος Μιχάλης και η κα Γιώτα.</p> <p>Όσοι έχουν το νούμερο 1 κινούνται/μιμούνται γουρούνια.</p> <p>Όσοι έχουν το νούμερο 2 κινούνται/μιμούνται αγελάδες.</p> <p>Όσοι έχουν το νούμερο 3 κινούνται/μιμούνται κότες-γαλοπούλες.</p> <p>Όσοι έχουν το νούμερο 4 κινούνται/μιμούνται αρνιά-κατσίκια.</p>

Προκείμενο	Η «Φάρμα των Ζώων», η αλληγορία του Τζωρτζ Όργουελ, έχει πρωταγωνιστές της τα ζώα. Έτσι και σε αυτή εδώ τη φάρμα τα ζώα καλούνται να εξηγήσουν τον λόγο ύπαρξης του είδους τους έναντι των υπολοίπων, δηλαδή να εξηγήσουν γιατί είναι πιο χρήσιμα σε αυτή τη φάρμα.
B. Ανάπτυξη	<p><u>Αφήγηση</u>: Κάθε ομάδα ζώων παρουσιάζει σε μία σύντομη σκηνή τους λόγους που θεωρεί ότι είναι η πιο χρήσιμη για αυτή τη φάρμα.</p> <p><u>Αφήγηση</u>: τον τελευταίο καιρό τα ζώα έχουν στριμωχθεί πολύ σε αυτή τη φάρμα. Ο κος Μιχάλης δεν μπορεί να μεγαλώσει άλλο τη φάρμα του και φοβάται πως σε ενδεχόμενο έλεγχο από το Κράτος η φάρμα του μπορεί να κριθεί ακατάλληλη και να αναγκαστεί να την κλείσει.</p> <p><u>Η Στάση του ρόλου</u>: οι συμμετέχοντες, σε ρόλο γλύπτη, διαμορφώνουν τη στάση, την έκφραση και τη μορφή του κου Μιχάλη και της κας Γιώτας. Οι συμμετέχοντες που έχουν αυτούς τους ρόλους υπακούουν και παγώνουν.</p> <p><u>Αφήγηση</u>: Έχει κριθεί αναγκαίο να τοποθετηθούν 2 κάλπες στις οποίες οι ομάδες καλούνται να ψηφίσουν στην πρώτη το καλύτερο είδος και στη δεύτερη το χειρότερο. Τα ζώα ψηφίζουν και στη συνέχεια...</p>

	<p><u>Συλλογικός ρόλος:</u> Ο κος Μιχάλης και η κα Γιώτα συζητούν ...σύμφωνα και με τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας ,επιλέγουν ένα είδος ζώου.</p> <p><u>Δασκάλα σε ρόλο κτηνιάτρου:</u> Η ομάδα που μόλις επιλέχθηκε έχει πάρει πολλά αντιβιοτικά και το κρέας της είναι ακατάλληλο για το εμπόριο, οπότε πρέπει να επιλεγεί άλλη ομάδα...</p> <p><u>Καυτή καρέκλα:</u> κος Μιχάλης</p> <p><u>Φωνές στο κεφάλι:</u> Κάθε ομάδα από τις 3 που έμειναν περνά γύρω από τον κο Μιχάλη και λέει τι σκέφτεται για το θέμα ανάλογα προς τα δικά της συμφέροντα. Ο κος Μιχάλης παίρνει την τελική του απόφαση.</p>
<p>Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση</p>	<p><u>ΓΡΑΦΗ ΣΕ ΡΟΛΟ:</u> 10 χρόνια αργότερα το ίδιο πρόβλημα επαναλαμβάνεται στη φάρμα. Τα ζώα επαναστατούν και ανατρέπουν την καταπιεστική εξουσία του ανθρώπου. Ποιά είναι τα συναισθήματα τους;</p> <p>Συζήτηση</p> <p>Σχολιάζουμε ότι όπως τα ζώα αυτής της φάρμας ήταν έρμια των αποφάσεων των ιδιοκτών της έτσι κ οι άνθρωποι πολλές φορές δεν μπορούν να ελέγξουν την ζωή τους εξαιτίας κάποιων</p>

Δ.ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 4

Συνάντηση

Η εφηβεία είναι μία από τις πιο δύσκολες και καθοριστικές φάσεις για την εξέλιξη της ζωής του ανθρώπου. Σε αυτή είναι αρκετά πιθανό το παιδί που βρίσκεται στην εφηβεία να δεχτεί κάποια μορφή εκφοβισμού . Κατά τον Olweus ο εκφοβισμός μπορεί να αποσκοπεί στα εξής:

- Χρήση λεκτικής βίας (πειράγματα, ύβρεις, μειωτικοί χαρακτηρισμοί, κοροϊδία)
- Λεκτική βία σχετικά με την εθνικότητα, τη φυλή, τη θρησκεία, τη σεξουαλική ταυτότητα αλλά και κάποιου είδους αναπηρία.

Αποκλεισμό του μαθητή από κοινωνικές δραστηριότητες, στοιχείο που οδηγεί στη κοινωνική απομόνωση του ατόμου.

- Διάδοση ανήθικων και ψευδών φημών για το άτομο που εκφοβίζεται.

Το συγκεκριμένο πρόγραμμα εστιάζει πάνω στα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά. Οι συμμετέχοντες θα προσπαθήσουν να δώσουν τη δική τους λύση σε ένα καθημερινό πρόβλημα.

Κινησθητικοί στόχοι: Να «περπατήσουν με τα παπούτσια» του άλλου.

Προκείμενο

Ο Μαρίνος είναι ένα συνεσταλμένο και μοναχικό παιδί. Διανύει την περίοδο του λυκείου πλέον αλλά δεν έχει πολλούς φίλους και αυτοί που έχει πηγαίνουν σε

άλλο σχολείο. Μαθητής με υψηλές επιδόσεις στα μαθήματα, συχνά γίνεται αντικείμενο κοροϊδίας από τον Μιχάλη και τους φίλους του με διάφορους χαρακτηρισμούς. Η αυτοπεποίθησή του όμως δεν μειώνεται γιατί ο στόχος του είναι να γίνει μαθηματικός. Όσο τολμηρός όμως είναι με τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες, άλλο τόσο δεν είναι με τις κοπέλες και ας του αρέσει πολύ η Νεφέλη. Ο Μαρίνος στον ελεύθερο του χρόνο διαβάζει πολλά κόμικς γιατί θαυμάζει την ηθική των ηρώων και επίσης του κρατάνε συντροφιά. Φυσικά δεν αναφέρει ποτέ το χόμπι του γιατί πιστεύει πως θα γίνει ένας ακόμη λόγος κοροϊδίας από τους συμμαθητές του, καθώς τους έχει ακούσει να λένε πως τέτοιες ασχολίες δεν αφορούν έναν έφηβο.

Η μητέρα του, η κυρία Αριάδνη με την οποία ζει, τον στηρίζει όσο μπορεί και του δίνει κίνητρο να συνεχίσει να κάνει αυτό που αγαπάει. Ένα συμβάν, ωστόσο, θα αλλάξει τα μέχρι τώρα δεδομένα. Μια μέρα ο Μιχάλης θα αναφέρει πως δυσκολεύεται πολύ με τα μαθηματικά και χρειάζεται βοήθεια από κάποιον. Αυτό θα το ακούσει ο Μαρίνος και θα αποφασίσει να τον βοηθήσει.

Ρόλοι για τους συμμετέχοντες

Μαρίνος – Αριάδνη(Μητέρα) – Μιχάλης (Συμμαθητής) –Νεφέλη (ερωτικό ενδιαφέρον)

–Γιάννης(Συμμαθητής πουκάνει bullying) – Καθηγητής (Σταματάει το bullying)

-Μετά από αρκετό καιρό φαίνεται πως τα πράγματα πηγαίνουν καλά για τον Μαρίνο μιας και φαίνεται να έχει βρει φίλους, με την αυτοπεποίθησή του να έχει καλλιεργηθεί σε μεγάλο βαθμό. Μια συνηθισμένη Τρίτη ο Μαρίνος βρίσκεται στο σχολείο του και παρακολουθεί τα μαθήματα του. Ενώ διαβάζει φυσική τυγχάνει να βρεθεί κοντά στη Νεφέλη σε ένα διάλειμμα και να της μιλήσει. Παρά το γεγονός πως είναι αγχωμένος και δεν ξέρει τι ακριβώς να πει, προσπαθεί. Εκείνη την στιγμή όμως

εμφανίζεται ο Μιχάλης μαζί με τον Γιάννη τον κολλητό του και ξεκινάνε να κάνουν κάποια υποτιμητικά σχόλια στον Μαρίνο. Η κατάσταση γίνεται αμήχανη και ο Μαρίνος αναγκάζεται να αποχωρήσει για να μην ακούει τα σχόλια αυτά. Τότε εμφανίζεται ο καθηγητής και διακόπτει την σκηνή επιπλήττοντας τον Μιχάλη και τον φίλο του.

Απευθύνομαι τώρα στα παιδιά που είχα επιλέξει

-Έχετε δέκα λεπτά για να σχεδιάσετε τις δύο παρακάτω σκηνές .

1^η σκηνή : Μαρίνος – Νεφέλη – Μιχάλης –Γιάννης– Καθηγήτρια

2^η σκηνή : Μαρίνος – Αριάδνη (Μαμά) μετά την σκηνή στο σχολείο

Ατάκες από τις τσέπες

- Όσοι βρίσκονται εκτός σκηνής γράφουν σε ένα χαρτάκι μια αλλαγή που πιστεύουν πως πρέπει να γίνει για να αλλάξει η σκηνή και πως θα μπορούσε να εξελιχθεί διαφορετικά. Το δίνουν στον συντονιστή και αυτός με τη σειρά του στους «ηθοποιούς», οι οποίοι παίζουν την σκηνή με τις αλλαγές.

Ο κύκλος του κουτσομπολιού

-Μέσα στο σχολείο μεταδίδονται διάφορα προσβλητικά σχόλια για τον Μαρίνο μετά το περιστατικό. Κατά μήκος του χώρου οι συμμετέχοντες σχηματίζουν μικρές ομάδες και ο Μαρίνος περνάει ανάμεσά τους ακούγοντας τα σχόλια.

Δάσκαλος σε ρόλο: Καθηγητή (Ο «Καθηγητής» εκφράζει κάποιες από τις σκέψεις του)

-Πρέπει κάποιος να βοηθήσει αυτό το παιδί.

- Πρέπει να σταματήσει να αντιδρά με αυτόν τον τρόπο.

-Ποιος θα μπορούσε άραγε να τον βοηθήσει... Ίσως ο Μαρίνος να ήταν σε θέση να τον βοηθήσει...

(Ο Μαρίνος ακούει)

Σκέψεις στο μυαλό

Εκφράζει σε έναν μονόλογο τις σκέψεις του για το εάν πρόκειται να βοηθήσει τον Μιχάλη.

Διάδρομος της Συνείδησης

Ο Μαρίνος περνάει μέσα από τον διάδρομο της συνείδησης. Ακούει τις σκέψεις του. Αποφασίζει τελικά πως θα τον βοηθήσει.

Αναστοχασμός - Αξιολόγηση

Μετά από δέκα χρόνια ο Μαρίνος γράφει ένα γράμμα στην τότε εκδοχή του εαυτού τους και τι συμβουλή θα του έδινε.

Κάνουμε τώρα όλοι ένα κύκλο

Ένα βήμα μπροστά : Στον κύκλο κάνουν ένα βήμα προς τα μέσα όσοι έχουν δεχθεί έστω και μια φόρα εκφοβισμό από τους συνομήλικους τους.

Ένα βήμα πίσω : Στον κύκλο κάνουν ένα βήμα προς τα έξω όσοι έχουν φερθεί με εκφοβισμό έστω και μια φορά στους συνομήλικους τους.

Συζήτηση με τους συμμετέχοντες και απάντηση στις παρακάτω ερωτήσεις.

1. Ποια είναι η ηλικία σας;
2. Φύλο: a. Άνδρας b. Γυναίκα c. Άλλο
3. Έχετε βιώσει ή έχετε γνωρίσει κανέναν που έχει βιώσει bullying; a. Ναι b. Όχι

4. Ποιος είναι ο τύπος του bullying που έχετε παρατηρήσει ή βιώσει; (Επιλέξτε όσα ισχύουν) i) Λεκτικό bullying ii) Σωματικό bullying iii) Ψυχολογικό bullying iv) Κοινωνικό αποκλεισμό v) Ηλεκτρονικό bullying vi) Άλλο (συγκεκριμένο)
5. Πώς αντιδράτε στο bullying όταν το παρατηρείτε; i) Προσπαθώ να βοηθήσω το θύμα ii) Το αναφέρω σε κάποιον ενήλικα (γονέα, καθηγητή, σχολικό προσωπικό) iii) Το αναφέρω σε συμμαθητές iv) Δεν κάνω τίποτα v) Άλλο (συγκεκριμένο)
6. Έχετε ζητήσει βοήθεια από κάποιον ενήλικα αν αντιμετωπίζετε bullying; a. Ναι b. Όχι
7. Πώς έχει επηρεάσει το bullying την ψυχολογική σας κατάσταση και ευεξία; i) Πολύ θετικά ii) Θετικά iii) Ουδέτερα iv) Αρνητικά v) Πολύ αρνητικά
8. Ποιες συναισθηματικές ή ψυχολογικές επιπτώσεις έχετε παρατηρήσει στον εαυτό σας ή σε άλλα άτομα λόγω του bullying;
9. Πιστεύετε ότι η ενημέρωση και η εκπαίδευση σχετικά με το bullying είναι απαραίτητες στα σχολεία; a. Ναι b. Όχι
10. Πώς θα χαρακτηρίζατε την αντιμετώπιση του bullying από το σχολείο/κοινότητα; i) Πολύ αποτελεσματική ii) Κάπως αποτελεσματική iii) Λίγο αποτελεσματική iv) Καθόλου αποτελεσματική v) Δεν γνωρίζω

<https://www.iatronet.gr/ygeia/paidiatriki/article/592/ti-einai-i-efiveia.html>

<https://www.kiath.gr/epistimonika-arthra/bullying>

Ε' ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 5

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

<p>Τίτλος προγράμματος</p> <p>Ο μικρός πρίγκιπας στην γη</p>
<p>Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο</p> <p>Η παρέμβαση που βρίσκονται στην εφηβεία</p> <p>Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση.</p>

Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελιμισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.

Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα και αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.

Διάρκεια	1 διδακτική ώρα
Θέμα	Η διαφορετικότητα
Βασικό ερώτημα	Πότε ένας άνθρωπος νιώθει ξένος σε ένα μέρος
Επιμέρους ερωτήματα	Ξένος νιώθει μόνο αυτός που φεύγει από τον τόπο του? Μήπως ξένος νιώθει και ο διαφορετικός?
Στόχοι	Να εκφράσουν με δραματικό τρόπο τις αντιδράσεις τους απέναντι σ' έναν άγνωστο άνθρωπο που προσπαθεί να τους πλησιάσει και να δημιουργήσει σχέσεις οικειότητας μεταξύ τους. Να προβληματιστούν τα παιδιά αν έχουν αντιμετωπίσει άλλα παιδιά ως ξένους εξαιτίας της διαφορετικότητας τους ή αν έχουν

	<p>τα ίδια αντιμετωπιστεί ως ξένοι.</p> <p>Να στηρίξουν φίλους ή γνωστούς που πιθανόν βιώνουν την κατάσταση αυτή.</p>
Προκείμενο	<p>Ο γνωστός σε όλους μας μικρός πρίγκιπας του Antoine de Saint – Exupery, μια μέρα ανέβηκε πάνω σε έναν διερχόμενο κομήτη και χωρίς να το καταλάβει βρέθηκε πάνω στη γη.</p>
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	<p>Μικρός πρίγκιπας</p> <p>Κάτοικοι της γης: παιδιά στο σχολείο τους, παρέα γυναικών που πίνουν καφέ, πλούσια οικογένεια, φτωχή οικογένεια, παρέα ηλικιωμένων (χωρίζω τα παιδιά σε 5 ομάδες)</p>
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	<p>Συντονισμός δράσης και αφήγηση</p>
Αξιολόγηση	<p>Ένα σημείωμα προς τον μικρό πρίγκιπα</p>
Πηγές	<p>Ξανθιά περούκα, κίτρινο κασκόλ, βιβλίο μικρού πρίγκιπα</p>
A. Εισαγωγή	<p>Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός – σε όποιο δώσω την περούκα και το κασκόλ θα γίνει ο μικρός πρίγκιπας</p> <p>Ο μικρός πρίγκιπας ένωθε μεγάλη μοναξιά πάνω στον αστεροειδή B612 και για καιρό δεν είχε να τον</p>

	<p>διασκεδάσει τίποτα άλλο παρά η γλύκα που αναδύουν τα ηλιοβασιλέματα.</p> <p>Μια μέρα είχε δει τον ήλιο να βασιλεύει 43 φορές. Τότε πήρε τη μεγάλη απόφαση να αφήσει τον πλανήτη του και να επισκεφτεί τη γη, μήπως και καταφέρει να κάνει καινούριους φίλους.</p> <p>Ανέβηκε, λοιπόν, σε έναν διερχόμενο κομήτη και χωρίς να το καταλάβει βρέθηκε πάνω στη γη. Εκεί συνάντησε για πρώτη φορά τους κατοίκους της γης και προσπαθεί να τους πλησιάσει και να δημιουργήσει ας πούμε σχέσεις οικειότητας μεταξύ τους. Να κάνει μία γνωριμία.</p>
<p>B. Ανάπτυξη</p>	<p>Σκηνές - σε ομάδες</p> <p>Μία σκηνή από τη συνάντηση του μ.π. με τα παιδιά ενός σχολείου</p> <p>Μία σκηνή από τη συνάντηση του μ.π. με μια παρέα γυναικών που πίνει καφέ</p> <p>Μία σκηνή από τη συνάντηση του μ.π. με μία πλούσια οικογένεια</p> <p>Μία σκηνή από τη συνάντηση του μ.π. με μία φτωχή οικογένεια</p> <p>Μία σκηνή από τη συνάντηση του μ.π. με μία παρέα ηλικιωμένων</p> <p>Αφήγηση</p> <p>Ο μ.π. γνώρισε πολλούς ανθρώπους αλλά και πάλι</p>

	<p>ένιωθε ξένος. Το μόνο που αναζητούσε ήταν ένα φίλο.</p> <p>Στάση του ρόλου</p> <p>οι συμμετέχοντες, σε ρόλο γλύπτη, διαμορφώνουν τη στάση, την έκφραση και τη μορφή του μικρού πρίγκιπα.</p> <p>Ο συμμετέχων αυτού του ρόλου υπακούει και παγώνει.</p> <p>Αφήγηση</p> <p>Όμως και οι άνθρωποι που συνάντησε δεν του φάνηκαν όλοι ευτυχισμένοι κι ας βρίσκονταν στην πατρίδα τους.</p> <p>Παγωμένη εικόνα</p> <p>Κάθε ομάδα σχηματίζει μια παγωμένη εικόνα για να δείξει πώς αισθάνεται. Ο Εμπυχωτής όποιον αγγίζει τον ρωτάει πώς νιώθει.</p> <p>Αφήγηση</p> <p>Ο θεατροπαιδαγωγός μοιράζει στα παιδιά από μία κόλλα χαρτί και τα προτρέπει να σκιαγραφήσουν μία μορφή “ξένου” που τους έρχεται στο μυαλό ...</p>
<p>Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση</p>	<p>Ρόλος στον τοίχο</p> <p>Μήνυμα στον μικρό πρίγκιπα</p> <p>Σε ένα μεγάλο χαρτί όλοι οι συμμετέχοντες κολλάνε ένα χαρτάκι στο οποίο γράφουν αν νιώθουν κι αυτοί ξένοι και αν θέλουν να εκφράσουν κάποια μορφή διαφορετικότητας που δεν γίνεται αποδεκτή από το περιβάλλον τους...</p> <p>Συζήτηση</p>

	<p>Ποιοι άνθρωποι γύρω μας νιώθουν κοινωνικά αποκλεισμένοι;</p> <p>(πχ) Ένας ομοφυλόφιλος μπορεί να νοιώθει ξένος, ένας παχύσαρκος μπορεί να νοιώθει ξένος, ένας άνθρωπος με κινητικές αναπηρίες μπορεί να νοιώθει ξένος...</p>
--	---

ΣΤ ΠΑΡΕΒΑΣΗ 6

«Η πετρόσουπα που άλλαξε τον κόσμο»
Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο
Το παρόν πρόγραμμα δραματικής τέχνης στην εκπαίδευση απευθύνεται σε εφήβους
Διάρκεια 90΄ Θέμα Αναζήτηση της ευτυχίας.
Βασικό ερώτημα Πού κρύβεται τελικά η ευτυχία;
Επιμέρους ερωτήματα Τι κάνει τους ανθρώπους να φοβούνται και να αποξενώνονται;
Πώς η συνεργασία συμβάλλει στην κοινωνική αλλά και ατομική ευτυχία;
Ποια είναι η αξία των απλών πραγμάτων για την ευτυχία;
Στόχοι
Γνωστικοί:
Να αντιληφθούν τη σημασία της συνεργασίας.
Να κατανοήσουν πως τα μικρά πράγματα είναι αρκετά για να οδηγήσουν στην ευτυχία.
Συναισθηματικοί στόχοι:

Να αναζητήσουν τι τους κάνει ευτυχισμένους.

Να αναρωτηθούν πώς ο φόβος αποξενώνει τον άνθρωπο.

Κιναισθητικοί στόχοι: Να εκφραστούν κιναισθητικά.

Προκείμενο Στα βάθη της Ανατολής 3 σοφοί γέροντες ταξίδευαν στον κόσμο. Ο Λοκ, ο Χοκ και ο Σο αναζητούσαν τι είναι αυτό που κάνει κάποιον ευτυχισμένο. Διάφορες σκέψεις πέρασαν από τον νου τους, μα δεν μπορούσαν να βρουν την απάντηση. «Ας ψάξουμε να το βρούμε!» είπαν. Καθώς περπατούσαν άκουσαν μία καμπάνα που τους κίνησε την προσοχή. Ερχόταν από ένα χωριό στην πλαγιά του βουνού. Πλησίασαν... τότε αντίκρισαν έναν έρημο τόπο. Δεν κυκλοφορούσε ψυχή, όλοι ήταν κλεισμένοι στα σπίτια τους, ούτε τα παράθυρα δεν ήταν ανοιχτά. Παρόλα αυτά αποφάσισαν να χτυπήσουν μια πόρτα. Κανείς δεν απάντησε. Δεν το έβαλαν κάτω. Στο δεύτερο σπίτι ακούστηκε μια φωνή: «Φύγε ξένε, δεν ανοίγουμε ούτε σε αγνώστους ούτε σε γνωστούς». Οι κάτοικοι του χωριού ήταν βασανισμένοι και φοβούνταν τους ανθρώπους, δε μιλούσαν ούτε μεταξύ τους. Αφού οι άνθρωποι δεν ξέρουν τι πάει να πει ευτυχία, θα τους δείξουμε εμείς... θα φτιάξουμε μία... ΠΕΤΡΟΣΟΥΠΑ! Άρχισαν να μαζεύουν σιγά σιγά κλαράκια για να ανάψουν τη φωτιά. Μετά από λίγο ένα παιδάκι βγήκε έξω από το σπίτι, κοντοστάθηκε μέχρι που τους πλησίασε και τους ρώτησε: -Τι κάνετε εκεί; -Πετρόσουπα. Θα σου έδινα λίγη αλλά η κατσαρόλα μου είναι μικρή και δεν φτάνει να σου δώσω...-Αυτό δεν είναι πρόβλημα. Θα σας φέρω τη μεγάλη κατσαρόλα της μάνας μου. Ξέρω που την έχει! Έρχομαι αμέσως! Και... σιγά σιγά, πόρτα τη πόρτα, οι άνθρωποι μαζεύτηκαν γύρω από το μεγάλο τσουκάλι. Αρχικά πήγαν να δουν από περιέργεια, μετά από ενδιαφέρον και τελικά επειδή τους άρεσε να ξανακουβεντιάζουν όλοι μαζί, να γελάνε και να μοιράζονται. Ο καθένας έφερνε ό,τι ήθελε για να βάλουν μέσα στη σούπα. Πόσο όμορφα μύριζε, πόσο νόστιμη γινόταν...δεν έχετε ιδέα!!

Έγλειφαν τα δάχτυλά τους. Είχαν σκύψει όλοι πάνω από την πετρόσουπα και ανυπομονούσαν να γίνει. Αργά το βράδυ όλοι τους βρέθηκαν στο ίδιο τραπέζι, να τρώνε, να πίνουν και να χορεύουν. Πείραζαν ο ένας τον άλλον σαν τον παλιόκαιρό, που δεν φοβούνταν. Τα γέλια και η ευτυχία επέστρεψαν. Και κοίτα να δεις που η ευτυχία τελικά είναι κάτι τόσο απλό, όσο να φτιάξει κανείς μία πετρόσουπα. Σε λίγα λεπτά το κέφι είχε ανάψει με πολλή μουσική και χορό.

Ρόλοι για τους συμμετέχοντες

3 γέροντες, κάτοικοι του χωριού

Ρόλος εμπυχωτή/- τριας

Συντονισμός της δράσης – Δραματοποιημένη αφήγηση –εμπυχωτρίες σε ρόλο παιδιού και γέροντα Αξιολόγηση Συζήτηση

Πηγές

Μπαλάκια, ρολό χαρτί, μαρκαδόροι, κινέζικα καπέλα, κατσαρόλες, χαρτάκια, κουτάλα, ποτήρια, χάρτινες πέτρες, κέρασμα, μουσική.

A. Εισαγωγή/ Προκείμενο

Άσκηση γνωριμίας: Ονόματα με μπαλάκι που το πετάμε Άσκηση ενεργοποίησης: μοιραζόμαστε εναλλάξ σε δύο ομάδες μεαριθμούς. Από χέρι σε χέρι, κάθε ομάδα ταυτόχρονα μεταφέρει τηνμπάλα χωρίς να της πέσει.

Στόχος είναι να επιστρέψει στον αρχικόπαίκτη όσο το δυνατόν γρηγορότερα.

Αφήγηση: «Στα βάθη... είπαν».

Ιδεοθύελλα: σε ένα χαρτί μεγάλων διαστάσεων οι συμμετέχοντεςθα καταγράψουν τις πρώτες τους σκέψεις για το τι είναι ευτυχία.

B. Ανάπτυξη Αφήγηση:

«Καθώς περπατούσαν... μεταξύ τους» Αυτοσχεδιασμός: Χωρισμένοι σε 3 ομάδες, οι συμμετέχοντες καλούνται να αναπαραστήσουν σκηνές απαντώντας στα

ερωτήματα: τι είχε προηγηθεί, τι συμβαίνει τώρα και τι μπορεί να συμβεί στο μέλλον. Οι εμπυχώτριες αποδίδουν ρόλους με συγκεκριμένα αντικείμενα. Κάθε ομάδα θα έχει τρεις γέροντες και κατοίκους. Αφήγηση και εμπυχώτριες σε ρόλο: «Αφού... να γίνει»

Γράμμα: Οι συμμετέχοντες καλούνται να συνεργαστούν για να φτιάξουν την πετρόσουπα. Οι εμπυχώτριες τους ζητούν να γράψουν μονολεκτικά σε χαρτάκια τι θα ήθελαν να ρίξουν σε αυτήν. Τα «συστατικά» τους ρίχνονται στην κατσαρόλα για να μαγειρευτούν. Αναπαράσταση μαγειρέματος σούπας

Αφήγηση: «Αργά το βράδυ... χορό». Ομαδικό γλυπτό: Όλοι οι συμμετέχοντες παίρνουν θέσεις στο κοινό τραπέζι. Οι εμπυχώτριες με το άγγιγμά τους ρωτούν τους συμμετέχοντες για τις σκέψεις και τα συναισθήματά τους. Καθ' όλη τη διάρκεια θα υπάρχει μουσική, ώστε να μπουν στο κλίμα του γλεντιού καθώς θα φτιάχνουν το γλυπτό. Χορός σε συνθήκες: Οι συμμετέχοντες καλούνται να χορέψουν από τις εμπυχώτριες. Όταν η μουσική σταματά θα δίνονται διάφορες εντολές προς μίμηση, όπως να πιάσεις μία τρίχα από τον διπλανό σου. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται με παραλλαγές.

https://www.youtube.com/watch?v=r2S11_ien6A&ab_channel=WorldWar2Music

Με το κλείσιμο της αφήγησης η πετρόσουπα ολοκληρώνεται. Μέσα στην κατσαρόλα οι εμπυχώτριες έχουν προηγουμένως τοποθετήσει μία μικρότερη με κέρασμα που μοιράζεται σε όλους.

Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση

Διάλογος: Ανοίγοντας τα χαρτάκια – συστατικά της σούπας -ξεκινά μία συζήτηση για αναστοχασμό με θέμα την αξία των απλών πραγμάτων για την ευτυχία του καθενός

Z ΠΑΡΕΒΑΣΗ 7

ΦΟΡΜΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Τίτλος προγράμματος

Ταξίδια με το Λουκιανό

Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο

Η παρέμβαση αφορά παιδιά που βρίσκονται στην εφηβεία. Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελιμισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.

Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα και αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.

Διάρκεια

1 διδακτική ώρα

Θέμα	ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΔΥΝΑΜΗ
Βασικό ερώτημα	Πως θα μάθουν τα παιδιά να ξεπερνούν τις δυσκολίες;
Επιμέρους ερωτήματα	Μπορεί η φαντασια και η δημιουργικότητα να μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε τις δυσκολίες; Πως το πετυχαίνουμε αυτό; Ποιος ο ρόλος της εμπιστοσύνης στον εαυτό στην προσπάθεια εξεύρεσης μίας λύσης
Στόχοι	Ανάλυση κειμένου Δημιουργική γραφή
Προκείμενο	Εξάσκηση της φαντασίας μέσα από το κείμενο του Λουκιανού [Ταξίδια γεμάτα περιπέτειες] / μετάφραση: Δημήτρης Καλοκύρης
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	Πρωταγωνιστής Σύντροφη
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός / Διάλογος / Ερωτήσης
Αξιολόγηση	Παρατήρηση
Πηγές	Χαρτί και μολύβι
A. Εισαγωγή	Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός Το πλωτό δάσος Δε θα 'χαμε προχωρήσει ούτε πενήντα μίλια πάλι και βλέπουμε ένα μεγάλο και πυκνό δάσος, όλο πεύκα και

	<p>κυπαρίσσια. Σκεφτήκαμε πως θα 'τανε η ήπειρος, όμως ήταν ένα πέλαγο άπατο, με δέντρα φυτεμένα δίχως ρίζα, που στέκονταν ακίνητα κι όρθια, λες κι επιπλέανε. Όταν πλησιάσαμε και καταλάβαμε τι γίνεται, δεν ξέραμε πια τι να κάνουμε, γιατί ούτε ανάμεσα απ' τα δέντρα περνούσαμε —έτσι πυκνά και πλάι πλάι όπως ήταν—, κι ούτε ήταν βέβαια εύκολο να γυρίσουμε πάλι πίσω.</p> <p>Τότε κι εγώ σκαρφάλωσα στο πιο ψηλό δέντρο να δω μέχρι πού φτάνουν κι είδα ότι το δάσος συνέχιζε έτσι πέντε ή έξι μίλια κι ύστερα πάλι άρχιζε η θάλασσα. Έτσι, σκεφτήκαμε να ανεβάσουμε το καράβι απάνω στις πυκνές κορφές των δέντρων και να το περάσουμε, αν τα καταφέρουμε, ως την άλλη μεριά. Έτσι κι έγινε. Το δέσαμε μ' ένα μεγάλο παλαμάρι, σκαρφαλώσαμε στα δέντρα και, με χίλια ζόρια, το ανεβάσαμε απάνω στα κλαδιά. Ανοίξαμε κατόπιν το πανί κι όπως το φούσκωνε ο αέρας, γλιστρούσαμε απάνω στις κορφές των δέντρων να 'μασταν στη θάλασσα.</p> <p>Κείνη την ώρα μου 'ρθε στο νου ένας στίχος του ποιητή Αντίμαχου* που λέει κάπου:</p> <p>Έτσι καθώς ερχόντουσαν πλέοντας απ' το δάσος.</p>
B. Ανάπτυξη	Σκηνές - σε ομάδες

	<p>Τα παιδιά παίζουν τους ρόλους ανά ομάδες και σκηνοθετούν μόνα τους / Οι διάλογοι βασίζονται σε αυτοσχεδιασμό ανά σκηνή</p> <p>Συζήτηση</p> <p>Ακολουθεί συζήτηση όπου κάθε ομάδα φτιάχνει ένα δικό της τέλος</p>
<p>Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση</p>	<p>ΑΠΑΝΤΩΝΤΑΙ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ</p> <p>A. Έχει χρειαστεί ποτέ να κάνετε κάποια υπέρβαση για να τα καταφέρετε;</p> <p>B. Εμπιστεύεστε τον εαυτό σας να λάβει αποφάσεις για την ομάδα;</p> <p>Γ. Σκεφτείτε ένα παράδειγμα κατά το οποίο και εσείς έχετε σκεφτεί «έξω από το κουτί»</p>

Η ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 8

<p>Τίτλος προγράμματος</p> <p>ΜΑΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ</p>
<p>Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο</p> <p>Η παρέμβαση αφορά παιδιά που βρίσκονται στην εφηβεία. Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος,</p>

όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελιμισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.

Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα και αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.

Διάρκεια	1 διδακτική ώρα
Θέμα	«Πως η μάθηση και η εργασία μας βοηθούν να ενδυναμωθούμε»
Βασικό ερώτημα	Μπορεί η επαφή με τα βιβλία αλλά και η ομαδική δουλειά να βοηθήσουν έναν άνθρωπο να ξεπεράσει τα προβλήματά του;
Επιμέρους ερωτήματα	Έκανε καλό στα παιδιά η ομαδική συνεργασία; Είδαν με καλό μάτι τα βιβλία; Τι χαρακτηριστικά πιστεύετε πως είχαν τα παιδιά, με βάση τα ονόματά τους;
Στόχοι	➤ Κατανόηση του ρόλου του βιβλίου στην ενίσχυση

	<p>της ψυχολογίας ενός παιδιού</p> <p>➤ Κατανόηση της σημασίας της ομαδικής εργασίας/συνεργασίας για την οικοδόμηση ψυχικής ανθεκτικότητας</p>
Προκείμενο	Τμήμα από διήγημα του <i>Φιλίπ Μπαρμπώ</i> μετάφραση: Συλβάνα Ζερβακάκη
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	Τυφλοπόντικας, Μυριελ, Ξανθομπάμπουρας, Ύπνος, Σουφλέ, Θυρωρός, Σπόρος
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός / Διάλογος / Ερωτήσεις
Αξιολόγηση	Παρατήρηση
Πηγές	Χαρτί και μολύβι
A. Εισαγωγή	<p>Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός</p> <p>Ο Τυφλοπόντικας κατεβάζει κάθε λίγο και μια ιδέα, που μας ανησυχεί...στην αρχή μόνο.</p> <p>Σήμερα, για παράδειγμα, μόλις μπήκαμε στην τάξη, έδωσε διαταγή:</p> <p>— Αφήστε τις τσάντες σας κι ελάτε μαζί μου ως το αυτοκίνητο μου. Έχω κάτι δέματα να ξεφορτώσω και θέλω να με βοηθήσετε.</p>

Τρέξαμε όλοι στο αυτοκίνητο του, ένα γκρι σαραβαλάκι, ντεσεβό. Ένα μεγάλο κομμάτι μοκέτα, δεμένο πάνω στη σχάρα, μας έβαλε σε περιέργεια. Ο δάσκαλος το έλυσε.

— Τι θα το κάνουμε αυτό, κύριε;

— Α! Α! Α! Έκπληξη! Θα σας το πω στην τάξη.

Κατέβασε το βαρύ ρολό και το έδωσε σε τέσσερις από μας. Οι άλλοι φορτωθήκαμε τα δέματα που έβγαλε από το πορτμπαγκάζ και ξαναγυρίσαμε στην τάξη.

— Η μοκέτα για πού είναι, κύριε;

— Και τα δέματα τι έχουν μέσα;

— Γιατί τα φέρατε όλα αυτά, κύριε;

Άφησε να περάσουν μερικές στιγμές, όσο χρειαζόταν για να ηρεμήσουμε, και μετά μας εξήγησε:

— Ορισμένα πακέτα έχουν μικρά κομμάτια αφρολέξ· τα υπόλοιπα έχουν ύφασμα. Θα φτιάξουμε μαξιλαράκια. Θα στρώσουμε τη μοκέτα σε μια γωνιά της τάξης και πάνω θα βάλουμε τα μαξιλαράκια. Μετά θα βάψουμε τα

χαρτόκουτα και θα τα στήσουμε γύρω γύρω, το ένα πάνω στο άλλο. Έτσι, θα έχουμε έτοιμη τη γωνιά-βιβλιοθήκη μας, όπου θα συγκεντρώσουμε βιβλία και... αναγνώστες.

Ο Ύπνος, που ταραίζεται πάντα με τη λέξη «βιβλία» κι όλα τα βάσανα και την αϋπνία που φέρνουν, κοίταξε ανήσυχος το δάσκαλο.

— Βιβλία, κύριε; Γιατί βιβλία; Καλά δεν είναι στα ράφια τους;

Ο Τυφλοπόντικας χαμογέλασε:

— Ηρέμησε, Κάρλος, δε μιλάω γιo σχολικά βιβλία, μα για βιβλία από αυτά που μαζεύει κανείς και φτιάχνει μια βιβλιοθήκη. Βιβλία που έχουν ωραίες ιστορίες κι είναι πολύ ευχάριστο να τα διαβάζεις.

Ο Ύπνος ξίνισε τα μούτρα του.

— Μην κάνεις σαν χαζός, Κάρλος, συνέχισε ο Τυφλοπόντικας και τον κοίταξε αυστηρά. Άκουσέ με: Έχουμε ένα βιβλίο, το δικό μας. Αν το χώσουμε σε ένα ράφι, θα το ξεχάσουμε. Αν θέλουμε να είναι πάντα

ζωντανό κοντά μας και να το ξαναδιαβάσουμε, πρέπει να το βάλουμε σ' ένα ευχάριστο και πρακτικό μέρος, σε μια γωνιά-βιβλιοθήκη, ας πούμε. Όμως, ένα μόνο βιβλίο σε μια βιβλιοθήκη είναι πολύ λίγο, δε νομίζεις; Γι' αυτό, σήμερα τ' απόγευμα θα πάμε όλοι μαζί σε ένα βιβλιοπωλείο.

— Τι θα πάμε να κάνουμε στο βιβλιοπωλείο; ρώτησε η Νέλη.

— Τι κάνεις στο βιβλιοπωλείο; Αγοράζεις βιβλία, απάντησε ο Φαμπρίς.

— Ακριβώς! Θα πάμε ν' αγοράσουμε βιβλία. Ο κύριος Ζουλό μας διάθεσε ένα μικρό ποσό γι' αυτή τη δουλειά.

Εγώ είχα κατεβάσει το κεφάλι. Δε μου άρεσαν πολύ όλα αυτά. Ο δάσκαλος το πρόσεξε.

— Σε παρακαλώ, Φρανκ! Μην παίρνεις τέτοιο ύφος πριν δεις για τι ακριβώς πρόκειται. Θα πάμε ν' αγοράσουμε βιβλία, αλλά όχι ό,τι βιβλία να 'ναι. Αυτά που θα διαλέξουμε θα σου αρέσουν, θα τ' αγαπήσεις! Άλλωστε εσείς θα τα διαλέξετε, όχι εγώ.

Ο Ύπνος ανασήκωσε τους ώμους. Ο Τυφλοπόντικας συνέχισε:

— Όταν θα τα τακτοποιήσουμε στη βιβλιοθήκη μας, θα μπορούμε να τα χαζεύουμε, να τα ξεφυλλίζουμε, ίσως και να τα διαβάζουμε, καθισμένοι αναπαυτικά πάνω στα μαξιλάρια. Αν θέλετε, θα μπορείτε να τα παίρνετε και στο σπίτι σας.

Αυτή τη φορά, ο Ύπνος ξέσπασε σε γέλια.

— Γελάς, Κάρλος, γιατί αυτό σου φαίνεται αδιανόητο. Θα δεις όμως· θα σου συμβεί ό,τι συμβαίνει σε όλους. Όταν νιώσεις την πραγματική γλύκα των βιβλίων, των καλών βιβλίων, εκείνων που σε κάνουν να ονειρεύεσαι, να κλαις, να τραγουδάς ή να γελάς, δε θα μπορείς πια να ζεις χωρίς αυτά.

— Εγώ προτιμώ ένα καλό στιφάδο, δήλωσε ο Σουφλέ.

Κι οι υπόλοιποι, δεν τα βλέπαμε με καλό μάτι όλα αυτά.

Τον Τυφλοπόντικα τον συμπαθούσαμε. Δε θέλαμε να τον στενοχωρήσουμε, αλλά αυτή η ιστορία με τα βιβλία μάς φαινόταν σκέτη σαχλαμάρα. Εμάς, μόνο το δικό μας

άρεσε... Επειδή δεν έμοιαζε με κανένα άλλο βιβλίο.

* * *

Τέλος πάντων! Θέλοντας και μη το κατάπιαμε κι αυτό και στρωθήκαμε στη δουλειά. Όλο το πρωινό δουλέψαμε με ρυθμό ρομπότ. Το στρώσιμο της μοκέτας ήταν εύκολη δουλειά· μας βγήκε όμως η ψυχή ώσπου να ράψουμε τα μαξιλάρια και να βάψουμε τα χαρτόκουτα.

Είχαμε μοιράσει μεταξύ μας τη δουλειά. Ο Χοσέ, η Θυρωρός, η Μυριέλ και ο Φαμπρίς ανέλαβαν να ράψουν και να γεμίσουν τα μαξιλάρια. Ο Χοσέ είχε πολλή πλάκα. Περνούσε και ξαναπερνούσε τη βελόνα του, με μια προσοχή σαν την καλύτερη μοδιστρούλα. Για να σαλιώσει την κλωστή, έβγαζε ο άτιμος μια γλώσσα πιο μακριά κι από το χέρι του.

Οι άλλοι, ζωγραφίζαμε τα χαρτόκουτα που θα γίνονταν ράφια για τα βιβλία. Ο Τυφλοπόντικας πήγαινε από ομάδα σε ομάδα, έδινε συμβουλές και βοηθούσε όπου χρειαζόταν. Μόνο ο Ύπνος δε δέχτηκε να δουλέψει· έμεινε στο θρανίο του και κοιμόταν.

Όταν χτύπησε το κουδούνι για να σχολάσουμε, όλα ήταν

	<p>έτοιμα. Δεν έμενε παρά να τοποθετήσουμε το μοναδικό βιβλίο μας στη βιβλιοθήκη. Καθένας μας ήθελε να αναλάβει ο ίδιος αυτή τη δουλειά. Ο κλήρος έπεσε στο Σπόρο. Όταν είδαμε το βιβλίο μας ολομόναχο πάνω στο χαρτονένιο ράφι, ανάμεσα στα μαξιλάρια, όλοι σκεφτήκαμε πως έπρεπε να αγοράσουμε μερικούς συντρόφους.</p> <p>μετάφραση: Σουλβάνα Ζερβακάκη</p>
Β. Ανάπτυξη	<p>Σκηνές - σε ομάδες</p> <p>Α. ΣΚΗΝΗ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ</p> <p>Β.ΣΚΗΝΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ</p> <p>Γ.ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ: Η ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ</p>
Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση	<p>Ομαδική συζήτηση</p> <p>Ιδέες για τη συνέχεια</p> <p>Ιδέες για τα μοναδικά χαρακτηριστικά κάθε παιδιού και πως το επηρέασαν</p> <p>Πως τα παιδιά έδειξαν τα χαρακτηριστικά αυτά παίζοντας τους ρόλους;</p>

Θ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 9

<p>Τίτλος προγράμματος</p> <p>«ΜΥΘΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΠΟΝΟΥ»</p>
--

Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο

Η παρέμβαση αφορά παιδιά που βρίσκονται στην εφηβεία. Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.

Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα και αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.

Διάρκεια

1 διδακτική ώρα

Θέμα

Τα παιδιά συζητούν για τις αντιξοότητες και σκέφτονται τι βοηθά τον άνθρωπο να ξεπερνά τις δυσκολίες ενώ γνωρίζουν την τραγωδία ως είδος

Βασικό ερώτημα	Πως απεικονίζεται ο πόνος και πως μπορούμε να τον κατανοήσουμε και να τον αντέξουμε;
Επιμέρους ερωτήματα	Σε ποιο μύθο αναφέρεται η τραγωδία; Πως μπορεί αν δραματοποιηθεί; Τι βοηθά τον άνθρωπο να αντέξει τον πόνο ψυχικό και σωματικό; Ποια τα αίτια της ψυχικής και ποια της σωματικής δυσφορίας του πρωταγωνιστή;
Στόχοι	Κατανόηση της έννοιας του σωματικού και ψυχικού πόνου Παροχή ιδεών για την έννοια της ανθεκτικότητας Επαφή με την έννοια της τραγωδίας
Προκείμενο	Μελέτη αποσπάσματος από τον Προμηθέα Δεσμώτη του Αισχύλου
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός / Διάλογος / Ερωτήσεις
Αξιολόγηση	Παρατήρηση
Πηγές	Χαρτί και μολύβι
A. Εισαγωγή	Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός

	<p>ΠΡΟΜΗΘΕΑΣ</p> <p>Δέστε, θεός, από θεούς, πώς πάσχω*.</p> <p>Χάρισα στους θνητούς ο δύστυχος τα θεία δώρα και μπήκα στην ανάγκης το ζυγό.</p> <p>Έκλεψα κι έκρυψα σε ξύλο κουφωτό το σπόρο του πυρός*, το δάσκαλο για πάσα* τέχνη των θνητών, προίκα μεγάλη.</p> <p>Για τέτοιο κρίμα πληρώνω μετέωρος στην ερημιά, καρφωμένος σε τούτο το βράχο.</p> <p>Με βλέπετε τον άμοιρο θεό δεσμώτη, τον εχθρό του Διός, το μισημένο απ' όλους τους θεούς, αυτούς που στην αυλή του Διός συχνοδιαβαίνουν. Γιατί πολύ τον άνθρωπον αγάπησα.</p>
<p>Β. Ανάπτυξη</p>	<p>Σκηνές - σε ομάδες</p> <p>ΟΜΑΔΕΣ: ΣΚΗΝΟΘΕΤΗΣ-ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ- ΔΡΑΜΑΤΟΥΡΓΟΣ-ΑΡΧΑΙΟΣ ΘΕΑΤΗΣ</p> <p>Συζήτηση</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΟΝΟ ➤ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΟΧΗ ➤ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ ΩΣ ΕΙΔΟΣ
<p>Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση</p>	<p>Ανατροφοδότηση από τα παιδιά αν κατάλαβαν και αν τους άρεσε η διαδικασία</p> <p>Αξιολόγηση μέσω παρατήρησης σε κλείδα</p>

--	--

I ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 10

Τίτλος προγράμματος

«ΟΙ ΜΙΚΡΟΙ ΜΑΣ ΦΙΛΟΙ»

<p>Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο</p> <p>Η παρέμβαση αφορά παιδιά που βρίσκονται στην εφηβεία. Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελιμισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.</p>

<p>Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα κ</p>

αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.	
Διάρκεια	1 διδακτική ώρα
Θέμα	ΗΡΩΙΣΜΟΣ / ΣΧΕΣΗ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΖΩΩΝ
Βασικό ερώτημα	Τι καθιστά ήρωες τους πρωταγωνιστές;
Επιμέρους ερωτήματα	Τι είναι ηρωισμός; Πως θα χαρακτηρίζατε τους ήρωες; Τι μας δείχνει η ιστορία για τη σχέση ανθρώπου-ζώου
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Να κατανοήσουν τα παιδιά τι σημαίνει ήρωας ➤ Να αντιληφθούν τη δύναμη που μας δίνει η αγάπη να ξεπεράσουμε τα δεινά μέσα από τη μελέτη της σχέσης ανθρώπου-ζώου
Προκείμενο	Τζακ Λόντον [Ένας σκύλος σωτήρας] μετάφραση: Τάκης Μενδράκος
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	ΧΑΝΣ ΠΙΤΕ ΦΟΡΝΤΟΝ ΜΠΑΚ
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός / Διάλογος / Ερωτήσης
Αξιολόγηση	Παρατήρηση
Πηγές	Χαρτί και μολύβι
A. Εισαγωγή	Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός Αμέσως ο Χανς τράβηξε το σκοινί, όπως έκανε και με τη

βάρκα, κι αυτό τεντώθηκε στη δίνη του ρεύματος. Ο Μπακ χάθηκε κάτω από την επιφάνεια, ώσπου το κορμί του χτύπησε στην όχθη και τον έσυραν έξω. Ήταν μισοπνιγμένος και ο Χανς με τον Πίτε βάλθηκαν να του πιέζουν το στήθος, για να φύγει το νερό. Στάθηκε στα πόδια του, αλλά ξανάπεσε. Τότε, έφτασε ως αυτούς αχνή η φωνή του Θόρντον και, παρόλο που δεν ξεχώριζαν τις λέξεις, κατάλαβαν ότι είχε φτάσει στα όριά του. Η φωνή του αφεντικού του διαπέρασε τον Μπακ σαν ηλεκτρικό ρεύμα. Πετάχτηκε όρθιος κι έτρεξε μπροστά απ' τους άντρες στο σημείο όπου είχε πέσει πριν από λίγη ώρα.

Του ξανάδεσαν το σκοινί, τινάχτηκε κι όρμησε ξανά στο νερό, αλλά αυτή τη φορά κολυμπώντας ακριβώς μέσα στο ρεύμα. Την πρώτη φορά είχε κάνει λάθος, αλλά τώρα δε θα το επαναλάμβανε. Ο Χανς άφησε ελεύθερο το σκοινί, χωρίς να το χαλαρώσει πολύ, ενώ ο Πίτε πρόσεχε να μην μπερδευτεί. Ο Μπακ τράβηξε σε ευθεία γραμμή προς το Θόρντον, έπειτα πήρε στροφή και με εκπληκτική ταχύτητα βρέθηκε πλάι του. Εκείνος τον είδε που ερχότανε και, όπως ο Μπακ έπεσε πάνω του σαν αγριεμένο κριάρι με όλη τη δύναμη του ρεύματος που τον έσπρωχνε, τον άρπαξε και τύλιξε τα χέρια του γύρω από τον αναμαλλιασμένο λαιμό του. Ο Χανς έδεσε το σκοινί από ένα δέντρο και τράβηξαν κάτω από την

	<p>επιφάνεια του νερού τον Μπακ και το Θόρντον. Αυτοί, παλεύοντας και ασφυκτιώντας, πότε ο ένας από πάνω, πότε ο άλλος, σέρνονταν στον ανώμαλο βυθό, σβαρνίζοντας σε βράχια και κούτσουρα, ώσπου έφτασαν στην όχθη.</p> <p>Ο Θόρντον συνήλθε, όταν ο Χανς και ο Πίτε τον ξάπλωσαν μπρούμυτα πάνω σ' ένα κούτσουρο και τον ταρακούνησαν πέρα δώθε. Το πρώτο του μέλημα ήταν να ψάξει με τα μάτια για τον Μπακ, όπου πάνω από το τλαιπωρημένο και άψυχο σχεδόν κορμί του μούγκριζε ο Νιγκ, ενώ η Σκιτ τού έγλειφε το βρεγμένο πρόσωπο και τα κλειστά του μάτια. Ο Θόρντον, παρά το γεγονός ότι ήταν και ο ίδιος χτυπημένος και μελανιασμένος, πήγε προσεχτικά πάνω απ' τον Μπακ, τον εξέτασε και βρήκε τρία πλευρά σπασμένα.</p> <p>«Λοιπόν, κανονίστηκε», ανακοίνωσε. «Θα κατασκηνώσουμε ακριβώς εδώ». Έτσι κι έγινε, ώσπου θεραπεύτηκαν τα πλευρά του Μπακ και ήταν πια σε θέση να ταξιδέψει.</p>
<p>B. Ανάπτυξη</p>	<p>Σκηνές - σε ομάδες</p> <p>ΣΚΗΝΗ ΔΙΑΣΩΣΗΣ</p> <p>ΣΚΗΝΗ ΣΤΟ ΝΗΣΙ</p> <p>ΑΦΗΓΗΤΗΣ</p>

Γ. Κλείσιμο:	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ ΟΜΑΔΙΚΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ
Αναστοχασμός & Αξιολόγηση	ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΣΕ ΚΛΕΙΔΑ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗΣ

ΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 11

Τίτλος προγράμματος
<p>Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο</p> <p>Η παρέμβαση αφορά παιδιά που βρίσκονται στην εφηβεία. Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων</p>

<p>και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.</p> <p>Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα και αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.</p>	
Διάρκεια	1 διδακτική ώρα
Θέμα	«ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΕΣ ΔΙΕΡΓΑΣΙΕΣ»
Βασικό ερώτημα	Πως οι άνθρωποι απωθούν πράγματα που τους πληγώνουν/ντροπιάζουν/φοβίζουν;
Επιμέρους ερωτήματα	Το σημαίνει απώθηση; Πως διαχειρίζεται ο άνθρωπος τα αρνητικά συναισθήματα;
Στόχοι	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Κατανόηση σκηνης ➤ Κατανόηση της έννοιας της ψυχολογικής
Προκείμενο	<p>Ζωρζ Σαρή</p> <p>Τα Κουλουράκια</p> <p>Το κείμενο, στη συνέχεια, ανήκει στο μυθιστόρημα Κόκκινη κλωστή δεμένη...</p>
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός / Διάλογος / Ερωτήσεις
Αξιολόγηση	Παρατήρηση
Πηγές	Χαρτί και μολύβι

<p>A. Εισαγωγή</p>	<p>Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός</p> <p>Κλέφτρα, άτιμη και ψεύτρα. Χτες, ο καραγκιόζης μου (το άλλο «εγώ» που κλείνω μέσα μου, το «σκοτεινό βάθος της συνειδήσεως», όπως το εξηγεί η περισπούδαχτη αδερφή μου), μου πέταξε κατάμουτρα αυτά τα λόγια κι εγώ δε βρήκα ούτε μια τόση δα λεξούλα να τον αποστομώσω. Ούτε καν τη λέξη «πεινάω», γιατί το μεσημέρι, δηλαδή λίγες ώρες πριν να γίνει το κακό, είχα φάει και μάλιστα καλοφάει.</p> <p>Αθηνά μου, όταν θα γίνουμε δυο γριούλες με άσπρα μαλλιά και θα λέμε για τα παλιά, τότε μόνο θα σου φανερώσω την καθαρή αλήθεια για τα κουλουράκια. Τώρα ντρέπομαι να σε κοιτάξω στα μάτια. Θα καταχωνιάσω σ' ένα απόκρυφο μέρος την εξομολόγησή μου, μην τυχόν και τη διαβάσει μάτι ανθρώπου.</p>
<p>B. Ανάπτυξη</p>	<p>Σκηνές - σε ομάδες</p> <p>1 ΣΚΗΝΗ ΠΑΙΓΜΕΝΗ ΜΕ ΑΛΛΟ ΤΡΟΠΟ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΠΑΙΔΙ</p> <p>ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗ ΚΑΙ ΤΟ ΠΩΣ ΘΑ ΑΠΟΤΥΠΩΘΕΙ ΣΤΟ ΘΕΤΡΙΚΟ</p> <p>Συζήτηση</p> <p>ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝΝΟΙΩΝ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΥΣΗΣ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΩΝ</p>

<p>Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση</p>	<p>Ανάλυση κειμένου ανά ομάδες Κάθε παιδί αναφέρει ένα περιστατικό απώθησης δικό του ή υποθετικό</p>
---	--

IB ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ 12

<p style="text-align: center;">Τίτλος προγράμματος «ΤΟ ΠΑΡΕΛΘΟΝ ΣΥΝΑΝΤΑ ΤΟ ΠΑΡΟΝ»</p>
<p>Ομάδα: Τυπικά χαρακτηριστικά και ανάγκες της ομάδας – Θεωρητικό πλαίσιο</p> <p>Η παρέμβαση αφορά παιδιά που βρίσκονται στην εφηβεία. Στην εφηβική ηλικία μπορούμε να συναντήσουμε πολλά θετικά χαρακτηριστικά. Οι έφηβοι κυρίως είναι αυθόρμητοι και εκφράζουν άμεσα τα συναισθήματά τους. Αυτό φέρνει συχνά συγκρούσεις με πρόσωπα και θεσμούς (οικογένεια, γονείς, σχολείο). Επιπλέον έχουν ανάγκη από αναγνώριση, επιβεβαίωση και επιβράβευση. Η αδιαφορία από την πλευρά του οικογενειακού και κοινωνικού περιβάλλοντος, όπως και η επικριτική στάση απέναντί τους, δημιουργεί αισθήματα απόρριψης και απογοήτευση. Είναι ιδεολόγοι και οραματιστές. Έχουν ιδανικά και πιστεύουν σε υψηλές αξίες, ονειρεύονται έναν καλύτερο κόσμο απαλλαγμένο από τον ωφελιμισμό και τον κυνισμό που χαρακτηρίζει τις σύγχρονες κοινωνίες των μεγάλων. Επίσης διακρίνονται από αποφασιστικότητα, ισχυρή θέληση και πάθος σε ό,τι πιστεύουν και υποστηρίζουν. Είναι ασυμβίβαστοι εξαιτίας της έλλειψης πείρας και του αυθορμητισμού, και τους χαρακτηρίζει επαναστατικότητα, αντικομφορμισμός και τάση για αμφισβήτηση. Έχουν</p>

κοινωνικές ευαισθησίες. Αντιδρούν στην αδικία και την εκμετάλλευση, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τις σύγχρονες κοινωνίες, την ασυνέπεια λόγων και πράξεων από την πλευρά των πολιτικών.

Η κοινωνία γενικά έχει μια έντονη φοβία σε σχέση με τη διαφορετικότητα και αυτό δημιουργεί διάφορα ψυχολογικά προβλήματα στους έφηβους που δεν νιώθουν την αποδοχή από το περιβάλλον τους.

Διάρκεια	1 διδακτική ώρα
Θέμα	Πρόσφυγες-Αντιξοότητες-Εαυτός σε σχέση με το Περιβάλλον
Βασικό ερώτημα	Τι μαθήματα αντλούμε μέσα από την ιστορία;
Επιμέρους ερωτήματα	Πως κατανοούμε τον εαυτό μας σε σχέση με τα γεγονότα; Με ποια γεγονότα στο περιβάλλον μας τα ταυτίζουμε;
Στόχοι	Συσχέτιση ιστορίας με παρελθόν Ανάπτυξη Ενσυναίσθησης
Προκείμενο	Διδώ Σωτηρίου [Οι πρόσφυγες]
Ρόλοι για τους συμμετέχοντες	ΑΤΟΜΑ ΠΟΥ ΣΥΖΗΤΟΥΝ (ΓΕΡΟΣ/ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ/ΓΥΝΑΙΚΑ) ΒΑΛΕΝΤΙΝΗ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΡΙΑ ΘΕΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΣΤΗ ΣΚΗΝΗ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ
Ρόλος εμπυχωτή/-τριας	Συντονισμός / Διάλογος / Ερωτήσεις

Αξιολόγηση	Παρατήρηση
Πηγές	Χαρτί και μολύβι
Α. Εισαγωγή	<p>Αφήγηση – κατευθυνόμενος αυτοσχεδιασμός</p> <p>Μια νέα γυναίκα πετούσε από καιρό σε καιρό ένα τραγικό νανούρισμα: «Νάνι, νάνι, το παιδάκι μου να κάνει...». Στην αγκαλιά της κρατούσε ένα μαξιλάρι που όλο το σκέπαζε και το φιλούσε και κοίταζε γύρω της πανικόβλητη. Κανένας δεν την πρόσεχε. Μόνο ο γεροπατέρας της πάσχιζε να την ησυχάσει.</p> <p>— Κορούλα μου, Ελένη μου, κάνε, παιδί μου, κουράγιο. Αυτό ήταν το θέλημα του Θεού...</p> <p>Κάποιος δημοσιογράφος που πρόσεξε τη σκηνή, κοντοστάθηκε και θέλησε να πληροφορηθεί.</p> <p>— Αχ! έκανε ο γέρος. Τ' αγοράκι της έσκυψε να πάρει απ' την κούνια κι αντί γι' αυτό πήρε το μαξιλάρι κι έφυγε!</p> <p>Μια μέρα, αντάμωσα μέσα σ' ένα ανθρώπινο μπουλούκι το θείο Θανάση με την κόρη του τη Βαλεντίνη. Ήταν οι πρώτοι συγγενείς που έβλεπα κι αρπάχτηκα απ' αυτούς,</p>

ξεσπώντας σ' ένα παραπονεμένο κλάμα.

Η Βαλεντίνη προσπάθησε να με μερώσει.

— Θα 'ρθουν, μην απελπίζεσαι. Είναι κόσμος, χιλιάδες κόσμος, που μπαρκάρει ακόμα.

Της έδειξα πού βρίσκεται το ξενοδοχείο μας. Μα ο θείος Θανάσης δεν πήγε μαζί της. Αδιάφορος και ήρεμος κοίταζε τον κόσμο. Είχε πάθει πάλι μια δυνατή νευρική κρίση κι έλεγε ξερά:

— Πώς κάνουν έτσι οι άνθρωποι! Τι τους έπιασε και το χάσαν πάλι το τσερβέλο*;

Η Βαλεντίνη μας ανιστόρησε όλα όσα ήξερε για την καταστροφή. Πώς μπήκαν οι ζείμπέκηδες* μέσα στη Σμύρνη. Στην αρχή δεν πείραξαν άνθρωπο· μα ύστερα ρίχτηκαν με λύσσα στη σφαγή και στο πλιάτσικο*, αρχίζοντας απ' την αρμένικη γειτονιά. Ο Νουρεντίν πασάς έβγαλε τότε φερμάνι ν' αφήνουν όλα τα γυναικόπαιδα και τους γέρους να φεύγουν, και να κρατούνε αιχμάλωτους μόνο τους άντρες και τ' αγόρια.

Η Σμύρνη είχε παραδοθεί στις φλόγες και στο αίμα. Ο

	<p>κόσμος στριμωχνόταν στην παραλία ζητώντας προστασία απ' τον αγγλογαλλικό και τον αμερικάνικο στόλο· και παρακαλούσε τους συμμάχους να τον σώσουν απ' το λεπίδι. Μα οι ξένοι είχαν, λέει, διαταγές να μην επεμβαίνουν! Και κάθονταν πάνω στα καράβια τους με σταυρωμένα χέρια και κάπνιζαν τα τσιμπούκια τους! Και κοίταζαν, σαν θεατές, το φοβερό μαρτύριο ενός ολόκληρου πληθυσμού.</p> <p>Όσοι άνθρωποι είχαν λεφτά, έδιναν ολόκληρη περιουσία για να τους πάρουν οι βάρκες. Μα τις περισσότερες φορές άλλοι, πιο χεροδύναμοι και σβέλτοι, σπρώχναν τους</p> <p>πρώτους κι άρπαζαν τη θέση τους. Κι οι βάρκες, κάθε τόσο, αναποδογύριζαν κι οι άνθρωποι πνίγονταν μέσα στον πανικό, σαν τις μύγες.</p> <p>— Θε μου! Θε μου! δε θέλω ν' ακούσω άλλο, έλεγε η θεία Ερμιόνη.</p>
<p>B. Ανάπτυξη</p>	<p>Σκηνές - σε ομάδες</p> <p>ΑΠΟΔΟΣΗ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΟΜΑΔΑ</p> <p>ΣΚΗΝΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗΣ ΜΕ ΕΛΕΥΘΕΡΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟ</p> <p>Συζήτηση</p>

	ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΣΥΣΧΕΤΙΣΗ ΜΕ ΣΧΕΣΗ ΕΑΥΤΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
Γ. Κλείσιμο: Αναστοχασμός & Αξιολόγηση	Ανατροφοδότηση εκ μέρους των μαθητών Αξιολόγηση της διαδικασίας από τα παιδιά Αναστοχασμός μέσω εννοιολογικού χάρτη